

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

בפני כב' השופט יגאל גריל, ס. נשיא

התובעים:

1. פלוני

2. פלונית

3. פלמוני

4. י'

5. עזבון המנוחה ז"ל

ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר פ. זלצר

נגד

הנתבעות:

1. כלל חברה לביטוח בע"מ

2. אבנר תאגיד לביטוח נפגעי רכב בע"מ

ע"י ב"כ עוה"ד א. אמסלם

הערה: נוסח זה של פסק הדין, המותר לפרסום (לאחר שבוצעו בו השמטות ושינויים בהתאם להחלטה מיום 2.5.2012), פורסם ביום 20.7.2021, לבקשת מאגר משפטי.

פסק דין

- א. התובע מס' 1, פלוני (להלן: "פלוני", או "התובע"), יליד 20.3.1994, נפגע קשה בתאונת דרכים שאונתה לו ביום 10.5.2002 (להלן: "התאונה"). התאונה אירעה בעת שהרכב בו נסע התנגש במשאית.
- כתוצאה מן התאונה נותר פלוני משותק בארבע הגפיים, מבחינה מוטורית נשאר מרותק לכסא גלגלים ואיננו עצמאי בחלק נכבד מן הפעולות היומיומיות.
- כמו כן, נזקק פלוני להנשמה מלאכותית ולהשגחה צמודה, והצדדים אינם חלוקים כי נכותו הצמיתה עקב התאונה הינה בשיעור 100%.
- ב. בתאונה נפגעה גם אמו של פלוני, גב' פלונית, היא התובעת מס' 2, אשר נהגה ברכב. כמו כן, נסעו עימם ברכב, אחותו הגדולה של פלוני, המנוחה ז"ל, ילידת 28.6.1989, שעזבונה הוא התובע מס' 5, אשר מצאה את מותה עקב התאונה, וכן אחיו הקטן של פלוני, י', הוא התובע מס' 4, שנפגע באורח קל.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

התובע מס' 3, פלמוני, אביו של פלוני, לא היה מעורב בתאונה זו.

ג. הנתבעת מס' 1 היא המבטחת של הרכב בו נסעו פלוני, אָמו, אחותו המנוחה ז"ל ואחיו י".

ד. הצדדים אינם חלוקים בדבר חבותן של הנתבעות לפצות את התובעים בגין נזיקה, והמחלוקת מתמקדת בעניין גובה הפיצוי לפלוני, לאָמו ולאחיו י" עקב תאונת הדרכים.

תביעת התובע מס' 5, דהיינו, עזבונה של המנוחה ז"ל, סולקה במסגרת הסדר פשרה מיום 2.3.2003 (הסדר הפשרה הוגש כמוצג ת/82), שנערך בטרם נפסקה ההלכה לעניין פיצוי בגין "השנים האבודות" במסגרת ע"א 140/00 עזבון אטינגר ז"ל נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ, פ"ד נח(4) 486 (2004). התובעים עותרים לביטול הסדר הפשרה מכוח סעיפים 14(א) ו-14(ב) של חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973, שעניינו ב"טעות". הנתבעות מתנגדות לביטולו של הסדר הפשרה, וטענתן היא שתביעת עזבונה של המנוחה ז"ל מוצתה וסולקה באופן סופי ומוחלט.

ה. אציין כי ביום 29.1.2009 הודיעו ב"כ הצדדים כי הם פונים להידברות על מנת לסיים את המחלוקת ביניהם באשר לסכום הפיצוי, ועל כן מבקשים הם לבטל את הישיבות שהיו קבועות להמשך שמיעת ההוכחות. על יסוד דבריהם של ב"כ הצדדים, ביטלתי את שתי ישיבות ההוכחות שהיו קבועות אז להמשך שמיעת הראיות.

בסופו של דבר, ולאחר שנקבעו ארבע ישיבות קדם משפט לצורך מתן דיווח באשר להתקדמות המשא ומתן בין הצדדים, לא הגיעו הצדדים לידי הסכמה באשר לסכום הפיצוי, ואין אלא להצר על הזמן הרב שהוקדש לצורך ההידברות בין הצדדים (עיינו בעמ' 727-729 לפרוט').

ו. מטעם התובעים העידו בפניי:

ד"ר רונית אלוני (עמ' 106-130 לפרוט'), שהמסמך שערכה ביום 14.7.2008 סומן כמוצג ת/15.

גב' ע"ב (עמ' 131-140 לפרוט'), מנהלת חשבונות, שתצהירה סומן כמוצג ת/17.

התובע מס' 3, פלמוני (עמ' 143-180 לפרוט'), שהוא, כאמור, אביו של פלוני, ותצהיר עדותו הראשית סומן כמוצג ת/19.

התובע מס' 1, פלוני (עמ' 182-189 לפרוט'), שתצהיר עדותו הראשית סומן כמוצג ת/20, העיד בפניי ביום 23.11.2008, כשהוא מצוי על כסא גלגלים ומלווה על-ידי הוריו, וכן על-ידי הסייע, מר י"פ, והמטפל, מר ר"ל.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

גב' איילה שיפמן (עמ' 205-244 לפרוט'), שחוות דעתה לעניין עלויות צרכיו של פלוני סומנה כמוצג ת/25.

התובעת מס' 2, פלונית (עמ' 249-459 לפרוט' וכן עמ' 463-555), שהיא, כאמור, אמו של פלוני, שתצהיר עדותה הראשית סומן כמוצג ת/26 וקובץ הנספחים לתצהירה סומן כמוצג ת/26 א'.

מר י"ל (עמ' 589-614 לפרוט'), מנהל סניף חיפה בחברת ***** בע"מ, מעבידה של התובעת מס' 2.

מר א"ש (עמ' 615-618 לפרוט'), מנהל מפעל פלזית שבקיבוץ גזית, שכתב בדצמבר 1997 מכתב תודה על פעולתו של התובע מס' 3 בעבודתו.

מר י"א (עמ' 619-645 לפרוט'), ששימש כמנהל בית ספר ***** , בו למד פלוני, בעת שפלוני למד בכיתות א' עד ה'.

גב' ד"א (עמ' 645-658 לפרוט'), אשר שימשה כמחנכת הכיתה של פלוני מהיותו בכיתה ז' ועד מועד עדותה (11.1.2009), עת שהיה התובע בכיתה ט'.

מר א"ב (עמ' 658-659 לפרוט'), עובד בחברת ***** בע"מ, בה הועסק התובע מס' 3.

מר ג"ס (עמ' 660-682 לפרוט'), הבעלים של חברת ***** בע"מ בה הועסק התובע מס' 3.

מר א"א (עמ' 683-708 לפרוט'), עובד סוציאלי ומטפל משפחתי, שטיפל בפלוני ובמשפחתו.

האדריכלית גב' ה"ב (עמ' 750-760 לפרוט').

מר רן ברקובסקי (עמ' 761-769 לפרוט'), שמאי מקרקעין, שחוות דעתו מיום 9.12.2008 סומנה כמוצג ת/30.

הפסיכולוג ד"ר דוד יגיל (עמ' 770-776 לפרוט').

מר רועי בן שלמה (עמ' 777-788 לפרוט'), המשמש כממונה על סל הבריאות בשירותי בריאות כללית במחוז חיפה וגליל מערבי.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

ד"ר עמיחי ברזנר (עמ' 790-817 לפרוט'), מנהל מחלקת שיקום ילדים בבית החולים על שם אדמונד ולילי ספרא.

מר אילן בן לביא (עמ' 828-869 לפרוט'), מנכ"ל חברת כח אדם, שתצהירו מיום 3.5.2010 הוא מוצג ת/37.

ז. מטעם הנתבעות העידו בפניי:

מר אב"א (עמ' 873-897 לפרוט'), מנהל אגף חינוך ורווחה במועצה האזורית ****.

מר א"ע (עמ' 897-941 לפרוט'), מנהל חברת ההסעות א' בע"מ.

גב' רותי שפירא (עמ' 963-999 לפרוט'), מנהלת חברת סיעוד, שחוות דעתה מיום 9.6.2010 סומנה כמוצג נ/136.

האקטואר מר רמי יוסף (עמ' 999-1023 לפרוט'), שחוות דעתו סומנו כמוצגים נ/131, נ/132 ו-נ/133.

העובד הסוציאלי מר גדעון האס (עמ' 1023-1071 לפרוט'), שחוות דעתו מיום 1.6.2009 בעניין עלויות צרכיו השיקומיים של פלוני, סומנה כמוצג נ/134.

רו"ח אייל ויינשטיין (עמ' 1075-1137 לפרוט'), שחוות דעתו מיום 6.6.2010 בעניין תקינות הנהלת החשבונות שנוהלה עבור הוצאותיו של פלוני, סומנה כמוצג נ/139.

פרופ' אביעד ערמוני (עמ' 1149-1160 לפרוט'), שחוות דעתו מיום 8.7.2010 בעניין הטיפולם בגינם העבירו חברות הביטוח כספים לקופות החולים, סומנה כמוצג נ/140.

השמאי מר חיים בן ארי (עמ' 1162-1185 לפרוט'), שחוות דעתו מיום 26.9.2010 בעניין עלויות התאמת הדיור לפלוני, סומנה כמוצג נ/141.

עוה"ד גב' עינת קפלן (עמ' 1193-1242 לפרוט'), שתצהירה מיום 28.9.2010 סומן כמוצג נ/142.

ח. כמו כן, העידה בפניי המומחית מטעם בית המשפט בתחום השיקום, ד"ר אילנה פרבר (עמ' 104-55 לפרוט'), שחוות דעתה מיום 16.3.05 סומנה כמוצג מ/1.

ט. תביעתו של פלוני:

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

פרופ' זוהר ברזילי, שמונה כמומחה רפואי מוסכם בין הצדדים בתחום הריאות, וזאת טרם מינויה של ד"ר אילנה פרבר כמומחית רפואית בתחום השיקומי, תיאר בחוות דעתו מיום 19.11.2004 את מצבו של פלוני מייד לאחר התאונה כך (בעמ' 3):

"בשטח הוגדר כ-GCS-3 Glasgow Coma Scale - סולם גלאזגו להערכת רמת ההכרה של אדם. GCS-3 מצביע על מצב בו אין פתיחה של העיניים, אין תגובה מילולית ואין תגובה מוטורית - (י.ג.), הונשם והועבר לחדר הלם. במיון, לאחר החייאת נוזלים, אובחן דימום תוך-גולגולתי, דיסלוקציה (דהיינו: פריקה (dislocation) - י.ג.) של חוליה מס' 6 בע"ש צווארי, דימום בצוואר, חבלה בפנים ושבר מימין, נקע של לסת תחתונה, חשד לקרע בטחול, חבלה ראתית (צ"ל: "ריאתית") מימין."

לעניין מצבו של פלוני, בעת הבדיקה שערך לו פרופ' ז. ברזילי, נכתב בחוות דעתו (בעמ' 4-5):

"מונשם באופן קבוע דרך פיוס קנה (טרנאוסטומיה) (צ"ל: טרכאוסטומיה)) ללא צורך בתוספת חמצן. במשך שעות היום מונשם ב-CPAP (לחץ חיובי מתמשך) ובלילה מסונכרן למינימום של 65 נשימות לדקה.

מטופל באינהלציות עם מוקומיסט (Mucomyst) - תרופה המכילה אצטילציסטאין הגורם לריכוך הליחה ומקל על פינויה מדרכי הנשימה - (י.ג.) 14 יום. לאחר מכן הפסקה. משעל ושאיבות מהקנה.

מקבל 3 פעמים ביום חצי שעה פיזיותרפיה נשימתית לכל צד וכן משעל.

מונשם ע"י מכשיר LTV950. בבית שני מכשירים (אחד לגיבוי) וכן גנרטור לגיבוי. חמצן מוכן אם כי לא זקוק לו בהנשמה.

מנוטר ע"י מודד סטורציה (רמת רוויון החמצן בדם - י.ג.), מטפלי מנהלים יומן יומי של טיפולים, כלכלה, יציאות וניתוקים ממכשיר ההנשמה.

כיום מנותק מהמכשיר בין 5-55 דקות לפי הרישום בספר.

במשך החורף הקודם טופל מספר פעמים ע"י AZENIL (AZITHROMYCIN) על מנת למנוע דלקת ריאה.

לא טופל בחמצן.

לעתים נדירות דורש שאיבות (SUCTION) מהקנה והריאות בלילה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 צילומי חזה – ללא סימני דלקת ריאות. ניפוח יתר מימין. טרכאוסטומיה
2 במקום.

3
4 י. כך מתארת המומחית מטעם בית המשפט בתחום השיקום, ד"ר א. פרבר (בחוות דעתה – מ/1
5 מיום 16.5.2005) את מצבו של פלוני בעת שערכה את בדיקתה, (עמ' 2-3 של מ/1):
6

7 "מונשם קבוע. מקבל טיפול נשימתי כולל משעל, אינהלציה ושאיבת ליחה
8 (SUCTION) במשך 30 – 45 דקות בבוקר ובערב. מנותק מהנשמה פעמיים
9 ביום עד חצי שעה. נייד בכסא גלגלים ממונע, יודע לתמרן בו במיומנות. יושב
10 עם מחוך, סד ברגל ימין וקשירת ראש. עומד בעמידון כשעה וחצי ביום. ישנם
11 (צ"ל: "ישנן") תנועות ביד וברגל שמאל, מעט תנועה ביד וברגל ימין. כף יד ימין
12 סגורה לכן זקוק לסד מנוח בלילה. אוכל ביד שמאל עם סכו"ם מותאם, שותה
13 מכוס או בקבוק בעזרת קשית.

14 שתן – עושים לו צנתור 5 פעמים ביום, אך עדיין יש דליפה בין הצנתורים.
15 פעולת מעיים בעזרת מניפולציה ידנית. לא ישן טוב בלילה בגלל הצורך לעשות
16 שינוי תנוחה כל שעתיים – שלוש.

17 ישנם (צ"ל: "ישנן") תנודות במצב רוח ובשיתוף פעולה בטיפולים, אם כי מצב
18 זה כנראה השתפר בחודשים האחרונים. ישנם (צ"ל: "ישנן") בעיות של קשב
19 וריכוז והוא מודע לכך. לומד עם בני גילו. נמצא בבית ספר עם מלווה, שגם עוזר
20 לו לכתוב. לומד עם סייעת בערב. קושי רב בכתיבה ביד שמאל (דומיננטיות
21 ימנית) וגם בהקלדה במחשב. בשעות הפנאי המעטות אוהב לראות טלביזיה,
22 לקרוא ועוסק במחשב. לדבריו, יש לו הרבה חברים. יוצא לבילוי עם ההורים –
23 לחברים, או לטיול בקניון.

24
25 ד"ר א. פרבר ציינה כי התובע נמצא עם שני מטפלים קבועים וזקוק לעזרה בכל הפעולות
26 היומיומיות (עמ' 3 של מ/1).

27
28 בסיכום חוות דעתה כותבת ד"ר א. פרבר (עמ' 4 של מ/1):
29

30 "מדובר בקטין בן 11 שנפגע בתאונת דרכים ב-10.5.02 וסבל מפגיעה גבוהה
31 בעמוד השדרה בחוליות C1 עד C3. נשאר עם שיתוק בארבע הגפיים עם טונוס
32 מוגבר בעיקר מימין. אם כי חל שיפור בתנועות פלג גוף שמאל. עדיין מבחינה
33 מוטורית נשאר מרותק לכסא גלגלים ולא עצמאי ברוב הפעולות היומיומיות.
34 עיקר בעייתו היא הצורך בהנשמה קבועה 24 שעות ביממה, לכן זקוק גם

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

להשגחה צמודה כל שעות היממה. נכותו היא 100% לפי סעיף 29 (3) ג'
לצמיתות.

בנוסף לנכות אותה קבעה ד"ר א. פרבר, קבע המומחה הרפואי בתחום הנפשי, פרופ' אלן
אפטר, כי פלוני סובל גם מנכות בתחום הנפשי בשיעור של 50%.

נוכח מצבו של פלוני, כפי שתואר לעיל, ברי כי נכותו התפקודית היא בשיעור 100% והוא נזקק
לעזרה רבה ולסיעוד לצורך ביצוע הפעולות היומיומיות.

יא. קיצור תוחלת חיים :

ב"כ התובעים טוען כי קיצור תוחלת החיים אשר קבעה המומחית הרפואית בתחום השיקום,
ד"ר א. פרבר, לפלוני היא גבוהה במיוחד, בהסתמך על נתונים סטטיסטיים בספרות, וזאת
למרות שד"ר א. פרבר אינה מומחית בסטטיסטיקה ובאקטואריה. זאת ועוד, ד"ר א. פרבר לא
התייחסה, לטענת ב"כ התובעים, למצבו הספציפי של פלוני.

מוסיף וטוען ב"כ התובעים, כי ממאמרים אשר הוצגו לד"ר א. פרבר עולה שקיצור תוחלת
החיים קטן פי כמה וכמה (ת/7, ת/8, ת/9, ת/13 ו-ת/14). אשר על כן טוען ב"כ התובעים, כי
במידה וישנן שתי גישות לעניין הערכת קיצור תוחלת החיים, אזי יש להעדיף את הגישה הנוחה
ביותר לנפגע.

עוד טוען ב"כ התובעים, כי הנטל להוכיח קיצור תוחלת חיים מוטל על הנתבעת, אולם זו לא
הציבה בסיס משכנע לקביעת קיצור תוחלת החיים אצל פלוני.

מוסיף וטוען ב"כ התובעים, שהואיל ולא ניתן לאמוד באופן סביר את תוחלת חייו של פלוני,
הרי שיש ליישם את הפתרון שיושם בת"א (מחוזי חיפה) 10622/97 קליידרמן נ' בן-ארי ואח'
(לא פורסם, 30.8.2007) (להלן: "עניין קליידרמן"), שם נקבע שפסיקת הפיצויים תהא בדרך
משולבת, הן של תשלום חד-פעמי והן של תשלום עיתי. ב"כ התובעים מציע לחשב את הפיצויים
עד תוחלת החיים שקבעה ד"ר א. פרבר בתשלום חד-פעמי, ולאחר מועד זה, על מנת שלא
להעמיד את פלוני בפני שוקת שבורה, יש לפסוק תשלום עיתי.

יב. לטענת ב"כ הנתבעות, עולה מן הספרות הרפואית שככל שגובה הפגיעה בעמוד השדרה הינו
בחוליה גבוהה יותר, כך תוחלת החיים קצרה יותר. בעניינו של פלוני הפגיעה היתה בחוליות
C4-C1, ולדברי המומחית ד"ר א. פרבר, תוחלת חייהם של נפגעים בחוליות אלה היא קצרה
יותר ב-25 שנים בהשוואה לכלל האוכלוסייה, כאשר אצל נפגעים מונשמים קיצור תוחלת החיים
ככל הנראה גבוה יותר.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

לטענת ב"כ הנתבעות, הוכח כי בהתחשב בנתוניו של פלוני, תוחלת החיים הצפויה נמוכה אף מגיל 40, זאת נוכח חומרת הפגיעה, גילו הצעיר של פלוני במועד התאונה, היזקקותו להנשמה וחשיפתו לגורמי סיכון, הכוללים סיכון לעקמת, לה חשופים נפגעי עמוד שדרה קטינים במובחן מנפגעים בגירים, ריבוי זיהומים בדרכי השתן, תלונות תכופות בדבר כאבי בטן, שבר בפמור הדיסטלי מימין ופצע לחץ בגב.

מוסיף וטוען ב"כ הנתבעות, שאמנם מחקרים רפואיים עדכניים מצאו כי הטכנולוגיה שיפרה את היקף תוחלת החיים בשנתיים הראשונות לאחר הפגיעה, אולם היא לא הביאה לשיפור משמעותי בתוחלת החיים בטווח הארוך.

נוכח טענותיו אלה, מבקש ב"כ הנתבעות כי ייקבע שתוחלת חייו של פלוני נמוכה מגיל 40, וכי יש לחשב את סכום הפיצויים בהתאם לקביעה זו.

ב"כ הנתבעות מסכים עם ב"כ התובעים כי את חישוב הפיצויים המגיעים לפלוני יש לבצע בדומה לנפסק בעניין קלייזרמן (ת"א (מחוזי חיפה) 10622/97), דהיינו פסיקת פיצויים בסכום חד-פעמי עד לגיל מסוים, ולאחר מכן ישולם הפיצוי במסגרת תשלום עיתי.

אולם, ב"כ הנתבעות סבור כי את הפיצי החד-פעמי יש לפסוק עד הגיע פלוני לגיל 30 (עמ' 33 של סיכומי הנתבעות), בעוד ב"כ התובעים סבור כי יש חשב את הפיצוי החד-פעמי עד הגיע פלוני לגיל תוחלת החיים המקוצרת ב-25 שנים, דהיינו גיל 54 (שכן תוחלת החיים לגבר בישראל הינה 79 שנים). עוד סבור ב"כ הנתבעות כי את הפיצוי העיתי יש לשלם בתשלום חודשי ולא בתשלום שנתי כפי שנקבע בעניין קלייזרמן.

עד כאן טענות ב"כ הצדדים בסוגיה זו.

יג. בספרו של כב' המשנה לנשיאה, השופט א. ריבלין (א. ריבלין, **תאונת הדרכים - סדרי דין וחישוב הפיצויים** (מהדורה שלישית, 1999), בעמ' 885), נכתב לעניין הוכחת הטענה בדבר קיצור תוחלת חיים:

"הטענה בדבר קיצור תוחלת חיים טעונה ביסוס של ממש בחומר הראיות, ואין די בהשערה סטטיסטית, שאינה נקשרת בראיות ברורות לעובדות המיוחדות בכל מקרה ולנתוניו של נפגע מסוים."

הצדדים מסכימים בדבר קיומו של קיצור תוחלת חיים, אולם חלוקים הם באשר להיקפו.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

יד. המומחית הרפואית מטעם בית המשפט בתחום השיקומי, ד"ר א. פרבר, התייחסה בחוות דעתה (מ/1) לסוגיית תוחלת החיים (שם, בעמ' 6):

"לפי הספרות תוחלת החיים של נפגעי חוט שדרה בגובה C1-C4 קצרה יותר בערך ב-25 שנים בהשוואה לכלל האוכלוסיה, ואולי אף יותר אצל נפגעים מונשמים."

בעדותה הסבירה ד"ר א. פרבר, כי בקביעת קיצור תוחלת החיים היא הסתמכה על נתונים סטטיסטיים המופיעים בספרות, המתייחסים לנפגעי חוט שדרה, כשבספרות זו קיימת טבלה המפרטת את תוחלת חייהם של הנפגעים השונים, בחלוקה לפי גיל ולפי גובה הפגיעה בעמוד השדרה (עמ' 68 לפרוט').

ד"ר א. פרבר הסבירה בעדותה שהיא לא ערכה את החישובים הסטטיסטיים לצורך קביעת קיצור תוחלת החיים לגבי פלוני, אלא הסתמכה על ספרות בה מצויינים נתונים סטטיסטיים לגבי נפגעים עם פגיעות דומות, ככל האפשר, לזו של פלוני (שם).

כשנשאלה ד"ר פרבר, האם נוכח ההתקדמות ברפואה עם השנים, צפויה לאותם נפגעים תוחלת חיים גבוהה יותר, היא השיבה (עמ' 70 לפרוט', ש' 5-12):

"אני מסכימה לזה שיש רפואה מתקדמת. רק מה שנאמר אחרי זה חשוב. הכוונה היא כפי שציטטתי מהמאמר האחרון או כמעט אחרון שהטכנולוגיה של הרפואה וההתקדמות של הרפואה בעצם גדולה באופן מידי (צ"ל: "מידי") בשטח של טיפול במצבים החריפים ויש שיפור באופן דרמטי בהישרדות של הנפגעים בתוך שנתיים ראשונות, לעומת זאת למרות התקדמות גדולה שחלה ברפואת שיקום הביטוי להתקדמות הזאת היה בשנות השמונים תשעים. לעומת זאת משנות תשעים (צ"ל: "התשעים") המאמרים העוקבים רואים פחות התקדמות בתוחלת החיים כנראה מפני שההתקדמות בשיטות של הרפואה השיקומית פחות מושפעת מהתפתחות של הציוד המתקדם. השיטות שבכל שטחי הרפואה משפיעות על התוצאות של הטיפול."

כשב"כ התובעים הציג לד"ר א. פרבר את הטענה לפיה דעתה לעניין קיצור תוחלת החיים אינה עדיפה על דעתו של אדם סביר אשר קורא את אותם מחקרים עליהם היא הסתמכה, שאינם עוסקים בעניינים רפואיים, אלא למעשה בעניינים סטטיסטיים, השיבה ד"ר א. פרבר (עמ' 72 לפרוט', ש' 25-28):

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1
2 **"אני קוראת את המאמרים אחרת מכם ואני מתייחסת לסבירות בהתאם למצב**
3 **הרפואי. אני בוודאי שלא רוצה להגיד כשאתה קורא את המאמר אתה לא מבין**
4 **כמוני יכול להיות שאתה מבין כמוני אבל אני מתייחסת לנקודות הרפואיות**
5 **ואם המסקנות נראות לא סבירות אני אומרת אותם כמו שאמרתי היום."**

6
7 ב"כ התובעים הציג בפני ד"ר א. פרבר שני מאמרים של פרופ' עורי (ת/8 ו-ת/9), לפיהם חלה
8 ירידה בתמותה של נפגעי עמוד שדרה, אולם גם לאחר הצגת מאמרים אלה לא שינתה ד"ר פרבר
9 את עמדתה בסוגיית קיצור תוחלת החיים, כשהיא מסבירה (עמ' 77, ש' 20-27) שאכן יש
10 התקדמות ברפואה, אולם הירידה בתמותה של נפגעי עמוד שדרה היא אך באשר לתמותה
11 המיידית בשנים הראשונות לאחר הפגיעה, אולם בשנים שלאחר מכן, לא עלה בכוחה של
12 הרפואה להאריך את תוחלת חייהם של נפגעים אלה (עיינו גם בדבריה בעמ' 78 לפרוט', ש' 7-
13 1).

14
15 טו. כאשר נשאלה ד"ר פרבר על-ידי ב"כ הנתבעות האם נפגעי עמוד שדרה שהם גם מונשמים, כושר
16 ההישרדות שלהם נמוך יותר מאשר נפגעי עמוד שדרה שאינם מונשמים היא השיבה (עמ' 85
17 לפרוט', ש' 16-19):

18
19 **"זה נכון בכל ספרות רפואית שיקומית ככה מתייחסים אלה שמונשמים יש**
20 **להם יותר סכנות. יש יותר תחלואה ויותר גורמי סיכון ואז תוחלת החיים שלהם**
21 **יכולה להיות קצרה יותר מנפגעי חוט שדרה שאינם מונשמים ובלבד שמדובר**
22 **בפגיעה באותו גובה של חוליה."**

23
24 אולם, כאשר הופנתה ד"ר א. פרבר על-ידי ב"כ הנתבעות למאמר נ/3 משנת 2006, באשר לאמור
25 בו לגבי תוחלת חיים של נפגעי חוט שדרה, היא הסבירה שלא ניתן להסתמך על הכתוב במאמר
26 זה שכן הוא מדבר על נפגעים בני 20 ומעלה, בעוד התובע נפגע בגיל צעיר, בהיותו כבן 8 (עמ' 94
27 לפרוט').

28
29 ד"ר א. פרבר הסבירה בעדותה כי הירידה הקשה בצפיפות העצם אצל פלוני, הנובעת מכך שהוא
30 לא מפעיל את שריריו, וזאת כפי שנכתב למשל בעניין זה בדו"ח בדיקת צפיפות עצם מיום
31 19.9.2004 (נ/6), לפיו **"קיימת ירידה קשה בצפיפות העצם בעמוד שדרה מתני וצוואר הפמור**
32 **(דהיינו: צוואר הירך – י.ג.), יותר משמאל"**, מוסיפה לסיכון לתחלואה אצל פלוני, ומעמידה
33 אותו בסיכון גבוה יותר לשברים בעצמות (עמ' 98 לפרוט', ש' 11-13).

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

טז. לסיכון בדבר תחלואה מוגברת, העשויה להביא לקיצור בתוחלת החיים בחולים המשותקים בגפיהם, התייחס גם כב' השופט (בדימוס) ת. אור ע"א 8109/95 קרנית קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים נ' גינת, פ"ד נב(5) 637, 645 (1998):

"השאלה הקשה אם, ובאיזה שיעור, חל קיצור בתוחלת החיים של נפגעים קשה בתאונות - קוודרופלגים ופרפלגים - שבה ועולה בתביעות לפיצויים בגין נזקי גוף. הסיכונים העלולים להביא לקיצור תוחלת חיים לנפגעים, אשר עקב פגיעתם נפגעו בכושר הניידות שלהם, הובהרו לא אחת על-ידי בתי-המשפט. גם במסגרת הראיות בתיק זה הועלו הסיבוכים המקובלים המוכרים במצב זה, דהיינו זיהום בדרכי השתן, פצעי לחץ, דלקת ריאות וסיבוכים בכליות, על כל התוצאות המסוכנות לחיי החולה הנלוות אליהם."

מדברים אלה, כמו גם מדבריה של המומחית הרפואית ד"ר א. פרבר, ברי כי עקב הסיכון המוגבר לתחלואה אצל התובע, קיים קיצור תוחלת חיים, אולם, כפי שכתבה ד"ר פרבר בחוות דעתה (מ/1 בעמ' 6) וכן הסבירה בעדותה, היותו של התובע לא רק סובל מפגיעה בעמוד השדרה, אלא זקוק גם להנשמה מעמידו בפני מצב בו תוחלת חייו תהא אף קצרה מזו של נפגעי עמוד שדרה אשר אינם מונשמים.

יז. אמנם ד"ר א. פרבר הסתמכה בקביעתה על נתונים סטטיסטיים, אולם נתונים אלה אין לראותם מנקודת מבטו של סטטיסטיקאי בלבד, שכן ניתוח הנתונים הרפואיים עליהם הסתמכו הסטטיסטיקאים במחקרם וקישורם למקרה של נפגע ספציפי, מצריכים ידע רפואי, וזאת כפי שהסבירה ד"ר א. פרבר בעדותה (עמ' 72 לפרוט', ש' 25-28).

כמו כן, עצם הסתמכותה של המומחית על נתונים סטטיסטיים באשר לקביעת קיצור תוחלת החיים במקרה שבפנינו, אין בה כל פגם. בעניין זה אני מפנה לדברים שנכתבו על ידי כב' השופט (כתוארו אז) א. ריבלין בע"א 10842/02 ביטוח חקלאי אגודה שיתופית מרכזית בע"מ נ' הגר סייג, בפיסקה 5 (לא פורסם, 20.9.2006):

"ראשית, סוגיית קיצור תוחלת החיים. סוגיה זו – קשה היא. קשה היא במישור העקרוני, וקשה היא גם במישור היישומי. תחושה של אי-נוחות מלווה את העיסוק במועד פטירתו הצפוי של אדם, אי-נוחות בשל מהות העניין וגם בשל היומרה-לכאורה הטמונה בכך. את מועד פטירתו של אדם – אדם בריא ואדם שנפגע בגופו – איש אינו יכול לחזות. אכן, "כל המצוי בנושא זה של קביעת קיצור תוחלת חיים, יודע עד כמה קיים קושי לקבוע זאת, ועד כמה חלוקות הדעות בנושא זה בין המומחים השונים" (ע"א 2099/94 חיימס נ' איילון, פ"ד נא(1) 529, 534). יחד עם זאת, כפי שהדבר נעשה לא אחת בדיני

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

הפיצויים, העוסקים תכופות בעתיד וממילא – בתחזיות והשערות, גם בהקשר
זה עשוי בית המשפט לקבוע ממצא, ובלבד שהובאו בפניו חוות-דעת מתאימות.
אלה – חוות-הדעת – עשויות להתבסס גם על נתונים סטטיסטיים באשר
להשפעתה של פגיעה או מחלה מסוימת על תוחלת החיים – ובל נשכח כי
תוחלת החיים של אדם בריא נקבעת אף היא על-בסיס נתונים סטטיסטיים
(ראו גם ע"א 11183/04 דלאל נ' קינן, תק-על 2006(1) 1908; ע"א 9656/03 עזבון
מרציאנו ז"ל נ' ד"ר זינגר, תק-על 2005(2) 125; ע"א 140/00 עזבון אטינגר ז"ל
נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ, פ"ד
נח(4) 486, 510-509; ע"א 6935/99 קרנית נ' עטא אבו סרייה, פ"ד נה(3) 599).
למותר לציין – הממצא הנקבע בכגון דא על-ידי בית המשפט נועד כדי לשמש
בסיס לחישוב, הא ותו לא. (ההדגשה שלי – י.ג.)

יח. קביעתה של ד"ר א. פרבר בדבר קיצור תוחלת החיים, לא הופרכה בעת שנחקרה על-ידי באי
כוחם של שני הצדדים. גם לאחר שעומתה ד"ר א. פרבר, הן עם מאמרים הנוטים לכאורה
לעמדת התובעים והן עם מאמרים הנוטים לכאורה לעמדת הנתבעות, היא חזרה ועמדה על
דבריה, כפי שנכתבו בחוות דעתה, לפיהם קיצור תוחלת החיים אצל נפגעים בעלי פגיעה דומה
לזו של התובע הינה "בערך ב-25 שנים בהשוואה לכלל האוכלוסיה, ואולי אף יותר אצל נפגעים
מונשמים".

יט. זאת ועוד, יש ליתן את הדעת לכך, שד"ר א. פרבר מונתה כמומחית מוסכמת על-ידי ב"כ
הצדדים בתחום השיקומי (בהסכמת ראש מדור תביעות אצל הנתבעת מס' 2, עו"ד מ. פינק,
ובהסכמת ב"כ התובעים דאז, עו"ד א. מרצקי ז"ל – עיינו ת/27 מיום 19.12.2004).

אוסף, שהתובעים עתרו עם הגשת תביעתם (מיום 14.12.2005) לביטול מינויה של ד"ר א. פרבר
כמומחית בתחום השיקומי. לאחר מכן, אף הגישו בקשה מסודרת לביטול מינוי זה (בקשה מיום
24.12.2006).

בהחלטתי מיום 12.3.2007, קבעתי שלא נפל פגם בהסכמה למינויה של ד"ר א. פרבר כמומחית
רפואית בתחום השיקום. עוד קבעתי כי רק לאחר שתישמע עדותה של ד"ר א. פרבר בבית
המשפט, תהא אפשרות לעמתה עם טענות התובעים לעניין עצם הקביעה בדבר תוחלת החיים,
ורק אז יוכל ב"כ התובעים לשקול האם יש מקום להגשת בקשתו זו. ב"כ התובעים לא חזר על
בקשתו לביטול המינוי לאחר שהעידה בפני בית המשפט ד"ר א. פרבר (ביום 18.9.2008).

משכך, יש לראות את ד"ר א. פרבר כמומחית מטעם בית המשפט, וכידוע לחוות דעתו של
המומחה הרפואי מטעם בית המשפט ניתן מעמד מיוחד.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

בעניין זה אני מפנה לדברים שכתב כב' השופט ס. ג'ובראן בע"א 916/05 שרון כדר נ' פרופסור יובל הרישנו ואח' (לא פורסם, 28.11.2007):

"בית משפט זה חזר והדגיש לא פעם את חשיבות מינויו של מומחה מטעם בית המשפט. המומחה הוא ידו הארוכה של בית המשפט. ישנה חשיבות רבה לעדות מומחה ממונה נטרלי, ככלי מתווך בין עולם הרפואה לאולם בית המשפט ומאפשר לבית המשפט לקבל חוות דעת ברורה מטעמו שלו בנושאים הטעונים מומחיות, בבחינת "אל נא תעזב אותנו... והיית לנו לעיניים" (במדבר, י, לא). המשנה אומרת "אין מודדין אלא מן המומחה" (משנה עירובין, ה). רוצה לומר, כי מדידת התחום נעשית על ידי מומחה הבקי בתחום."

כמו כן, יפים לסוגיה זו דבריו של כב' השופט ש. אלוני ז"ל בע"א 293/88 חברת יצחק ניימן בע"מ נ' רבי (לא פורסם, 23.4.1990):

"משממנה בית המשפט מומחה על מנת שחוות דעתו תספק לבית המשפט נתונים מקצועיים לצורך הכרעה בדיון, סביר להניח שבית המשפט יאמץ ממצאיו של המומחה אלא אם כן נראית סיבה בולטת לעין שלא לעשות זאת. אכן עד מומחה כמוהו ככל עד - שקילת אמינותו מסורה לבית המשפט ואין בעובדת היותו מומחה כדי להגביל שקול דעתו של בית המשפט. אך כאמור לא ייטה בית המשפט לסטות מחוות דעתו של המומחה בהעדר נימוקים כבדי משקל שיניעוהו לעשות כן."

(ההדגשות שלי – י.ג.)

(עיינו גם: דברי כב' השופט (בדימוס) ת. אור בע"א 2160/90 רז נ' לאץ ואח', פ"ד מז(5) 170, 174 (1993); דברי כב' השופט (בדימוס) א. לוי בע"א 3056/99 רועי שטרן נ' המרכז הרפואי על שם חיים שיבא, פ"ד נו(2) 936, 948-949 (2002); וכן בדברי כב' השופט י. גולדברג בע"א 558/96 שיכון עובדים בע"מ נ' רוזנטל ו-23 אח', פ"ד נב(4) 563, 569-570 (1998)).

כ. באשר לאופן תשלום הפיצוי, כאמור, הצדדים מסכימים כי ייפסק לפלוני פיצוי חד-פעמי עד לגיל מסוים ומעבר לגיל זה ייפסק פיצוי עיתי, באופן דומה לנפסק בעניין קלייזרמן.

פסיקה בדרך של תשלום עיתי מעבר לגיל מסוים נחוצה על-מנת שלא להעמיד את הנפגע בפיצוי-חסר, במידה ויארך ימים מעבר לתוחלת החיים שנקבעה על-ידי המומחה הרפואי, כמו כן, יש

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

בפסיקה בדרך זו שלא לקפח את המזיק, במידה והנפגע חלילה ילך לעולמו עוד בטרם שיגיע לתוחלת החיים שנקבעה על-ידי המומחה הרפואי.

בעניין זה אני מפנה לדברים שכתב כב' השופט (כתוארו אז) א. ריבלין בע"א 8022/00 אורלי רז נ' טליה צור ואח', בפסקה 13 (לא פורסם, 19.3.2006), לפיהם במקרים המתאימים עשוי התשלום העיתי להוות "דרך המאיינת את אותו חשש מפני פיצוי-יתר או פיצוי-חסר".

עוד אני מפנה בסוגיה זו לדברים שכתבתי בעניין קליידרמן (בפסקה י"ג של פסק הדין):

"לאחר ששקלתי בדבר, מצאתי לנכון להורות על פסיקת הפיצויים בדרך משולבת, הן של תשלום חד פעמי והן של תשלום עיתי.

כאמור, פסיקת הפיצוי בדרך של תשלום עיתי היא החריג. ככלל, יש צורך בהתקיימם של שני תנאים מקדימים, על מנת שבית המשפט ישקול פסיקת פיצוי בדרך של תשלום עיתי.

הראשון הוא, חוסנו הכלכלי של המזיק, על מנת שהניזוק לא ימצא את עצמו בפני "שוקת שבורה", מחמת פריסתו של הפיצוי על פני תקופה ממושכת.

לגבי התנאי השני, נפסק בע"א 1819/03 אבישג אברהם נ' ש.ר.ב., (תק-על 2006 (1) 3431, מיום 12.3.06), בפסקה 9 של פסק-הדין:

"גם כאשר המזיק הוא גוף שניתן לבטוח באיתנותו הכלכלית, נהוג לפסוק תשלום עיתי רק כאשר נגרם נזק גופני חמור, אשר אמדנו מבוסס על סיכוי עתידי שהערכתו קשה, ובפרט, כאשר ישנו קושי רב בהערכת תוחלת חייו של הניזוק והעלויות העתידיות של נזקיו. אין כל הצדקה, כמובן, לפסוק תשלומים עיתיים ביחס לפיצוי בגין נזק עתידי, שניתן להעריכו באופן סביר בעת מתן פסק-הדין (עניין ברדה הנ"ל; ע"א 5610/94 פרידה סרולביץ נ' אליהו לוינטל, תק-על 96(2) 495, 496) (ההדגשה שלי – י.ג.).

...

וכדי שלא להעמיד את התובע בפני "שוקת שבורה", אם יאריך ימים מעבר לצפוי על-פי הסטטיסטיקות, אני סבור כי הדרך הראויה לתשלום הפיצוי היא באופן המשלב הן תשלום חד פעמי והן תשלום עיתי."

בערעור שהוגש על פסק הדין בעניין קליידרמן, נקבע כי אין להתערב לגבי אופן פסיקת הפיצוי בדרך משולבת של תשלום חד-פעמי עד לגיל מסוים ומעבר לכך יינתן הפיצוי בדרך של תשלום עיתי (ע"א 8629/07 בן ארי ואח' נ' קליידרמן, בפסקה 5 (לא פורסם, 25.2.2009)).

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 כא. אשר על כן, נוכח קביעתה של המומחית הרפואית (בעמ' 6 של מ/1), כי תוחלת החיים של נפגעי
2 חוט שדרה בדומה לפלוני קצרה יותר ב-25 שנים (דהיינו, גיל 54) **"ואולי אף יותר אצל נפגעים**
3 **מונשמים"**, ונוכח הסיכון הגבוה לתחלואה אצל התובע, סבורני כי תשלום הפיצוי המגיע לפלוני
4 עד הגיעו לגיל 45 יינתן כתשלום חד-פעמי. לאחר מועד זה, ייפסק הפיצוי בדרך של תשלום עיתי
5 אשר ישולם אחת לשנה מראש.

6
7 לא ראיתי מקום לקבוע כי התשלום העיתי ייפסק מידי חודש, כפי שעותר לכך ב"כ הנתבעות,
8 וזאת בשל הטרחה הכרוכה בכך עבור שני הצדדים.

9
10 כב. שיעור ההיוון:

11
12 ב"כ התובעים טוען כי בחישוב הפיצויים המגיעים לפלוני, יש לשנות מאחוז ההיוון ההיסטורי
13 של 3%, וזאת נוכח השינויים המשמעותיים שעברו על המשק. לדבריו שימוש בשיעור ההיוון
14 של 3% יביא לתוצאה שאינה עולה בקנה אחד עם דיני הנזיקין, שכן שימוש בשיעור היוון זה
15 יגרום, לטענתו, לכך שחלקם הארי של הסכומים אשר ייפסקו, יאבד ולא ישולם לידי הנפגעים.

16
17 ב"כ התובעים טוען כי שיעור ההיוון של 3%, כפי שנקבע בעבר בפסיקת בית המשפט העליון,
18 יוצא מתוך ההנחה שבאפשרות הנפגע להשקיע את כספו בהשקעה בטוחה השומרת על ערכו
19 הריאלי של הכסף ובנוסף תעניק לתובע ריבית בשיעור של 3% עד 5%. אולם, מוסיף וטוען ב"כ
20 התובעים, כי בע"א 467/77 הורוביץ נ' רשות הנמלים בישראל, פ"ד לג(2) 256 (1979), נכתב
21 (בפסקה 8(ב)(2)): **"אם אמנם המציאות הכלכלית היא שהשקעה כזו אינה אפשרית, והערך**
22 **הריאלי של הכסף אינו נשמר, כי אז יש מקום להרהר אחר שיעורי ההיוון שנקבעו בעבר"**.

23
24 לדברי ב"כ התובעים, לא ניתן לקבל כיום ריבית כלשהי על פיקדונות ובוודאי שלא 3%, אפילו
25 כנגד הפקדת הסכומים לתקופות ממושכות.

26
27 לדברי ב"כ התובעים ההוכחה לכך שבמציאות הכלכלית של היום השקעה זו אינה אפשרית,
28 הינה באמצעות נתוני הריבית אשר פורסמו בפרסום רשמי לציבור על-ידי בנק ישראל והם, כך
29 לטענתו, אינם דרושים הוכחה.

30
31 אשר על כן, טוען ב"כ התובעים כי יש לפסוק את הפיצוי החד-פעמי לפלוני ללא היוון, דהיינו,
32 היוון בשיעור 0%.

33
34 כג. מנגד, טוען ב"כ הנתבעות שטענה זו של התובעים היא הרחבת חזית אסורה, שלא נטענה בכתבי
35 הטענות או במהלך הדיון, וממילא לא הובאו כל ראיות על מנת לתמוך בה ומשכך יש לדחותה.
36

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

מוסיף וטוען ב"כ הנתבעות, שטענה זו נדחתה בפסיקת בית המשפט העליון, בה נקבע כי טענה מעין זו דורשת הנחת תשתית עובדתית ראויה, שכאמור לא הוצגה כלל בענייננו.

ב"כ הנתבעות מפנה בעניין זה לע"א 10758/08 **אחמד ג' בארין נ' נוגה חברה לביטוח בע"מ** (לא פורסם, 4.1.2011) וכן לפסק דינו של כב' השופט י. שפירא בת"א (מחוזי י-ם) 2265/08 **עזבון המנוח זהר דפן ז"ל נ' המאגר לביטוח חובה "הפול" בע"מ**, בפסקאות 37-40 (לא פורסם, 20.1.2010).

לטענת הנתבעות, פסיקת פיצויים על בסיס היוון של 3% משקפת מבט ארוך טווח, להבדיל משינוי זמני בשוק העולמי, ואין מקום לשנות משיעור היוון זה.

כד. מטרת ההיוון היא להביא את סכום הפיצוי המגיע לניזוק בעד נזקי העתיד, בתוספת הרווח הצפוי לניזוק מהשקעת כספים אלה, לידי כיסוי מלא של נזקי העתידיים שטרם התהוו. ההיוון, למעשה, מחשב את הערך הנוכחי של סכום הפיצויים שאמור היה להתקבל בעתיד, תוך התחשבות ברווחי הריבית האפשריים שיווצרו בפער בין המועד בו משולמים הפיצויים לבין המועד בו מתהווה הנזק העתידי.

היטיב לתאר את הצורך בהיוון הפיצוי לעתיד, כב' השופט (בדימוס) ת. אור בע"א 2099/94 **חיימס נ' איילון חברה לביטוח בע"מ**, פ"ד נא(1) 529, 536 (1997):

"הצורך בהיוון סכום הפיצויים מתעורר עקב כך שהניזק מקבל בהווה, עם פסק-הדין, סכום אחד, אשר נועד לפצותו בגין הפסד הכנסה או הוצאות צפויות בעתיד. כלל יסוד בדיני הפיצויים הוא, שאין להיטיב את מצבו של הניזק מעבר לנזק שנגרם לו. לו קיבל הניזק בהווה את מלוא סכום הפיצוי בעבור הוצאות אשר טרם הוציא ואשר אותן צפוי הוא להוציא בעתיד, היה בכך כדי להקנות לו פיצוי-יתר על חשבוננו של המזיק. זאת, מאחר שעד מועד התגבשות הנזק צפוי, במועדים שונים בעתיד, היה הניזק נהנה מפירותיו של סכום הפיצוי המשולם לו במועד פסק-הדין. מטרת הליך ההיוון של סכום הפיצוי היא למנוע פיצוי-יתר, ולהותיר בידי הניזק סכום כזה, אשר אם יושקע בהשקעה סולידית ובטוחה הרי שיהיה בו ובפירותיו, על-פי מה שניתן להעריך, להבטיח את כיסוי הנזק העתידי – לא יותר ולא פחות."

ההלכה שנקבעה על-ידי בית המשפט העליון היא כי יש להוון את הפיצוי המשולם לתקופת העתיד בהיוון בשיעור של 3% (עיינו בדברי כב' השופט (בדימוס) י. אנגלרד בע"א 222/00 **מדינת ישראל - מנהל המכס ומס בולים נ' שיכון ובינוי אחזקות בע"מ ואח'**, פ"ד נז(3) 353, 364 (2003)).

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

טענה דומה לטענה שמעלה עתה ב"כ התובעים, העלה הוא בתיק אחר שנדון בפני בית המשפט העליון. באותו מקרה, ע"א 10758/08 אחמד ג'בארין נ' נוגה חברה לביטוח בע"מ ואח' (לא פורסם, 4.1.2011) (להלן: "עניין ג'בארין"), קבע בית המשפט העליון (מפי כב' השופט נ. הנדל, שם, בפסקה 18):

"באשר לרכיב ההיוון, המערערים טענו כי יש לקבוע מקדם היוון על פי המצב הכלכלי במשק ולא מקדם היוון היסטורי של 3%. לשיטתם יש בכך כדי "לשנות את פני המשפט ביסודו". דווקא בשל החשיבות הרבה שמייחסים המערערים לטענה זו, ניתן היה לצפות שעניין זה יעלה בפני הערכאה המבררת. אולם, המערערים בחרו להעלות את הטענה לראשונה בפני ערכאת הערעור. יתרה מזו, אפילו בסיכומיהם בפני בית המשפט המחוזי בוצע על ידם תחשיב לפי מקדם היוון של 3%. בסיכומי התגובה מטעמם כתבו המערערים שמדובר בסעד כללי שניתן לפסוק בו גם ללא עתירה מיוחדת. קרי, מבחינתם מדובר בעניין שניתן לתיקון על נקלה. טענה זו אינה מתיישבת עם עמדת המערערים שמדובר בסוגיה שבכוחה לשנות את פני המשפט מיסודו. כך או כך, ברי כי טענה נכבדה מעין זו דורשת הנחת תשתית עובדתית ראויה - שלא הוצגה בפני ערכאה זו או בפני הערכאה קמא. בנסיבות אלו, פטור אני מלהביע עמדה מעבר לכך."

(ההדגשה שלי – י.ג.)

טוען ב"כ התובעים כי בענייננו קיימת תשתית ראייתית אובייקטיבית בדמות דו"חות בנק ישראל, אליהם מופנה בית משפט זה, ולסברתו הטענה בדבר שיעור ההיוון בעניין ג'בארין נדחתה אך משום שהועלתה לראשונה בפני ערכאת הערעור. ואולם, אין בידי לקבל טענתו זו של ב"כ התובעים.

כפי שנקבע בעניין ג'בארין (בפסקה 18), טענה בדבר שינוי שיעור ההיוון: "דורשת הנחת תשתית עובדתית ראויה", בעוד שבפועל טענה זו הועלתה בענייננו לראשונה בסיכומי התובעים. אילו היה מעלה ב"כ התובעים טענה זו בשלב הבאת ראיותיו, היה באפשרות הנתבעות להביא ראיות לסתור, ולא מן הנמנע שהנתבעות היו מגישות חוות דעת כלכלית בעניין. אולם, כאמור, לא כך נהג ב"כ התובעים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

זאת ועוד, מקובלת עליי טענת ב"כ הנתבעות, כי שיעור היוון של 3% משקף את התשואה מהשקעה לטווח ארוך. שינוי זמני בשוק ההון בזמן האחרון, אין די בו על מנת להצדיק סטיה משיעור הריבית בה יש להוון את הפיצויים הנפסקים לתקופת העתיד.

ב"כ התובעים מפנה לפרסומי בנק ישראל אודות שיעורי הריבית, ואולם צפיה בשיעורי הריבית העדכניים כפי שפורסמו באתר בנק ישראל ביום 12.2.2012 (בכתובת: http://www.bankisrael.gov.il/deptdata/mehkar/indic/heb_a6.htm), מעלה שהריבית הממוצעת על פיקדונות בבנק ישראל היתה בחודשים אפריל ומאי 2011 בשיעור 3%, בחודש יוני 2011 הריבית הממוצעת היתה בשיעור 3.2%, בחודשים יולי עד ספטמבר 2011 הריבית הממוצעת היתה בשיעור 3.3%, ובחודשים אוקטובר ונובמבר 2011 הריבית הממוצעת היתה בשיעור 3.0%, דבר המחזק את המסקנה כי ירידת שיעורי הריבית היתה מצב זמני בלבד, ואינו סותר את קביעת בית המשפט העליון כי יש להוון את הפיצוי המשולם לתקופת העתיד בהיוון בשיעור של 3%.

משכך, ברי כי התובעים לא עמדו בנטל, לפיו "טענה נכבדה מעין זו דורשת הנחת תשתית עובדתית ראויה" (עניין ג'בארין, בפיסקה 18), ומשכך יש לדחותה.

כה. בנוסף, שני הצדדים הפנו לפסק דינו של כב' השופט י. שפירא, בו נקבע, בין היתר, לעניין הטענה לפיה יש לשנות משיעור ההיוון ההיסטורי (ת"א (מחוזי י-ם) 2265/08 עזבון המנוח זהר דפן ז"ל נ' המאגר לביטוח חובה "הפול" בע"מ, בפיסקה 40 (לא פורסם, 20.1.2010)):

"לטעמי, על אף שהמחוקק טרם אמר את דברו, וטרם קבע את שיעור הריבית בה מהווים הפיצויים בחקיקה, בית המשפט, אשר בפניו מובאים נתונים שונים מפי מומחי הצדדים, אינו הבמה להכריע מהו שיעור הריבית בו ראוי ונכון להוון את הפיצויים. שאלה זו הינה שאלה כלכלית מובהקת ובעלת השלכות רוחב רחבות היקף, וראוי כי בסוגיה זו תישמע דעתם של המומחים הכלכליים המובילים. לטעמי אין די בשני מומחים, טובים ככל שיהיו, על מנת לשנות הלכה זו."

בענייננו, לא הוצגה חוות דעתו של מומחה כלשהו בסוגיה זו, וניתן ללמוד מקל וחומר, שאם אין די בשני מומחים על מנת לסטות משיעור הריבית שנקבע בפסיקת בית המשפט העליון, בוודאי אין לסטות משיעור זה במקרה שבפנינו, בו לא הובאה כלל חוות דעת של מומחה בסוגיה זו, וכאמור כבר לעיל, דו"ח בנק ישראל מיום 12.2.2012 בסוגיה זו, אינו מסייע לתובעים בטענתם.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

כו. עזרת הזולת:

ב"כ התובעים טוען כי קביעת המומחים, ד"ר א. פרבר ופרופ' ז. ברזילי, לפיהם זקוק פלוני לעזרה צמודה 24 שעות ביממה, ובחלק מן הטיפולים זקוק הוא לשני מטפלים בו זמנית, משמעה העסקת 3 מטפלים "מסביב לשעון".

מוסיף וטוען ב"כ התובעים כי פלוני מטופל כיום, הלכה למעשה, על-ידי שלושה מטפלים, שניים מהם עובדים זרים והשלישי הוא אביו, שנאלץ לשמש בתפקיד זה בשל היעדר אפשרות כספית להעסיק שלושה מטפלים במקביל.

עוד טוען ב"כ התובעים כי מחומר הראיות עלה שלצורך ביצוען של פעולות רבות נזקק פלוני לשני מטפלים בו זמנית, כשהוברר כי אין אפשרות לקיים השגחה 24 שעות עם שני מטפלים בלבד, ולא ניתן להעסיק מטפל נוסף במשרה חלקית בשליש משרה. על כן, כך טוען ב"כ התובעים, יש הכרח להעסיק שלושה מטפלים כשלפחות אחד ממטפלים אלה צריך להיות בעל רשיון נהיגה ישראלי.

טוען ב"כ התובעים כי העובדים הזרים אשר הועסקו בטיפול בפלוני התחלפו ב"קצב מסחרר" (סעיף 4.3 לסיכומי התובעים). התחלופה הגבוהה של המטפלים, גרמה לפלוני לחוסר אמון במטפלים ולמשבר נפשי.

כז. מוסיף וטוען ב"כ התובעים, כי לפחות על אחד ממטפליו של פלוני, אם לא כולם, להיות ישראלי, וזאת נוכח קשייו של פלוני לתקשר עם מטפליו הזרים, למרות שליטתו בשפה האנגלית, שכן לא ניתן לפתח עם המטפלים שיחה בענייני חברה, מדינה, נוער, יחסים בינו לבינה, או עניינים אחרים, ואין באפשרות המטפלים הזרים ליצור גירויים חשיבתיים ואינטלקטואליים לפלוני.

ב"כ התובעים מציין כי התובעים ניסו בעבר להעסיק מטפל ישראלי, אולם עלות העסקתו הגבוהה שהינה פי 3 מאשר מטפל זר, לא אפשרה את המשך העסקתו של המטפל הישראלי מעבר לחודש אחד.

כח. טוען ב"כ התובעים כי שעות העסקת שני המטפלים הזרים הסתכמה בסכום של 7,500 עד 8,000 ש"ח לחודש לגבי כל מטפל. אביו של פלוני, משמש כמטפל נוסף ואינו לוקח שכר כלל. מוסיף וטוען ב"כ התובעים, כי משפחתו של פלוני נאלצת לשלם בונוסים לעובדים בתום שנת העבודה במטרה שיסכימו להישאר לטפל בפלוני במשך שנה נוספת.

טוען ב"כ התובעים, כי העדה מטעם הנתבעות לעניין עלויות המטפלים, גב' רותי שפירא, אינה עוסקת בהשמת עובדים למטופלים במצבו של פלוני, אלא לקשישים ולזכאים מכוח חוק הסעד.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 לטענתו, עדותה היתה מגמתית והעלויות בהן היא נקבה אינן ראויות כלל, במיוחד בכל הנוגע
2 לעלויות לגבי מטפל מחליף בשבת.

3
4 כט. לטענת ב"כ התובעים, בהתחשב במכלול הפעולות בהן נזקק פלוני לעזרה לפי קביעת המומחים
5 הרפואיים, הרי שקיים הכרח לסטיה מן הכלל שנקבע בפסק הדין בעניין אקסלרד (ע"א
6 3375/99 אקסלרד נ' צור-שמיר חברה לביטוח בע"מ, פ"ד נד(4) 450 (2000)), כפי שנהגו בתי
7 המשפט במקרים דומים (ת"א (מחוזי חיפה) 307/96 הגר סייג נ' ביטוח חקלאי אגודה שיתופית
8 מרכזית בע"מ (לא פורסם, 15.10.2002); ת"א (מחוזי חיפה) 1274/01 אמיר רנד נ' החברה
9 לאומנות תרבות וספורט בע"מ (לא פורסם, 9.9.2009); ע"א 8022/00 אורלי רז נ' טליה צור
10 ואח' לא פורסם, 19.3.06); ע"א 3417/00 חיים יניב נ' הדר חברה לביטוח בע"מ (לא פורסם,
11 24.7.2001 ועוד).

12
13 אשר על כן, טוען ב"כ התובעים כי הואיל ופלוני נזקק לעזרת הזולת במשך 24 שעות ביממה,
14 כשבחלק מן הפעולות הוא נזקק לעזרת שני מטפלים בו זמנית, דבר המחייב העסקת שלושה
15 מטפלים, ואף ניתן בעניינו היתר מיוחד להעסקת שלושה מטפלים, ראוי לפסוק לזכותו של פלוני
16 סכום של 25,300 ₪ לחודש לפחות.

17
18 ל. ב"כ הנתבעות טוען כי אין חולק שנוכח פגיעתו הקשה של פלוני, הוא נזקק ויזדקק בעתיד
19 לליווי, עזרה וסיעוד במשך כל ימי חייו. אולם, כך טוען ב"כ הנתבעות, היקף העזרה לו טוען
20 ב"כ התובעים הינו מופרז ואינו תואם את צרכיו האובייקטיביים של פלוני. זאת ועוד, בכתב
21 התביעה נדרש פיצוי בגין העסקת שני מטפלים בעת ובעונה אחת (סעיף 10.3 של כתב התביעה),
22 ועל כן הטענה לפיצוי בגין העסקת למעלה משני מטפלים היא בגדר הרחבת חזית אסורה
23 שהנתבעות מתנגדות לה.

24
25 בנוסף, כך טוען ב"כ הנתבעות, התשלומים התכופים ששולמו עד כה עלו בהרבה על צרכיו של
26 פלוני, ובפועל הצטברו כספים עודפים רבים בסכומים של מאות אלפי שקלים חדשים, וזאת
27 כעולה מעדות התובעת מס' 2, אמו של פלוני (עמ' 353-355 לפרוט', עמ' 359-384 לפרוט', עמ'
28 479-480 לפרוט', וכן עמ' 499-502 לפרוט'). משכך, אין כל בסיס לטענת התובעים, לפיה אביו
29 של פלוני, התובע מס' 3, משמש כמטפל בפועל בשל היעדר יכולת כלכלית להעסיק מטפל שלישי.

30
31 ממשיך וטוען ב"כ הנתבעות, כי לעובדה שלדברי התובעים הם קיבלו אישור להעסקת שלושה
32 עובדים מן הרשויות – אין כל נפקות, שכן צרכיו של פלוני לא נקבעים על סמך אישור זה או
33 אחר, אלא רק על סמך מצבו וצרכיו בפועל כפי שעולים מחומר הראיות.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

טוען ב"כ הנתבעות כי התשלומים אשר שולמו בעבר בפועל בגין העסקת המטפלים מסתכמים בסכום שנע בין 4,500 ₪ עד 6,300 ₪ לחודש, כך שהעלויות שנטענו על-ידי התובעים הינן מופרזות.

לא. מוסיף וטוען ב"כ הנתבעות כי המומחית בתחום השיקום, ד"ר א. פרבר, דחתה את טענת התובעים בדבר הצורך בהעסקתם של שלושה מטפלים, והיא חזרה על עמדתה לפיה פלוני זקוק לעזרה צמודה, כאשר רק בחלק מן הטיפולים, כגון: העברות, רחצה, הלבשה והסעה, הוא זקוק לעזרתם של שני מטפלים.

לטענת ב"כ הנתבעות, בפועל פלוני אינו נזקק ליותר ממטפל אחד, שכן במהלך שעות היום הוא נמצא במסגרת חינוכית שמטעמה גם הועמד לרשותו סייע על-ידי משרד החינוך, באופן שמטפלו פנוי למנוחה ולעיסוקים אחרים בשעות אלה.

לב. באשר לטענת התובעים לפיה קיים צורך להעסיק לפחות מטפל ישראלי אחד, על מנת שייתן מענה לצרכיו האינטלקטואליים של פלוני, טוען ב"כ הנתבעות כי טענה מעין זו נדחתה על-ידי בתי המשפט שקבעו לא אחת כי המטפל אינו מורה, ואין הכרח כי צרכיו החברתיים והנפשיים של הנפגע יסופקו על-ידי המטפל. רק במקרים מיוחדים ויוצאי דופן, שהניזוק נפגע באופן שדרכי ההתקשרות לסובבים אותו היו מצומצמות ביותר, כגון על-ידי מצמוץ או על-ידי התכתבות בלבד, רק אז נקבע כי ישנו צורך בהעסקת מטפל ישראלי, שישמש לנפגע כפה, מה שאין כן בענייננו, שהרי פלוני אינו סובל מפגיעה קוגניטיבית, מקיים קשרים חברתיים עם בני גילו, מוקף במשפחה תומכת, דובר אנגלית ברמת שפת אם ומתקשר עם מטפלו בשפה האנגלית ללא קושי, או מגבלה.

טוען ב"כ הנתבעות, כי בהתחשב בעובדה שעלות העסקת מטפל זר זולה יותר, כשאיכות הטיפול אינה נופלת מזו של המטפל הישראלי, הרי נוכח חובת הקטנת הנזק, יש להעדיף העסקת מטפל זר.

לג. לעניין עלות העסקת המטפלים, טוען ב"כ הנתבעות כי הסכום לו טוענים התובעים (25,300 ₪ לחודש), עומד בסתירה לסכומים ששולמו על-ידי התובעים בפועל במשך השנים, הוא בלתי סביר וחורג מן הסכומים אשר נקבעו בפסיקה.

מוסיף ב"כ הנתבעות כי מטעם התובעים, הובא מר אילן בן-לביא, המטפל בהשמתם והעסקתם של העובדים המטפלים בפלוני, שציין בתצהירו כי עלות העסקת מטפל זר, כולל מחליף בימי חופשה וחג, תנאים סוציאליים וכלכלה, עומדת על סכום של 6,537 ₪ לחודש, נטו, תוך שהוא מציין שנוכח מורכבות הטיפול בפלוני, אין סיבה שמטפל זר יסכים לטפל בפלוני תמורת שכר כולל שיהא נמוך מן הסכום של 8,000 ₪ לחודש. מנגד, מטעם הנתבעות הובאה גב' רות שפירא,

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 שהיא בעלים ומנהלת של חברה לשירותי סיעוד המתמחה בהשמת עובדים זרים, ומסרה כי
2 העלות הכוללת של העסקת מטפל זר, כולל שכר עבודה ביום החופשי, מסתכמת בסכום של
3 6,476 ₪ לחודש (עמ' 968 לפרוט'). גם מר ג. האס נתן הערכה דומה לעלות העסקת עובד זר,
4 עלות כוללת של 6,364 ₪ לחודש, וזאת בתוספת עלות מחליף שהוא עובד זר בסוף שבוע. במידה
5 והמחליף בסוף השבוע הינו עובד ישראלי, אזיי מציין מר ג. האס כי העלות הכוללת מסתכמת
6 בסכום של 7,256 ₪ לחודש.

7
8 לפיכך, טוען ב"כ הנתבעות, כי בהתבסס על כל חוות הדעת באשר לעלות העסקת עובדים זרים,
9 נמצא כי עלות העסקתו של עובד זר עם מחליף לסוף השבוע הינה בגבולות 6,300 ₪ עד 6,500
10 ₪ לחודש, כולל תנאים סוציאליים ועלויות מחיה, ואין לחרוג מסכומים אלה.

11
12 לד. ב"כ הנתבעות מציע פיצוי בגין עזרת הזולת בסכומים הבאים:

13
14 לתקופת בה פלוני היה מאושפז, תקופה הנמשכת על-פני 14 חודשים, סכום גלובאלי של 100,000
15 ₪.

16
17 בתקופת ההתארגנות לאחר שחרורו של פלוני מבית החולים, שמשכה אף הוא 14 חודשים –
18 סכום של 14,000 ₪ לחודש ובסך הכל 196,000 ₪.

19
20 מאז שעבר פלוני להתגורר ביחידת המגורים שנבנתה עבורו – 9,500 ₪ לחודש.

21
22 לעתיד מציע ב"כ הנתבעות פיצוי בסכום של 14,000 ₪ לחודש.

23
24 עד כאן טענות באי כוח הצדדים בסוגיה זו.

25
26 לה. ד"ר א. פרבר ציינה כי התובע נמצא עם שני מטפלים קבועים וזקוק לעזרה בכל הפעולות
27 היומיומיות (עמ' 3 של מ/1).

28
29 ד"ר א. פרבר כותבת בחוות דעתה כי התובע זקוק לעזרה צמודה 24 שעות ביממה, וכי (עמ' 6
30 של מ/1): **"בחלק מהטיפולים זקוק ל-2 מטפלים בו זמנית (העברות, רחצה, הלבשה, הסעה)**
31 **פרופ' ברזילי התייחס בחוות דעתו להכשרה של המטפלים"** (ההדגשה שלי – י.ג.).

32
33 לגבי ההכשרה שמטפלו של פלוני צריכים לעבור, כתב פרופ' ז. ברזילי (בעמ' 5 של חוות דעתו):
34

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 "מבחינה נשימתית זקוק פלוני למטפלים בעלי ידע בטיפול בקנולה
2 (טרכאוסטומיה) כולל החלפה בזמן חירום, מצוקה, או שליפה שלא במתכוון
3 של הקנולה.

4 מטפלים אלה צריכים להכיר את מכשירי ההנשמה, לדעת לכוונם, לדעת לדווח
5 ולתעד פעולתם וכן להתקין מכשיר רזרבי בעת תקלה.

6 כמו כן, עליהם לדעת לבצע שאיבות, להפעיל משעל, לתת טיפול פיזיותרפי
7 נאות ובזמן, לנטר סטורציה ולדעת לזהות סימני מצוקה.

8 על המטפלים (כולל בני המשפחה) לקבל הסמכה בהחייאה לב ריאות (CPR)
9 או (APLS) בצורה שידעו לזהות מצבי חירום, לבצע פעולות החייאה פשוטות,
10 ולדווח טלפונית למוקד עזרה.

11 ידע זה מחייב מיומנות והסמכה שניתנות לרכישה בקורסים ודורש רענון כמו
12 גם רענון של הציוד הרלוונטי.

13
14 דהיינו, ד"ר א. פרבר קבעה כי פלוני נזקק לשני מטפלים בחלק מן הפעולות, אשר צריכים לעבור
15 הכשרה מיוחדת היות ופלוני הינו מונשם.

16
17 ד"ר פרבר מציינת כי היזקקותו של פלוני לשני מטפלים היא רק בחלק מן הפעולות, אולם היות
18 ופלוני נזקק לסיעוד בכל שעות היממה, ומכיוון שהוא לא רק משותק בארבע הגפיים, אלא גם
19 מונשם במשך כל שעות היממה, כותבת ד"ר א. פרבר בחוות דעתה (עמ' 4 של מ/1):

20
21 "... מבחינה מוטורית נשאר מרותק לכסא גלגלים ולא עצמאי ברוב הפעולות
22 היומיומיות. עיקר בעייתו היא הצורך בהנשמה קבועה 24 שעות ביממה, לכן
23 זקוק גם להשגחה צמודה כל שעות היממה."

24 (ההדגשה שלי – י.ג.)

25
26 נוכח היזקקותו של פלוני לעזרה ברוב פעולות היומיום והיותו מונשם כל שעות היממה, והצורך
27 בהשגחה של 24 שעות ביממה, כשבחלק מן הפעולות נדרש פלוני לעזרה של שני מטפלים בו
28 זמנית, ברי שהפיצוי בגין עזרת הזולת צריך להינתן תוך התחשבות בכך שפלוני נזקק לשני
29 מטפלים.

30
31 טענת התובעים, לפיה פלוני נזקק לשלושה מטפלים, אינה נתמכת בחוות הדעת של המומחית
32 השיקומית, ולא שוכנעתי כי יש הצדקה לכך, היות ופלוני נזקק לעזרת שני מטפלים בו זמנית

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

רק בחלק מן הפעולות, ולא בכל הפעולות. בשאר הפעולות ולצורך ההשגחה ניתן להסתפק
במטפל אחד, כאשר המטפל השני יכול לנצל זמן זה לצורך מנוחה.

על יסוד המוסבר לעיל אני קובע כי את הפיצוי בגין עזרת הזולת יש לפסוק בשים לב לכך שפלוני
נזקק לשני מטפלים.

לו. ב"כ התובעים טוען כי לפחות על אחד מן המטפלים להיות ישראלי.

בפסיקת בתי המשפט נקבע שככלל צורכי הסיעוד של נפגע קשה, יסופקו בדרך כלל על-ידי מטפל
שהוא עובד זר, ולא על-ידי מטפל ישראלי (ע"א 3375/99 אקסלרד נ' צור-שמיר חברה לביטוח
בע"מ, פ"ד נד(4) 450, 458 (2000)), אלא אם כן קיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות העסקתו
של מטפל ישראלי.

בע"א 8083/02 כהן נ' דולב חברה לביטוח בע"מ (לא פורסם, 10.8.2005), כתב בית המשפט
שקיימת הצדקה להעסקת מטפל ישראלי, הואיל והנפגע סבל שם מירידה קוגניטיבית ניכרת,
וכן מהתמצאות חלקית ושיתוף פעולה חלקי מצידו. במצב זה מטפל ישראלי יוכל ליצור לנפגע
גירויים אינטנסיביים ולקדם את יכולתו לתקשר עם הסביבה (שם, בפסקה 8, וכן עיינו בדברי
כב' השופטת ע. ארבל בע"א 11294/05 אלון מורדוך נ' המגן חברה לביטוח בע"מ, בפיסקאות
19-17 (לא פורסם, 4.8.2005)).

גם גב' א. שיפמן, אשר העידה מטעם התובעים, סבורה כי הצורך במטפל ישראלי מתעורר
בעיקר כשיש לנפגע בעיה קוגניטיבית המקשה עליו לתקשר עם הסביבה (עמ' 218 לפרוט', ש'
22-21):

"... במיוחד כשיש בעיות קוגניטיביות של אנשים שלא יכולים להתבטא, לא
מבינים או מדברים רק שפה אחת או שיש להם קומוניקציה (צ"ל: "קשיי
קומוניקציה") וצריכים לדבר עם מישהו..."

כמו כן, העיד פלוני בעניין זה (עמ' 185 לפרוט'):

"ש. אני מבין שאתה מתקשר עם אותם מטפלים בשפה האנגלית.

ת. כן. מאשר לך שהם מבינים מה שאני אומר להם."

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

(עיינו גם בדבריו של פלוני בעמ' 186 ו-188 לפרוט').

גם המומחית בתחום השיקומי, ד"ר א. פרבר, התרשמה מבדיקתה את פלוני כי הוא מתקשר היטב עם סביבתו (עמ' 3 של מ/1):

"ילד נראה כגילו... שיתוף פעולה תקין. מדבר דרך קנולה. מסביר את עצמו היטב, עם הבנה מלאה של המצב."

דהיינו, במקרה שבפנינו, פלוני מתקשר היטב עם הסביבה ושולט בשפה האנגלית עימה הוא מתקשר עם מטפלי הזרים, כך שאין הצדקה כי אחד מן המטפלים יהא מטפל ישראלי.

לז. זאת ועוד, לעניין העסקתו של מטפל ישראלי, כתב כב' השופט א. גרוניס בע"א 1164/02 **קרנית-קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים נ' בן חיון לידור ואח'**, בפיסקה 10 (לא פורסם, 4.8.2005):

"כן, לעיתים ייתכנו נסיבות בהן יהיה לעובדים ישראליים יתרון ממשי, המצדיק העסקתם חרף העלות הגבוהה יותר. ברם, במקרה דנא לא השכיל המשיב להוכיח את התקיימותן של נסיבות מיוחדות כאלה (ראו והשוו ע"א 3417/00 יניב נ' הדר חברה לביטוח בע"מ (טרם פורסם)). חרף מצבו הגופני הקשה, ניתן להתרשם כי המשיב הצליח להשתלב בחברת נערים בני גילו. זאת ועוד, המשיב נמצא בסביבה תומכת ודוברת עברית במרבית שעות היממה - הן בשעות הבוקר, עת שהוא שוהה בבית הספר והן בשעות אחר הצהריים, שעה שהוא נמצא בחיק משפחתו. לפיכך, נראה כי אין ממש בטענה כי יש להעדיף עובד סיעוד ישראלי במקרה של המשיב על פני עובד זר." (ההדגשה שלי - י.ג.)

דברים אלה יפים אף לענייננו, שעה שפלוני זכה להורים דואגים ותומכים, ובנוסף הוא לומד בבית ספר בחברת נערים אחרים בני גילו.

לח. לעניין עלויות העסקת מטפלים, הוגש מטעם התובעים תצהירו של מר אילן בן לביא, שהינו מנכ"ל חברה לשירותי סיעוד. מר א. בן לביא כתב בתצהירו מיום 3.5.2010 (ת/37), כי העלות הבסיסית של העסקת מטפל זר היא 6,537 ₪ לחודש, כולל ביטוח בריאות ותנאים סוציאליים. אולם, לדבריו נוכח מורכבות הטיפול בפלוני, וההכשרות הנוספות הנדרשות ממטפל זה, הוא מעריך שמטפל זר לא יסכים לעבוד בסכום כולל של פחות מ-8,000 ₪ לחודש.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

מטעם הנתבעות הוגש מסמך שנערך על-ידי גב' רות שפירא, המשמשת אף היא כמנהלת של חברה לשירותי סיעוד. במסמך זה שערכה ביום 9.6.2010 (נ/136), כתבה גב' ר. שפירא כי עלות העסקתו החודשית הכוללת של מטפל זר היא 4,523 ₪ לחודש. על סכום זה יש להוסיף עלות מחיה של 960 ₪ לחודש, וביחד: 5,483 ₪ לחודש. כמו כן, כותבת גב' ר. שפירא כי במידה ויועסק מטפל ישראלי ביום החופשי של המטפל הזר, אזי עלות העסקתו החודשית של המטפל הישראלי ביום זה תהא 2,524 ₪.

גם מר ג. האס התייחס בחוות דעתו (נ/134) לעלות החודשית של העסקת מטפל זר, ולדבריו העלות החודשית של העסקת מטפל זר, כולל תנאים סוציאליים, עלות שהייתו בבית המטופל ועלות מחליף לסוף שבוע, עומדת על סכום של 6,364 ₪.

מדבריהם של מר א. בן לביא, גב' ר. שפירא ומר ג. האס, שאף העידו בפניי, מתגבשת בסופו של דבר מסקנה, לפיה עלות העסקתו של עובד זר יחיד היא כ-6,500 ₪ לחודש, ומכאן שעלות העסקתם של שני מטפלים מסתכמת ב-13,000 ₪ לחודש.

אציין כי התובע מס' 3, פלמוני, אישר בעדותו כי עלות העסקת מטפלים חיצוניים היא בסדר גודל של 4,500 ל-6,300 ₪ בממוצע, ללא תוספות (עמ' 155 סיפא לפרוט' – עמ' 156 רישא).

גם התובעת מס' 2, פלונית, אישרה סכום דומה בעדותה (עמ' 476 לפרוט'), אולם היא הוסיפה וטענה כי על-אף שסכום זה הוא ההוצאה הישירה בגין העסקת המטפלים, בפועל ההוצאה היא, לטענתה, גבוהה יותר, ועולה לכדי סכום של 8,000 ₪ לחודש לכל מטפל (עמ' 494 סיפא לפרוט' – עמ' 495 רישא).

לט. אמת המידה על-פיה יש לקבוע את הפיצוי בגין עזרת הזולת, נקבעה בע"א 3375/99 **אקסלרד נ' צור-שמיר חברה לביטוח בע"מ**, פ"ד נד(4) 450 (2000) (להלן: "הלכת אקסלרד"). בית המשפט העליון, הגדיר (שם) את היסודות המרכיבים את הפיצוי בגין ראש נזק זה, וכך נקבע, שם, בעמ' 458-459:

"אם נסכם את האמור לעיל, נראה שבדרך-כלל יסופקו צורכי הסיעוד של נפגע קשה הרתוק למיטתו בהתמלא התנאים האלה: יהיה עובד זר אשר יתגורר עמו ויספק את כל צורכי הסיעוד שלו, הן עזרה בפעולות היומיומיות והן עזרה בעבודות הבית ככל הנדרש. עובד זה גם ילווה אותו בניידותו, ובמקרים שנדרש שיהיה לו רישיון נהיגה ניתן לנסות להבטיח את הדבר. יהיה עובד מחליף, ישראלי, אשר יחליף את העובד הזר בסופי שבוע ובימי היעדרות שלו מן העבודה. בהתחשב בסיכון שבמשך פרקי זמן מסוימים לא ימצא עובד זר, או שתהיה הגבלה על הבאתם של עובדים זרים ארצה, או שעלות העסקתם תגדל,

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

יש להוסיף לסכום העלות של הסיעוד סכום אשר יבטא סיכון זה. כן יש להביא
בחשבון, שלעובד אשר יתגורר עם הנפגע יש לספק מקום מגורים בבית הנפגע,
וכן שעל הנפגע לשאת בעלות צורכי היומיום של העובד, כמו מזון, מים, כביסה
וכיוצא באלה."

בהלכת אקסלרד, קבע בית המשפט העליון, שבגין כל ההוצאות האלה, יש לקבוע פיצוי בסך של
12,000 ₪, נכון ליום מתן פסק-הדין בבית המשפט המחוזי (דהיינו: 30.4.1999). סכום זה
בשערוך להיום, עומד על סך של 15,829 ₪ לחודש.

מ. לעניין מעמדה של הלכת אקסלרד בבוא בית המשפט לפסוק פיצוי בגין עזרת הזולת לנפגע קשה,
כתב כב' השופט י. עמית בע"א 3590/08 המאגר הישראלי לביטוחי רכב בע"מ נ' פת, בפיסקה
9 (לא פורסם, 13.5.2010):

"הלכת אקסלרד היא ללא ספק קו מנחה בקביעת הפיצוי בראש הנזק של עזרת
צד ג'. עם זאת, וכפי שנאמר פעמים רבות בפסיקה, כל מקרה ונסיבותיו. בתי
המשפט דנים מעשה של יום ביומו במשרעת רחבה של נכויות ומגבלות קשות,
החל מפראפליגים שאין להם כל מגבלה בפלג גוף עליון ואשר שולטים על
הסוגרים, וכלה בקוודרופלגים שאינם יכולים להזיז איבר ואינם שולטים על
הסוגרים. לכך יש להוסיף מגוון רחב של פגיעות ומוגבלויות בתחום הקוגניטיבי
והשכלי. מטעם זה, וכפי שנאמר על ידי חברי השופט ריבלין (כתוארו דאז)
בע"א 8083/02 כהן נ' דולב חברה לביטוח בע"מ, (לא פורסם, 10.8.05), הרף
שנקבע בעניין אקסלרד נתון לבחינה קונקרטית בכל מקרה ומקרה על פי אופי
הפגיעה וצרכי הנכה."

(עיינו גם: בדברי כב' השופט א. גרוניס בע"א 1617/06 מנורה חברה לביטוח בע"מ נ' אור ציון
סעדה, בפיסקה 9 (לא פורסם, 28.5.2008), וכן בדברי כב' השופט (כתוארו אז) א. ריבלין בע"א
7771/02 רינגלר נ' עיריית ירושלים, פ"ד נט(1) 842, 847-848 (2004)).

מא. עוד כתב בסוגיה זו כב' השופט (כתוארו אז) א. ריבלין בע"א 8083/02 כהן נ' דולב חברה לביטוח
בע"מ, בפיסקה 8 (לא פורסם, 10.8.2005) (להלן: "עניין כהן"):

"בפרשת אקסלרד (ע"א 3375/99 אקסלרד נ' צור שמיר חברה לביטוח בע"מ,
פ"ד נד(4) 50) הותוו קווים מנחים בשאלת הפיצוי הצריך להשתלם בגין הסעוד
לו זקוקים נכים קשים, הסובלים מנכות רב-מערכתית, כגון קוודרופלגיה,
ואשר זקוקים לסיעוד ולעזרה במשך כל שעות היממה. באותו עניין העריך בית-

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

המשפט את עלות הסעוד בסכום של 12,000 ש"ח בחודש, כשיעורו של סכום זה באותו מועד. סכום זה נועד לכסות את הוצאות העסקתו של עובד זר, את צרכי המחיה של אותו עובד שיתגורר בבית הנפגע, ואת שכרו של עובד מחליף, שישעך את הניזוק בימים בהם נעדר העובד הזר מעבודתו. סכום הפיצוי נתן ביטוי גם לסיכון כי לא ימצא עובד זר בתקופות מסוימות, או שעלות העסקתו תגדל...

עם זאת, כפי שהודגש בפרשת אקסלרד, נקודת המוצא לחישוב גובה הפיצוי המגיע לניזוק הינה אינדיבידואלית, לאמור בכל מקרה בוחן בית-המשפט את צרכיו של הנפגע המסוים שבפניו. (ההדגשה שלי – י.ג.)

בהמשך מביא כב' המשנה לנשיאה דוגמה למקרה בו נמצא כי יש לחרוג ולפסוק פיצוי בסכום העולה על הסכום שהותווה בהלכת אקסלרד (שם):

"לעומת זאת, נמצאו מקרים בהם צרכיו של הנפגע עלו על הפיצוי שברגיל משתלם למי שהינו סובל מנכות רב-מערכתית קשה. כך למשל בע"א 3417/00 יניב נ' הדר חברה לביטוח, דובר בניזוק, שסבל מקוודרופלגיה ומפגיעה קוגניטיבית ניכרת. באותו עניין נפגע התובע פגיעה רב-מערכתית. כתוצאה מן התאונה בה נפגע הוא סבל מקוודרופלגיה, עם יכולת תנועה מוגבלת ביד שמאל, ירידה קוגניטיבית ניכרת, התמצאות חלקית ושיתוף פעולה חלקי. כתוצאה ממצבו הוא נזקק לסיעוד צמוד ולעזרה בכל פעולות היומיום. בשל נסיבותיו המיוחדות של הניזוק, נדרשו לו בפרקי זמן מסויימים שני עובדים שייסעדו אותו בעת ובעונה אחת. כמו-כן, היה צורך שם כי מי שיטפל בניזוק ישלוט בשפה העברית, לא רק בדיבור כי אם גם בכתיבה, זאת בשל שלניזוק נפתח צוהר לתקשורת כתובה עם הסביבה והוכח כי בעזרת גירויים אינטנסיביים הוא מצליח להתקדם בתקשורת עם הסביבה. בית-המשפט מצא שם, אם כן, כי ראוי שהעובדים בסביבתו של הניזוק יהיו ישראלים. בפועל (בהתחשב בקיזוז יתר שעשה בית-המשפט המחוזי), נפסקו לניזוק כ-18,000 ש"ח לחודש, בניכוי הסיעוד שנתקבל מן המוסד לביטוח לאומי. בית-המשפט העליון לא התערב בפסיקה זו. אמת המידה שנפסקה בפרשת אקסלרוד נתונה, איפוא, לבחינה קונקרטית בכל מקרה ומקרה."

בעניין כהן, המדובר היה באישה ילידת 1951 (בת 43 בעת קרות התאונה) שנפגעה בתאונת דרכים באופן קשה ונקבעה לה נכות בשיעור 100% בשל דמנסיה עקב תסמונת אורגנית מוחית, צמצום ברמה חמורה של שדות הראיה בשני הצדדים, פגיעות בצוואר ובכף היד וכן צלקות. בית המשפט העליון כתב שנוכח מצבה זקוקה הנפגעת שם לעזרת והשגחה כל שעות היממה, אולם

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

העזרה לה נזקקת הנפגעת בעיקרה הינה סבילה, והיא אינה נדרשת לסיעוד פעיל. בית המשפט העליון כתב, שם:

"ודוק – בית-המשפט המחוזי מצא, אמנם, כי המערערת אינה זקוקה לסיעוד פעיל כי אם לעזרה סבילה, דא עקא, שגם הצורך הזה מחייב, כאמור, העסקה של מלווה ומשגיח בכל שעות היממה. משכך הדבר, כמה תחולה להילכת אקסלרוד (צ"ל: "אקסלרד"), שאמות-המידה שהותוו בה מציעות את הפתרון הטוב ביותר, העונה על צרכי הניזוק ומביא בחשבון גם את עניינו של המזיק להביא להקטנת הנזק ככל האפשר."

מב. בניגוד לעניין כהן, בו נזקקה הנפגעת לעזרה שהיא בעיקרה סבילה, במקרה שבפנינו, נדרש פלוני לעזרה פעילה, בהיותו משותק בארבע גפיו, מונשם, מרותק לכסא גלגלים, זקוק להשגחה צמודה, אינו עצמאי ברוב פעולות היומיום ועל כן נזקק לעזרת מטפל באותן פעולות, כאשר בחלק מן הפעולות נדרש לעזרת שני מטפלים בו זמנית (כגון: ברחצה, בהלבשה ובהסעה).

הואיל והעזרה לה נזקק פלוני היא עזרה פעילה, ונוכח נכותו המורכבת, סבורני כי מקרה זה הוא מן המקרים בהם קיימת הצדקה לחריגה מן הסכום שהותווה בעניין אקסלרוד.

כאמור כבר לעיל, נקודת המוצא לעניין קביעת גובה הפיצוי לנפגע קשה היא נקודת מוצא אינדיבידואלית, ויש לבחון כל מקרה לפי צרכיו של הנפגע הספציפי שבעניינו דן בית המשפט. יש לפסוק לכל נפגע פיצוי בהתאם למגבלותיו וצרכיו ו"אין לראות בסכום הפיצוי שנפסק בעניין אקסלרוד [1] אמת מידה החותכת את עניינו של כל מי ששיעור נכותו מגיע כדי 100%" (ע"א 7771/02 רינגלר נ' עיריית ירושלים, פ"ד נט(1) 842, 848 (2004)).

מג. עוד אני מפנה לע"א 3417/00 חיים יניב נ' הדר חברה לביטוח בע"מ (לא פורסם, 24.7.2001) (להלן: "עניין חיים יניב"), אליו הפנה כב' המשנה לנשיאה השופט א. ריבלין בעניין כהן, שם צויין כי האמור בפרשת אקסלרוד שייך למקרה רגיל, בו מועסק לצורכי סיעוד עובד זר, ובנוסף לו עובד מחליף, למקרים שבהם העובד הזר לא יעבוד, אולם בעניינו של חיים יניב קבע בית המשפט שהוכחו נסיבות מיוחדות לסטיה מן הכלל, הן משום שנוכח נסיבותיו המיוחדות של התובע שם, הוא נזקק בפרקי זמן מסויימים לשני עובדים בו זמנית, והן משום שנקבע שראוי שהעובדים בסביבתו יהיו ישראלים דוברי עברית.

כב' השופט (בדימוס) ת. אור כותב בע"א 3417/00 חיים יניב נ' הדר חברה לביטוח בע"מ, בפיסקה 5 (לא פורסם, 24.7.2001):

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 "מה שנאמר בפרשת אקסלרוד שייד, כאמור בו, למקרה הרגיל, בו מועסק
2 לצרכי סיעוד הנפגע עובד זר ובנוסף לו עובד מחליף באותם פרקי זמן, כאשר
3 מטעם זה או אחר העובד הזר לא יעבוד, אם מחמת חופשה או מכל נימוק אחר.
4 אולם כפי שנקבע בפרשת אקסלרוד כך מצב הדברים-

5 "כל עוד אין מוכיחים נסיבות מיוחדות במקרה הנדון וכל עוד לא יבוא
6 שינוי בנסיבות הכלליות אשר יצדיק סטייה מהכלל" (ראו שם,
7 בעמוד 457).

8 בענייננו הוכחו נסיבות מיוחדות לסטייה מהכלל. ראשית, בנסיבותיו המיוחדות
9 של התובע נדרשים לו בפרקי זמן מסויימים שני עובדים אשר יסייעו לו באותו
10 פרק זמן. כפי שמציין בית המשפט המחוזי, אף הנתבעת הציעה העסקת עובד
11 אחד שיגור עם התובע וכן העסקת עובד נוסף במשמרת של 8 שעות. שנית,
12 המטפל בתובע חייב לדעת עברית, הן בדיבור והן בכתובה. כפי שמבהיר בית
13 המשפט המחוזי, לתובע נפתח צוהר לתקשורת כתובה עם הסביבה. הוכח גם,
14 שבעזרת גירויים אינטנסיביים מהסביבה מצליח התובע להתקדם, לאט לאט,
15 בתקשורת עם הסביבה, בתגובות ובהבנה. ראוי, על כן, שהעובדים שבסביבתו
16 של התובע יהיו ישראלים, דוברי עברית, כדי שיטלו חלק במהלך זה. רואים
17 אנו, שעלותו של הסיעוד הנדרש לתובע חורגת בצורה משמעותית מהעלות
18 הרגילה אשר נדונה בפרשת אקסלרוד..."

19
20 מד. במקרה שבפנינו, הוכחו כאמור נסיבות המצדיקות סטייה מן הכלל שהותווה בהלכת אקסלרוד,
21 היות ובענייננו המדובר בנפגע שלא רק משותק בארבע גפיו, אלא נזקק לעזרת הזולת ברוב
22 פעולות היומיום ואף לעזרת שני מטפלים בחלק מן הפעולות.

23
24 בענייננו, בדומה לעניין חיים יניב, נזקק הנפגע לעזרת הזולת בחלק מן הפעולות לעזרת שני
25 מטפלים בו זמנית, אולם קיים שוני בין המקרים: בעניין חיים יניב נזקק הנפגע לעזרת מטפל
26 ישראלי, הואיל ושם היתה לנפגע בעיית תקשורת עם סביבתו, מה שאין כן בענייננו.

27
28 שוני נוסף הוא שבעניין יניב אמנם הפיצוי נפסק בעבור עזרת שני מטפלים, אך רק אחד מהם
29 נקבע כי יועסק במשרה מלאה, ואילו השני יועסק במשמרת של 8 שעות. בענייננו, נוכח הצורך
30 בהשגחה צמודה 24 שעות ביממה, בהיות פלוני מונשם, דרושים שני מטפלים במשרה מלאה,
31 ולא ניתן להסתפק בכך שאחד מן המטפלים יעבוד מספר שעות ביממה בלבד.

32
33 מה. בעניין חיים יניב הסכום שנפסק בגין עזרת הזולת היה 20,000 ₪ לחודש, כשמסכום זה הופחת
34 הסכום אותו זכאי היה הנפגע שם לקבל במסגרת עזרה סיעודית מקופת החולים, 6,666 ₪
35 (כאשר הסכום שהתקבל בפועל מקופת החולים עמד על סכום של 4,620 ₪ בלבד). בסופו של
36 דבר, סכום הפיצוי החודשי שנפסק בעניין חיים יניב בגין עזרת הזולת, עמד למעשה על 13,334

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 נח לחודש. כב' השופט (בדימוס) ת. אור כתב שם (בפיסקה 5): "כפי שהוברר... הניכוי שנוכה
2 (מהפיצוי החודשי בגין עזרת הזולת – י.ג.). עולה, איפוא, בסכום של כ-2,000 ש"ח לחודש על
3 הניכוי הנכון. יוצא, שגם אם נפסק סכום גבוה מהראוי כסיעוד לעתיד, הדבר מתקזז כנגד
4 ניכוי גבוה מדי מסכום זה". בסופו של דבר בית המשפט העליון לא התערב בסכום שפסק בית
5 המשפט המחוזי.

6
7 הסכום של 13,334 ₪, שנפסק בעניין חיים יניב בשערוך להיום (הפרשי הצמדה מיום מתן פסק
8 דינו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב בעניין חיים יניב – 10.4.2000 ועד היום), עומד על סך
9 של 17,273 ₪.

10
11 אציין כי בת"א (מחוזי חיפה) 1274/01 אמיר רנד נ' החברה לאומנות תרבות וספורט בע"מ (לא
12 פורסם, 9.9.2009) (להלן: "עניין רנד"), נפסק הסכום של 16,780 ₪ בגין עזרה סיעודית לקטין
13 שנפגע קשות בעת שנדרס על-ידי קהל שפרץ לתחומי המגרש שבאצטדיון הכדורגל בחיפה.
14 הפיצוי שם ניתן עבור עזרה סיעודית על-ידי מטפל זר אחד, ובנוסף עזרה של מטפל ישראלי
15 במשך שלוש שעות ביום במשך חמישה ימים בשבוע (וזאת היות ויכולתו של התובע לתקשר עם
16 הסביבה היא מינימאלית). הערעורים שהוגשו על-פסק דין זה נמשכו על-ידי הצדדים (ע"א
17 8562/09 מכבי חיפה נ' אמיר רנד (לא פורסם, 27.7.2011)). הסכום שנפסק כפיצוי החודשי בגין
18 עזרת הזולת בעניין רנד, לאחר שערוך להיום, עומד על סך של 17,718 ₪.

19
20 על-אף שבעניינינו הוכח שבפועל עלות העסקת שני המטפלים הזרים היא כ-13,000 ₪ לחודש,
21 הרי שסכום זה אינו כולל את שכרו של עובד מחליף, ככל שיהא בכך צורך. סבורני גם שעלות
22 המחיה החודשית של המטפלים, שצינו מר ג. האס וגב' ר. שפירא, היא נמוכה מעלות המחיה
23 בפועל.

24
25 יש גם ליתן את הדעת לתחלופה הגבוהה של המטפלים (עיינו בעדות התובע מס' 3 בעמ' 169-
26 168 לפרוט', וכן בעדותו של פלוני בעמ' 185 לפרוט'), וזאת בשל מורכבות הטיפול בפלוני.

27
28 כמו כן, יש ליתן את הדעת להכשרה המיוחדת אותה נדרשים לעבור המטפלים בפלוני, הכוללת
29 ידע בטיפול בפיוס קנה (טרכאוסטומיה), כולל החלפת קנולה בעת חירום, הפעלת מכשיר
30 ההנשמה, התקנת מכשיר הנשמה רזרבי בעת תקלה, ביצוע שאיבות, הפעלת משעל ומתן טיפול
31 פיזיותרפי (עיינו בעמ' 5 של חוות דעתו של פרופ' ז. ברזילי). ברי שהכשרה של עובד כזה חורגת
32 מהכשרתו הסטנדרטית של עובד זר המועסק בסיעוד; על-כן יש לתגמל את המטפל הזר בדרך
33 של הגדלת שכרו, וזאת כנגד המאמץ הנוסף הנדרש מאותו מטפל, לעומת המאמץ הנדרש
34 ממטפל הסועד נפגע שאיננו מונשם. זאת ועוד, מתן תגמול נוסף למטפל יש בו כדי להפחית את
35 התחלופה הגבוהה של המטפלים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

מז. בשים לב לכל השיקולים הללו, בהתחשב בסכום שנפסק בעניין חיים יניב, העומד כיום על סך של 17,273 ₪ לחודש, ונוכח ההבדלים בין המקרה שנדון בעניין חיים יניב לבין המקרה שבפנינו, סבורני כי סכום של 18,000 ₪ לחודש יהא הולם את צרכיו של פלוני בתחום עזרת הזולת לעתיד.

בהתחשב בכל האמור לעיל, ובשים לב גם לעדות פלמוני לגבי עלויות העסקת המטפלים (עמ' 155-156 לפרוט'), וכן עדות פלונית שציינה כי עלות ההוצאה בפועל גבוהה יותר (עמ' 494-495 לפרוט'), ובשים לב להוצאות המחיה של המטפלים, מורכבות הטיפול בפלוני וההכשרה המיוחדת הנדרשת מהם, דבר המצריך תשלום תמריצים למטפלים בדמות בונוסים, סבורני שראוי להעמיד את הפיצוי בגין עזרת הזולת לתקופה ממועד שחרורו של פלוני מבית החולים עד היום, על סך של 14,000 ₪ לחודש.

לפיכך חישוב הפיצוי בגין עזרת הזולת הוא כדלקמן:

לעבר – משחרורו של פלוני מבית החולים ביולי 2003 ועד היום (103 חודשים):
 $14,000 \text{ ₪ לחודש} \times 103 \text{ חודשים} = 1,442,000 \text{ ₪}$ בתוספת ריבית מאמצע תקופת החישוב ועד היום, מתקבל הסכום של 1,588,216 ₪.

עזרת הזולת לעתיד, דהיינו, מהיום ועד הגיע פלוני לגיל 45):

$18,000 \text{ ₪ לחודש} \times 221.8768 \text{ (מקדם היוון ל-27 שנים)} = 3,993,782 \text{ ₪}$.

ממועד הגיע פלוני לגיל 45 ישולם בראש הנזק של עזרת הזולת פיצוי של 18,000 ₪ לחודש במסגרת התשלום העיתי.

מח. ב"כ הנתבעות מציע פיצוי בסכום של 100,000 ₪ בגין העזרה שהעניק אביו של פלוני, התובע מס' 3, בתקופה בה היה מאושפז פלוני, ובגינה נאלץ להיעדר מעבודתו (עמ' 33 סיפא לסיכומי הנתבעות).

בסוגיה זו סבורני, כי ראוי לפסוק פיצוי נוסף בגין עזרת בני המשפחה, בשל התקופה בה פלוני היה מאושפז בבתי החולים, אולם על פיצוי זה להתחשב גם בעזרת בני המשפחה שניתנה לאחר שחרורו של פלוני מבית החולים, וכן יש להביא בחשבון את העזרה שניתן על-ידם בעתיד.

הלכה ידועה היא כי הנפגע זכאי לפיצוי גם בגין העזרה המוענקת על-ידי בני המשפחה, וזאת בעת שעזרה זו היא מעבר למקובל בין בני משפחה. אני מפנה לדבריו של כב' השופט א. גרוניס בע"א 1164/02 קרנית-קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים נ' בן חיון לידור ואח', בפסקה 11 לפסק הדין (לא פורסם, 4.8.2005):

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

"אם כן, השאלה העולה לפנינו היא האם בעת קביעת הפיצויים בגין עזרת הזולת, יש להביא בחשבון את העזרה שתוענק לנפגע על ידי בני משפחתו. יש להניח כי בני משפחה המתגוררים עם נכה דוגמת המשיב יסייעו לו בכל מקרה, בין אם זכאי הוא לפיצויים ובין אם לאו, ולו בשל תחושת החובה המוסרית המוטלת עליהם. עם זאת, ברי כי אין המזיק יכול "להרוויח" מכך שבני משפחה יסייעו לנכה בלא תמורה (ע"א 5774/95 שכטר נ' כץ (לא פורסם)).
הלכה פסוקה היא, כי כאשר בן משפחה מטפל בנפגע ומשקיע "מאמץ יוצא דופן וחריג" מעבר למקובל בין בני משפחה, יהיה זכאי הנפגע לפיצוי בגין אותה עזרה, גם אם אין הוא משלם עבורה (ע"א 121/85 ליאור נ' פרי, פסקה 9; ע"א 357/80 נעים נ' ברדה פ"ד לו(3) 762, 791-792)... הטיפול בו מטיל נטל חריג על בני משפחתו, בגינו יהיה זכאי המשיב בפיצוי על עזרה שתוענק לו על ידם (ע"א 4641/94 כהן נ' עירית תל אביב-יפו, פ"ד נ(1) 422, 434-435))."
(ההדגשה שלי – י.ג.)

בענייננו, ברי שהעזרה שהוענקה לפלוני על-ידי הוריו חורגת מן העזרה המקובלת בין בני משפחה. זאת ועוד, בעמ' 6 של חוות דעתו, כותב פרופ' ז. ברזילי כי פלוני זקוק לתמיכה רפואית בביתו הן על-ידי הצוות המטפל והן על-ידי בני המשפחה. עוד כתב פרופ' ז. ברזילי בעמ' 5 של חוות דעתו :

"על המטפלים (כולל בני המשפחה) לקבל הסמכה בהחייאה לב ריאות (CPR או APLS) בצורה שידעו לזהות מצבי חירום, לבצע פעולות החייאה פשוטות, ולדווח טלפונית למוקד עזרה." (ההדגשה שלי – י.ג.)

בנסיבות אלה, ברי שעזרה זו מזכה בפיצוי. מוצא אני לנכון לפסוק סכום נוסף, וזאת מעבר לסכום החודשי של 14,000 ₪ לחודש בגין עזרת הזולת לעבר וסכום חודשי של 18,000 ₪ בגין עזרת הזולת לעתיד. פיצוי זה הינו בגין העזרה שניתנה בעבר, עד כה, וכן העזרה אשר ניתנת כיום, ואשר תינתן בעתיד לפלוני על-ידי הוריו. סבורני כי סכום של 600,000 ₪ הולם את נסיבות העניין, והוא כולל בתוכו גם את עזרת בני המשפחה בתקופת אשפוזו של פלוני בעקבות התאונה.

מט. עזרה מוגברת בלימודים :

לטענת ב"כ התובעים, פלוני נזקק לעזרתו של סייע שעבר הכשרה בהחייאה, בזיהוי מצבי חירום, ובהחלפת קנולה, ושאיבת ליחה, המלווה את פלוני בהסעות לבית הספר וחזרה, נמצא

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

עימו בשיעורים, כותב עבורו, מוציא ומכניס מחברות וספרים מהתיק, מאכיל אותו, ומבצע
שאיבת ליחה בעת הצורך. כמו כן, הסייע עוזר בהעברת פלוני למיטת הטיפולים. אמנם בית
המשפט לעניינים מינהליים קבע כי על משרד החינוך ומשרד הבריאות להשתתף בשכר הסיוע
הפדגוגי בשכר כפול, אולם עדיין התובעים נדרשים להוציא עבור שעות נוספות, שכן הסייע
מתקצב ל-30 שעות בשבוע, בעוד פלוני לומד 35 שעות שבועיות ועוד 6 שעות ליווי.

כמו כן, לטענת ב"כ התובעים יש לפסוק פיצוי בגין הסכומים המשולמים למורים הפרטיים
בשעות אחר הצהריים בסכום של 500 עד 700 ₪ לחודש.

מוסיף וטוען ב"כ התובעים כי יש לפסוק גם את עלות שכרו של סייע פדגוגי ונהג לתקופת
הלימודים הגבוהים במשך 6 שנים, שכן הסיוע שניתן כיום לא יימשך לאחר שפלוני יסיים 12
שנות לימוד.

נ. מנגד טוען ב"כ הנתבעות כי עתירת התובעים לתשלום נוסף בגין הוצאה נוספת בעבור סייע
בבית ספר ומורים פרטיים, וכן סייע פדגוגי בתקופת הלימודים הגבוהים, מהווה הרחבת חזית
אסורה שהנתבעות מתנגדות לה, מעבר לכך שהתובעים לא הוכיחו בראיות כלשהן, ואף לא
פירטו בסיכומיהם, מה הן העלויות הנדרשות על-ידם. מטעמים אלה, כך טוען ב"כ הנתבעות,
יש לדחות את טענותיהם של התובעים בסוגיה זו.

זאת ועוד, כך טוען ב"כ הנתבעות, לעזרתו של פלוני הועמד סייע בשעות הלימודים בבית הספר,
הממומן על-ידי הרשויות באופן מלא (עדות התובעת מס' 2 בעמ' 423 לפרוט'). בנוסף פלוני
מקבל בשעות אחר הצהריים עזרה בהכנת שיעורי בית מעמותת תללי"ם, המעניקה תמיכה
לימודית לתלמידים מרותקים. כמו כן, לא הוכח כל צורך בשיעורים פרטיים, וככל שמומנו
לפלוני שיעורים פרטיים מעל לסיוע אותו הוא מקבל מן הרשויות, הרי שמדובר בנוהג שגרתי
בין הורים לילדים.

עוד טוען ב"כ הנתבעות, כי ככל שיפנה פלוני ללימודים אקדמאיים, הרי שלא הוכח שהוא
יידרש לסיוע, ובמידה ויידרש לא הוכח כי הסיוע לא יינתן על-ידי הרשויות, או המוסד האקדמי
בו ילמד, כפי שניתן לו כיום.

נא. צודק ב"כ הנתבעות כי פיצוי בגין ראש נזק זה לא נטען בכתב התביעה, אולם המומחית
הרפואית בתחום השיקום, ד"ר א. פרבר, כתבה בחוות דעתה כי פלוני זקוק לעזרה בלימודים
שניתנת על-ידי סייעת בשעות הלימודים וכן עזרה בהכנת שיעורי בית (עמ' 6 של מ/1). משכך,
העזרה בלימודים היא חלק מצרכיו השיקומיים של פלוני, והוא זכאי לפיצוי בגינה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

אמו של פלוני, התובעת מס' 2, העידה בעניין זה כי משרד החינוך ומשרד הבריאות מממנים לפלוני סייע לצורך לימודים למשך 30 שעות בשבוע, ואולם לטענתה, פלוני לומד 35 שעות בשבוע עוד 6 "שעות ליווי" (עמ' 423 לפרוט').

כאשר נשאלה התובעת מס' 2 האם פלוני מקבל בנוסף ל-30 שעות הסיוע הנ"ל, גם 12 שעות סיוע מחונך פר"ח (ראשי תיבות של פרויקט חונכות – פרויקט לחניכת ילדים הזקוקים לעזרה לימודית, או רגשית על-ידי סטודנטים), היא השיבה כי חונך הפר"ח מסייע בחניכת בנה י', אולם הוא נרשם על שם פלוני, הואיל ו-י' לא היה זכאי לחונך לפי הנהלים (עמ' 424 לפרוט'), אולם לדבריה זה היה בעבר, וכיום העזרה כבר אינה רשומה על שם פלוני (עמ' 425 לפרוט', ש' 8-15).

בנוסף, העידה התובעת מס' 2 כי פלוני קיבל בעבר סיוע מבנות עמותת "לוטס", וכי כיום הוא מקבל עזרה בשיעורי בית במסגרת עמותת תללי"ם (תמיכה לימודית לתלמידים מרותקים) על-ידי מורה למדעים ולמתמטיקה וכן על-ידי מורה למקצועות הומאניים, אולם לדבריה העזרה אינה מספקת (עמ' 425 לפרוט', ש' 19-23).

נב. נוכח האמור לעיל, סבורני כי אין מקום לפיצוי בגין עזרה מוגברת בלימודים בעבר, שכן עזרה זו ניתנת על-ידי הסייע, הממומן על-ידי משרד הבריאות ומשרד החינוך וכן במסגרת עמותת תללי"ם. ככל שהוריו של פלוני נאלצו להוציא הוצאות נוספות בגין מורים פרטיים, מעבר לעזרה הנ"ל שהינה בהיקף נרחב, הרי שלא הובאה ראיה כי עזרה זו לא היתה ניתנת אלמלא התאונה, במסגרת העזרה הרגילה שהורה מעניק לילדיו.

נג. בכל הנוגע ללימודים אקדמאיים, סבורני כי נוכח הישגיו של פלוני, על-אף נכותו, בלימודיו בבית הספר (עיינו: ת/42, ת/43 ו-ת/44), קיימת אינדיקציה לכך שפלוני ימשיך במסגרת לימודים אקדמאיים, ובמסגרת זו יזדקק הוא לעזרה נוכח מגבלותיו.

לא הוברר האם היקף העזרה שיקבל פלוני, ככל שיקבל, מן המוסד האקדמי בו ילמד יהא מספק. לפיכך, מוצא אני לנכון לפסוק פיצוי לתקופה של ארבע שנים (שכן, לימודים לתואר ראשון נמשכים ככלל 3-4 שנים), לפי סכום של 500 ₪ לחודש (כולל חודשי החופשות). אשר על כן הפיצוי הוא: 500 ₪ X 45.1787 (מקדם היוון לארבע שנים) X 0.9709 (מקדם היוון כפול לשנה אחת, מהיום ועד פתיחת שנת הלימודים האקדמית הבאה, בעוד כשנה) = 21,932 ₪.

נד. אובדן כושר השתכרות לעתיד:

לטענת ב"כ התובעים, פלוני איבד לחלוטין את כושר ההשתכרות, כפי שגם כתבה בחוות דעתה המומחית בתחום השיקום, ד"ר א. פרבר.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 ב"כ התובעים טוען כי בנסיבותיו המיוחדות של פלוני, בהיותו תלמיד מצטיין ומחונן, בעל
2 עצמאות מחשבתית ויכולת קוגניטיבית גבוהה, אלמלא התאונה היה באפשרותו להשתכר
3 למעלה משילוש השכר הממוצע במשק. לאחר התאונה התובע למד בכיתת המחוננים עד כיתה
4 ז'. הפסקת לימודיו בכיתה זו נבעה עקב מצבו והטיפולים הרבים אותם נאלץ לעבור במהלך
5 הלימודים. כמו כן, התובע קיבל תעודות הצטיינות והערכה מבית הספר (ת/42, ת/43 ו-ת/44).
6 לטענת ב"כ התובעים, פלוני החל במסלול ברור אל העתיד עוד טרם תאונת הדרכים, וברור
7 שאלמלא הפגיעה, היה עולה בידו לסיים את המסלול שהתווה לעצמו.

8
9 מוסיף וטוען ב"כ התובעים, כי גם הוריו של התובע, התובעים מס' 2 ומס' 3, השתכרו עובר
10 לתאונה מעל השכר הממוצע במשק.

11
12 לפיכך, מבקש ב"כ התובעים לאמוד את הפסדי שכרו של פלוני לפי שילוש השכר הממוצע
13 במשק.

14
15 בסיכומי התשובה מטעם התובעים, הוסיף וטען ב"כ התובעים כי במידה והפיצוי לא ישולם לפי
16 דרך החישוב שהותוותה בעניין קליידרמן, דהיינו, תשלום חד-פעמי לתקופת תוחלת החיים
17 ולאחר מכן תשלום עיתי, אזי עותרים התובעים לפיצוי גם בגין הפסדי השכר של התובע ב"שנים
18 האבודות".

19
20 נה. מנגד, טוען ב"כ הנתבעות, כי ככל שכושרו האינטלקטואלי של פלוני הוא כנטען על-ידי
21 התובעים, אזי יוכל הוא בעתיד להשתלב בעבודה אינטלקטואלית, שאינה מחייבת כושר פיזי,
22 וניתן לבצעה גם מן הבית, ולהגיע להשתכרות כלשהי.

23
24 ממשיך וטוען ב"כ הנתבעות, שבהתאם להלכה הפסוקה, חישוב הפיצוי בגין אובדן השתכרות
25 לעתיד לגבי נפגע קטין יחושב על בסיס השכר הממוצע במשק (ע"א 9873/06 **עזבון המנוח**
26 **אטינגר ז"ל נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ**, פ"ד
27 נח(4) 486). חריגה מן ההלכה בדבר בסיס שכר בגובה השכר הממוצע במשק לנפגע קטין, תהיה
28 רק כאשר קיימות אינדיקציות אובייקטיביות ברורות לכך שהנפגע הקטין כבר ייעד לעצמו
29 מקצוע מסוים.

30
31 ב"כ הנתבעות טוען, כי התובע נפגע בתאונת הדרכים בהיותו כבן 8 שנים, וברי שבגיל זה לא
32 ניתן להצביע על רכישת היסטוריה תעסוקתית, אף שהתובע היה מצטיין בלימודיו בבית הספר
33 היסודי. בפסקי הדין העוסקים בקטינים שנפגעו בגיל צעיר וטרם גיבשו את דרכם המקצועית,
34 כמו במקרה שבפנינו, קבעו בתי המשפט כי אין מקום לסטיה מחישוב הפיצוי בגין אובדן כושר
35 השתכרות לעתיד על בסיס השכר הממוצע במשק.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 לטענת ב"כ הנתבעות, פלוני, שנפגע בהיותו כבן 8 שנים, בוודאי שטרם בחר את מסלולו
2 המקצועי העתידי טרם התאונה. זאת ועוד, כך טוען ב"כ הנתבעות, לכישוריהם, או ליכולת
3 השתכרותם של הוריו של הנפגע אין כל השלכה על קביעת בסיס שכרו של פלוני.

4
5 לפיכך, טוען ב"כ הנתבעות כי יש לפסוק את הפיצוי בגין אובדן כושר השתכרות בעתיד על בסיס
6 השכר הממוצע במשק, כאשר בתקופת השירות הצבאי יש לפסוק 70% מן השכר, ולאחר מכן
7 בשיעור השכר הממוצע במשק.

8
9 נו. המומחית הרפואית בתחום השיקום, ד"ר א. פרבר, קבעה בחוות דעתה כי בהתחשב במצבו של
10 פלוני, הוא לא יוכל לעבוד ולהתפרנס למחייתו ויזדקק למסגרת תעסוקה בתום לימודיו (עמ' 6
11 של מ/1).

12
13 כאמור, לטענת ב"כ הנתבעות, נוכח כושרו האינטלקטואלי של פלוני, יוכל הוא בעתיד להשתלב
14 בעבודה הדורשת כושר אינטלקטואלי שניתן לבצעה מן הבית. אולם, נכון להיום שוק העבודה
15 טרם בשל להעסיק עובד במצבו של פלוני. אמירה זו של ב"כ הנתבעות נותרת בגדר הבעת
16 משאלת לב, שהסיכויים להתממשותה, נכון לעכשיו, הינם למרבה הצער קטנים.

17
18 לפיכך, אני קובע כי נכותו התפקודית של פלוני היא בשיעור של 100% והוא איבד לחלוטין, עקב
19 התאונה, את כושרו להשתכר.

20
21 נו. ההלכה קובעת כי הפסדי ההשתכרות של מי שנפגע בהיותו קטין וטרם סלל את דרכו המקצועית
22 בחיים יחושבו בהתאם לשכר הממוצע במשק. אני מפנה לדבריו של כב' השופט (בדימוס) א.
23 גולדברג בע"א 61/89 מדינת ישראל נ' אייגר, פ"ד מה(1) 580, 591-590 (1990):

24
25 **"העיקרון שנקבע בפסיקה הוא, כי בחישוב אובדן כושר השתכרותו של קטין**

26 **מהווה השכר הממוצע במשק את בסיס החישוב:**

27 **"לגבי קטינים שטרם הגיעו לגיל בגרות ושמשלול עבודתם**

28 **והשתכרותם טרם התגבש וטרם ניתן לקבוע ביחס אליו קווים**

29 **מיוחדים, נקבע בפסקי-דין רבים, כי יש לערוך את החישוב על בסיס**

30 **החישוב הקונוונציונאלי של מכפלת אחוז הנכות בשכר הממוצע**

31 **במשק" (ע"א 778/83, 517/84 [5], בעמ' 633).**

32 **וכן ראה: ע"א 361/69 [3], בעמ' 482; ע"א 327/81 [6], בעמ' 587.**

33 **קביעת בסיס זה מתבססת על אי הידיעה, באיזה מקצוע היה בוחר הקטין**

34 **אלמלא התאונה, וכמה היה משתכר אז. קביעת הפסד השתכרות של קטין היא**

35 **מאטריה שבה רבים הניחושים וההשערות, ובה מתבקשים אנו למעשה לחזות**

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

עתיד שלעולם כבר לא יתממש. לפיכך נבחר קריטריון אחיד, יציב וסולידי, של
השכר הממוצע במשק, אשר מפשט את הדיו ומונע ספקולציות, כמו אלו
המושמעות עתה לפנינו, לפיהן מתבקשים אנו לפזר את הערפל ולחזות באופן
ספציפי באיזו דרך היה הקטין הולך אלמלא התאונה.

עם זאת, בהמשך דבריו של השופט ד' לוי שצוטטו לעיל מע"א 778/83 [5]
הנ"ל נאמר, בעמ' 633:

"כשקיים נתון ספציפי נוסף, למשל, כושר אינטלקטואלי בולט או
נטייה בולטת לתחום תעסוקה או אמנות מחד גיסא, או כאשר קיימת
אי-בהירות באשר לנכות התפקודית, למשל, מאידך גיסא, כי אז
ייטה בית המשפט לתקן את החישוב הקונוונציונאלי בדרך האומדן
הגלובאלי, בהתאמה לנתוניו האינדיווידואליים של התובע, שעדיין
אינם ניתנים למדידה מדויקת".

(ההדגשה שלי – י.ג.)

אני גם מפנה בסוגיה זו לדבריו של כב' השופט (כתוארו אז) א. ריבלין בע"א 10064/02 מגדל
חברה לביטוח בע"מ נ' רים אבו חנא, פ"ד ס (3) 64, 13 (2005):

"אין ספק כי שומת הפיצוי בגין הפסד כושר השתכרות בעתיד היא מלאכה לא
פשוטה, במיוחד כאשר מדובר בקטינים. בית המשפט חותר לאומדן המשקף
ככל הניתן את המציאות, ובהיעדר נתונים ספציפיים המאפשרים חישוב
אקטוארי-אינדיבידואלי, נעזר בית המשפט תכופות בנתון של השכר הממוצע
במשק. נתון זה מקפל בתוכו את ממוצע דפוסי ההשתכרות של בני אדם
בישראל. מתוך שמדובר בפיצוי אחיד על-פי נתון המשקף את הממוצע, בוודאי
הוא מיטיב עם חלק ומרע עם אחרים. אלא שמי הם הנהנים ומי הם המפסידים
- זאת לא ניתן לדעת."

נח. עם זאת, פסיקת בית המשפט העליון לא שללה מצב בו הפסדי השכר של נפגע שהוא קטין לא
יחשבו על בסיס השכר הממוצע במשק, וזאת בשעה שהוכח בהסתברות גבוהה כי הקטין היה
משתלב בעתיד בעבודה במקצוע בו ההכנסה גבוהה מן השכר הממוצע במשק, או אם היה מוכח
בהסתברות גבוהה כי הקטין אינו ניחן בכישורים המאפשרים לו להשתכר בעתיד בשכר המגיע
לשיעור השכר הממוצע במשק. בעניין זה אני מפנה לדברי כב' השופט (כתוארו אז) א. ריבלין
בע"א 10064/02 מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' רים אבו חנא, פ"ד ס (3) 63, 13 (2005):

"לדעתי, ראיות ואינדיקציות באשר לנפגע הקטין יאפשרו לסתור את החזקה
בדבר השכר הממוצע במשק – לכאן או לכאן – רק במקום שבו יש להן משקל

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

רב והן מלמדות בהסתברות גבוהה כי הקטין אמנם היה משתלב בעתיד
במקצוע מסוים (או לחלופין, כי היה מתקשה למצוא לו מקום בעבודה
מכניסה). אכן, בנטיות, בכישורים ובשאיפות בעלמא לא בהכרח סגי (ראו
למשל ע"א 6431/96 בר זאב נ' מוחמד [54]); המציאות מלמדת כי לרוב יקשה
לצפות מה ילד יום ואם ישתכללו הנטייה, השאיפה והכישרון של הקטין לכלל
רכישת מקצוע בעתיד. ומנגד, לא אחת קטינים שיודעי דבר אינם חוזים להם
גדולות, פורחים להם ומשגשגים. על כן נדרשים נתונים מיוחדים הנוגעים
לקטין הספציפי, המוציאים אותו בהסתברות גבוהה מגדרי החזקה. ודוק:
אמנם, ברגיל, "בהערכת הסיכוי אין בית המשפט שואף לוודאות, הנדרשת
לקביעת עובדה במשפט אזרחי. אין הוא דורש מאזן של הסתברויות. בית
המשפט אך מעריך סיכויים. על-כן יתחשב בית המשפט בסיכוי שהוא פחות
מחמישים אחוזים, כאשר שיעור הסיכוי מתבטא בשיעור הפיצויים..." (ע"א
357/80 הנ"ל [3], בעמ' 779). לא באנו לשנות מן הכלל הזה, אך בהקשר שבו
אנו עוסקים עתה, לנוכח החזקה מזה וחוסר הוודאות המובנה בצפיית עתידם
של קטינים מזה, ראוי כי בית המשפט יפסוק, ככלל, לפי השכר הממוצע
במשק. סטייה מרף זה תהא קשה יותר כאמור ככל שגילו של הקטין צעיר
יותר, שהרי תכופות קיים קושי רב להוכיח כוונה ויכולת בכל הנוגע למסלולו
המקצועי העתידי של ילד רך בשנים." (ההדגשה שלי – י.ג.)

על דברים אלה חזר בית המשפט העליון בע"א 10990/05 פינץ נ' הראל חברה לביטוח בע"מ,
פ"ד סא (1) 325 (2006), בפיסקה 15 של פסק הדין.

נט. בע"א 9873/06 כלל חברה לביטוח בע"מ נ' מיכל פפו (לא פורסם, 22.3.2009) (להלן: "עניין
פפו"), המדובר היה בקטינה שנפגעה בתאונת דרכים. בית המשפט המחוזי ציין שם (כפי
שהדברים מובאים בפיסקה 3 בפסק דינו של בית המשפט העליון, שכן פסק דינו של בית המשפט
המחוזי לא פורסם), כי המדובר בילדה הנמצאת "במהלך לימודיה בכיתה ו', הייתה "תלמידה
מצטיינת, על גבול המוחננת. היא ניגנה בפסנתר ובחליל והיתה פעילה בצופים ונחשבה לנערה
מקובלת מאוד בכיתה". אבחון פסיכולוגי שנערך לה בהיותה בת 10 שנים גילה בה תכונות
של יצירתיות, פוטנציאל חשיבה מעולה, יכולת התמדה גבוהה, רמת ביצוע גבוהה, חריצות
ומוטיבציה ולהצלחה. לאלה נתווספו סקרנות, לבביות, הומור ומראה נאה – כך על-פי האבחון
הפסיכולוגי. גם אחרים שנפגשו עם המשיבה התרשמו מתבונתה כי רבה."

אשר על כן, קבע בית המשפט המחוזי כי המדובר בילדה בעלת כישורים גבוהים המצדיקים
חריגה מחישוב הפסד ההשתכרות המבוסס על שיעור השכר הממוצע במשק, ועל כן העמיד את
הפסד ההשתכרות בגובה של פי 1½ מן השכר הממוצע במשק.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

אולם, בית המשפט העליון קבע בעניין פפו, שכישוריה של הנפגעת, כפי שפורטו לעיל, בהיותה תלמידה מצטיינת בת 12, אין בהם כדי להביא לסטיה מן הכלל לפיו חישוב הפסד ההשתכרות לגבי נפגע קטין ייערך לפי השכר הממוצע במשק (שם, בפסקאות 5-6):

5. אכן, ההלכה שנפסקה בפרשת אטינגר השנייה מכירה בקיומם של חריגים לכלל שלפיו הפסד ההשתכרות של ניזוק קטין יחושב לפי גובה השכר הממוצע במשק. אולם, המקרה שלפנינו אינו משתייך לסוג המקרים החריגים אשר הוכרו בפרשת אטינגר השנייה. זיהוי המקרים החריגים נעוץ בהבדל שבין חריג הנסמך על סיפור חיים תיאורטי לבין זה הנסמך על סיפור חיים שיש לו חיות. כל עוד סיפור החיים התעסוקתי של הקטין טרם החל להיכתב הרי שמכלול האפשרויות התעסוקתיות, שאותו משקף השכר הממוצע במשק, עודנו פתוח לפניו, לטוב או לרע. האופן הפתוח לפניו צריך שישקף את שקלול ההזדמנויות העומדות בפני אדם בישראל – כולן. לעומת זאת, אם בחר כבר הקטין באופן מובהק ומוחשי בכיוון תעסוקתי מסוים – אם קיימת בעניינו כבר "היסטוריה תעסוקתית", אם מצוי הוא כבר במסלול הנמשך אל העתיד – יש מקום ליתן ביטוי לבחירה זו בפיצוי בגין הפסד ההשתכרות המוענק לו. כך נכתב בעניין זה בפרשת אטינגר השנייה:

החישוב המבוסס על רמת השכר הממוצע במשק בא אפוא לשקף את מגוון סיפורי החיים שהיה פתוח בפני הנפגע הקטין. הסטייה מן הנתון הזה צריכה להישען על אינדיקציות כבדות-משקל המלמדות כי הקטין בחר בדרך מסוימת והתכוון גם להתמיד בה. ודוק: מדובר על בחירה אישית פוזיטיבית של הקטין, שיש לה ביטוי במציאות, בניגוד לייחוס תיאורטי של בחירה בדרך חיים פוטנציאלית. הצלחה בלימודים בבית-הספר, דרך למשל, אינה מגדירה סיפור חיים מסוים, ואינה משקפת בחירה אינדיבידואלית של הקטין בדרך מסוימת. בהקשר זה, לא הרי ילד רך בשנים שהצטיין בלימודי החשבון כהרי נער המתקרב לגיל הבגרות ומשתלב, דרך קבע, בקבוצת ספורט מקצוענית. ובדומה, לא הרי נערה המגלה כשרון רב בחוגי ההעשרה כהרי ידידתה שהשתלבה בפועל בתחום ההי-טק ובית המשפט משתכנע כי לכך כיוונה את מסלול חייה. המדובר בנתונים אשר, ככלל, מלמדים כי הנפגע, חרף היותו קטין, רכש לו, בפועל, "היסטוריה תעסוקתית", לאמור פיתח כישורים מיוחדים שאינם מאפיינים, ברגיל, ילד או ילדה בישראל, או שעסק בפועל בעיסוק שעתידי להמשך גם בחייו הבוגרים. (שם, בפסקה 7).

6. בעניינו, מדובר בילדה שגילה במועד אירוע התאונה היה בן פחות משתיים-עשרה שנים ואשר במועד התאונה טרם החל להיכתב ולו מקצת, סיפור החיים

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

התעסוקתי שלה. בנסיבות אלה, אין בנתונים שנמסרו לגבי כישוריה ואופיה כדי להביא לחריגה מן הכלל הרגיל בדבר חישוב הפסד ההשתכרות לפי השכר הממוצע במשק. פסק הדין של בית המשפט המחוזי יתוקן בהתאם.

דברים דומים כתב בית המשפט העליון בפסק דינו השני בפרשת אטינגר (ע"א 9980/06 עיזבון המנוח אטינגר נ' עיריית ירושלים (לא פורסם, 26.1.2009)).

ס. בית המשפט העליון הדגיש כי הצלחה בלימודים בבית הספר, אינה מהווה הוכחה מספקת המצביעה על כך שהנפגע הקטין רכש לו בפועל היסטוריה תעסוקתית, אלא יש להוכיח כי הקטין ניחן בכישורים אשר אינם מאפיינים את כלל הילדים, או שעסק בפועל, בהיותו קטין, בעיסוק שהיה עשוי להמשיך בו לאחר שיהיה בגיר (עניין פפו, לעיל, בפסקה 3):

"לא כל נתון אינדיבידואלי באשר לנפגע די בו כדי להוציאו מגדר אותה הנחת עבודה. יתרה מכך, גם הפוטנציאל האינדיבידואלי של האדם עצמו, הכולל את כושרו האינטלקטואלי, הוא נתון שקשה להישען עליו כסימן מובהק למסלול בו יבחר בבגרותו. "כך למשל, אין לומר כי מי שמצטיין בלימודי המתמטיקה יבחר בהכרח במסלול העיסוק במדעים הריאליים, או כי אדם המצליח בלימודי ההיסטוריה בבית-הספר יבחר להשתכר בבגרותו מחקר העבר" (ע"א 9980/06 הנ"ל, בפסקה 6). גם אדם בעל כישורים מיוחדים עשוי לנתב אותם למסלול שאין בצדו הכנסה גבוהה אך יש בו משום הגשמה של שאיפות אחרות, חשובות לא פחות. הצלחה בלימודים בבית-הספר, דרך משל, אינה מגדירה בהכרח סיפור חיים מסויים. יש צורך בנתונים אשר ככלל, מלמדים כי הנפגע, חרף היותו קטין, רכש לו בפועל "היסטוריה תעסוקתית", לאמור, פיתוח כישורים מיוחדים שאינם מאפיינים ילד או ילדה בישראל, באופן רגיל, או שעסק בפועל בעיסוק שעשוי להמשיך אל תוך חייו הבוגרים (שם, בפסקה 7)."

(ההדגשה שלי – י.ג.)

(עיינו גם בדבר כב' השופט (בדימוס) ת. אור בסוגיה זו בע"א 3375/99 אקסלרד נ' צור-שמיר חברה לביטוח בע"מ, פ"ד נד(4) 450, 460 (2000)).

סא. מקרה בו נקבע הפיצוי בגין אובדן כושר השתכרות לעתיד על בסיס שכר בשיעור העולה על גובה השכר הממוצע, הוא הלכת אקסלרד (ע"א 3375/99 אקסלרד נ' צור-שמיר חברה לביטוח בע"מ, פ"ד נד(4) 450 (2000)).

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

בעניין אקסלרד (ע"א 3375/99) המדובר היה בנפגע כבן 18 בעת שנפגע בתאונת דרכים, תלמיד כיתה י"ב, שאובחן כתלמיד מחונן ובשל כך "הוקפץ" כיתה מכיתה ח' לכיתה י', בבחינה הפסיכומטרית קיבל ציון 721, והתקבל לעתודה האקדמית ללימודי כלכלה ומינהל עסקים. בית המשפט המחוזי קבע שם, כי קיימת הצדקה נוכח נתוניו של הנפגע לסטיה מן הכלל, לפיו הפסד השתכרותם של קטינים או של מי שטרם יצא לשוק העבודה ועתידו המקצועי וכושר השתכרותו היו לוטים בערפל, יחושב על-פי השכר הממוצע במשק. בית המשפט המחוזי חישב שם את הפסד ההשתכרות החל מתקופת הצבא בגובה 70% מן השכר הממוצע במשק, לאחר שחרורו מן הצבא לפי השכר הממוצע במשק, ולאחר מכן לפי שכר העולה מידי ארבע שנים כשיעור מחצית השכר הממוצע במשק עד הגיעו בסופו של דבר לגובה שילוש השכר הממוצע במשק.

בית המשפט העליון קבע שם, כי למעט בתקופת השירות הצבאי, יש להימנע מקביעת סולם קידום בכושר ההשתכרות של מי שטרם נכנס לשוק העבודה, שכן קביעה זו עוסקת בהערכות שרמת וודאותן נמוכה. על כן, יש לחשב את הפסד ההשתכרות לפי קביעת כושר השתכרות חודשי ממוצע בעבור כל תקופת ההשתכרות (שם, בעמ' 461).

בעניין אקסלרד קבע בית המשפט העליון, שנוכח כישוריו המיוחדים של הנפגע שם, קיימת הצדקה לחישוב הפסד ההשתכרות על בסיס כפל השכר הממוצע במשק (שם):

"הייתי קובע כושר השתכרות חודשי ממוצע דומה בעבור כל תקופת עבודתו של התובע, אלא שהייתי קובע אותו בשיעור גבוה מממוצע השכר במשק, בהתחשב בכישוריו של התובע אשר נזכרו לעיל. בדרך אומדן הייתי קובע כושר זה בשיעור כפל השכר הממוצע במשק החל מיום שחרורו הצפוי של התובע מהצבא..."

סב. בענייננו, טוען ב"כ התובעים כי בשונה מן הנפגעת בעניין פפו, פלוני עבר את מבחני אבחון המחוננים של משרד החינוך, למד בפועל במכללת אורנים, הגיש עבודת מחקר ורכש לעצמו בפועל היסטוריה תעסוקתית. אולם, סבורני כי נוכח גילו הצעיר של התובע בעת התאונה, שהיה אז כבן 8 שנים בלבד, דהיינו, צעיר מן הנפגעת בעניין פפו, שהיתה כבת 10, וצעיר בהרבה מן הנפגע בעניין אקסלרד שהיה כבן 18, בכל הכבוד, הטענה כי ילד בגיל 8, מחונן ככל שיהא, כבר פיתח לעצמו היסטוריה תעסוקתית – אינה במקומה.

סג. גם השתכרות הוריו של התובע טרם התאונה, אין בה די כדי להצביע על כך שהתובע היה משתכר למעלה מן השכר הממוצע במשק, ובוודאי לא בגובה שילוש השכר הממוצע במשק.

בעניין זה כתב כב' המשנה לנשיאה השופט א. ריבלין בע"א 9980/06 עיזבון המנוח אטינגר נ' עיריית ירושלים (לא פורסם, 26.1.2009):

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

"הרקע החברתי של הנפגע, שיעור השתכרותם של הוריו ואחיו, אין בהם לבדם די כדי לשנות, לכאן או לכאן, מן ההנחה כי אלמלא התאונה היה צפוי לו לנפגע הקטין שכר בשיעור המשקלל את שלל האפשרויות הפתוחות בפני ילד או ילדה בישראל."

דברים אלה נכתבו בשעה שהוריו ואחיו של המנוח אטינגר ז"ל היו כולם אקדמאיים, בעוד בענייננו הוריו של התובע אינם בעלי השכלה אקדמאית (עיינו בעדות אביו של התובע בעמ' 144 לפרוט', ש' 27-28 ובתצהירו – ת/19 בפיסקה 2 רישא, וכן בעדות אמו של התובע בעמ' 261 לפרוט', ש' 3-8). משכך, שיעור השתכרותם של הוריו של התובע אין בו כדי לסייע בפסיקת פיצוי על בסיס שכר העולה על שיעור השכר הממוצע במשק.

סד. ב"כ התובעים מפנה בסיכומיו (בפיסקה 5.6) לפסק הדין שנתתי בעניין ת"א (מחוזי חיפה) 514/03 ואקנין נ' אליהו חברה לביטוח בע"מ (לא פורסם, 23.7.2007), שם נפסק הפיצוי על בסיס שכר הגבוה מן השכר הממוצע במשק, ואולם עניין ואקנין אינו דומה כלל לענייננו. בעניין ואקנין, המדובר היה בנפגע בגיר, בן 23 בעת קרות התאונה, שהתקבל ללימוד חשבונאות וכלכלה באוניברסיטה העברית בירושלים, סיים מכינה קדם אקדמאית של האוניברסיטה העברית בציון נאה מאוד, ואף עבד בעבר כטכנאי מחשבים והשתכר שכר הנמוך רק במעט מן השכר הממוצע במשק באותה התקופה.

גם את המקרה שנדון במסגרת ת"א (מחוזי ת"א) 2271/04 עזבון המנוחה תמר ברז ז"ל נ' ביתילי בע"מ (לא פורסם), שגם אליו הפנה ב"כ התובעים בסיכומיו, לא ניתן להשוות לענייננו, שעה שהנפגעת שם היתה בת 33 בעת שנרצחה, בעלת תואר ראשון ושני במינהל עסקים, כיהנה כמנהלת מסחרית באגף למסחר ולנכסים של רשות שדות התעופה, ותוארה כעובדת מצטיינת וחרוצה.

לפיכך, העניינים שנדונו בפסקי הדין הנ"ל, אינם מסייעים לענייננו.

סה. עם זאת, אין להתעלם מהישגיו הגבוהים של פלוני לאחר התאונה, הישגים מהם ניתן להתרשם מעיון בתעודות שהוגשו (ת/42, ת/43 ו-ת/44), וכן מעדותם של מר י"א, ששימש כמנהל בית ספר ****, בו למד פלוני, בעת שלמד בכיתות א' עד ה', ומעדותה של גב' ד"א, אשר שימשה כמחנכת הכיתה של פלוני מהיותו בכיתה ז' ועד מועד עדותה (11.1.2009), עת שהתובע למד בכיתה ט'.

הישגיו הגבוהים של התובע כיום, בהיותו קרוב לגיל 18, על אף מוגבלותו הקשה, יש בהם כדי להצביע על כך שהינו ניחן ב"כישורים מיוחדים שאינם מאפיינים ילד או ילדה בישראל, באופן

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 רגיל" (עניין פפו, בפסקה 3). אלמלא התאונה היה רוכש בבגרותו מקצוע בו יכול היה להשתכר
2 שכר נאה, שאף היה עולה על השכר הממוצע במשק.

3
4 נוכח כל האמור לעיל, ונתוניו של פלוני, סבורני כי לא הוכח שהיה משתכר שכר העולה על שילוש
5 השכר הממוצע במשק, ואולם סבורני כי ישנם די נתונים אשר יצדיקו פסיקת פיצוי בגין אובדן
6 כושר ההשתכרות על בסיס שכר בשיעור של $1\frac{1}{2}$ מן השכר הממוצע במשק.

7
8 סו. השכר הממוצע במשק, כפי שפורסם בהודעה לעיתונות על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
9 מיום 7.2.2012, עומד על סכום של 8,571 ₪ ברוטו לחודש.

10
11 לפיכך, בסיס השכר לפיו יחושב הפיצוי בגין אובדן כושר השתכרות לעתיד יהא:
12 $8,571 \times 1\frac{1}{2} = 12,857$ ₪.
13 סכום זה בניכוי מס הכנסה בסכום של 1,421 ₪ (אך ללא ניכוי דמי ביטוח לאומי וביטוח בריאות)
14 עומד על סכום של 11,436 ₪ לחודש.

15
16 סז. חישוב הפיצוי בגין אובדן כושר השתכרות:

17
18 הפסד שכר לתקופת הצבא – לפי 70% מבסיס השכר (עיינו ע"א 357/80 נעים נ' ברדה, פ"ד
19 לו(3) 762 (1982)):

20 $11,436 \times 70\% \times 34.3865$ (מקדם היוון ל-3 שנים, דהיינו תקופת השירות
21 הצבאי) $\times 0.9709$ (מקדם היוון כפול לשנה אחת) = 267,260 ₪.

22
23 מגיל 21 ועד גיל 45:
24 $11,436 \times 70\% \times 205.1241$ (מקדם היוון ל-24 שנים עד גיל 45) $\times 0.9151$ (מקדם היוון
25 כפול ל-3 שנים) = 2,146,641 ₪.

26
27 סח. סכום הפיצוי החודשי שייפסק לאחר הגיע פלוני לגיל 45, בגין אובדן כושר השתכרות, אשר
28 ישולם במסגרת תשלום עיתי, יהא 12,857 ₪, סכום השווה לפי $1\frac{1}{2}$ מן השכר הממוצע במשק
29 ברוטו, ללא ניכוי מס הכנסה. בעניין זה אני מפנה לדבריו של כב' המשנה לנשיאה בספרו א. ריבלין,
30 תאונות הדרכים – סדרי דין וחישוב הפיצויים (מהדורה שלישית, 1999), בעמ' 666:

31
32 "פיצויים עתיים בעד אובדן כושר השתכרות חייבים במס כקצבה ולא במס
33 רווחי הון, משום שהמדובר בפועל בהכנסות פירות הבאות במקום הכנסות
34 פירות שאבדו. כיון שהפטור הקבוע בפקודת מס הכנסה אינו חל עליהם, בין
35 במלואו ובין בחלקו, והם חייבים במס הכנסה, לא מתקיימים התנאים להפעלת

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

סעיף 4(א)(2) לחוק הפיצויים, ואין לנכות מס בפסיקתם. מבחינתו של המזיק-
הנתבע התוצאה היא תשלום פיצוי גבוה יותר מאשר התשלום הכרוך בפיצוי
הרגיל. הפסדי ההשתכרות מחושבים על בסיס השכר "ברוטו" בטרם ניכוי מס
ההכנסה החל על השכר וממילא הפיצוי בגין ראש נזק זה גבוה מן הפיצוי
המשתלם ברגיל על פי הוראת סעיף 4 לחוק הפיצויים. אכן, מן הפיצויים מנוכה
מס אולם בחשבון סופי נושא המזיק גם בתשלום זה."

בדומה, כתב בסוגיה זו כב' השופט (בדימוס) י. אנגלרד בספרו (י. אנגלרד, **פיצויים לנפגעי
תאונות דרכים** (מהדורה שלישית, 2005), בעמ' 314):

"באשר לפיצויים המשתלמים בתשלומים עיתיים, הדעה המקובלת היא כי
הפטור של ס' 9(7) לפקודת מס הכנסה אינו חל לגביהם, ולכן הם חייבים באופן
עקרוני במס הכנסה. חיוב זה במס פוטר אותם מן הניכוי בשעת הקביעה של
גובה התשלומים במסגרת חוק הפיצויים."

סט. הפסד פנסיה ותשלומים סוציאליים:

ב"כ התובעים טוען כי יש לפסוק לתובע פיצוי בגין הפסד פנסיה, או הפסד תשלומים סוציאליים
בהתאם לפסיקה, כשהוא לא נוקב בסכום הפיצוי המבוקש.

מנגד טוען ב"כ הנתבעות, כי למרבה הצער, ניתן לקבוע שהתובע לא ישרוד עד לגיל הפנסיה,
נוכח הקיצור המשמעותי בתוחלת חייו, ובנסיבות אלה אין מקום לפסוק פיצויים בסכום
כלשהו. לחלופין טוען ב"כ הנתבעות, כי ככל שייפסק פיצוי בגין הפסד פנסיה, אזי יש להפחית
מן השכר החודשי את הפרשת חלקו של התובע לקרן הפנסיה לצורך צבירת זכויות אלה בשיעור
של 5.5% משכרו למשך כל תקופת ההשתכרות.

ע. בענייננו, נכותו התפקודית של פלוני היא בשיעור 100%, ולכן ההלכה לפיה ראוי לפסוק פיצוי
לנפגע קטין עבור אובדן תשלומים סוציאליים ולא עבור אובדן פנסיה, אינה רלוונטית לענייננו,
שכן הלכה זו חלה רק באשר לקטין שנכותו התפקודית אינה מונעת ממנו להשתלב בשוק
העבודה (ע"א 9079/04 **אלון לילך (שושנה) נ' חגי לאופר ואח'**, בפסקה 16 (לא פורסם),
15.4.2007)). זאת ועוד, לא הובאו ראיות כלשהן לעניין אובדן תשלומים סוציאליים. על כן,
אדון בסוגיית זכאותו של פלוני לפיצוי בגין הפסד פנסיה, וככל שזכאי הוא לפיצוי, מה גובהו
של פיצוי זה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

עא. צו ההרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק לפי חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957, קובע כי החל מיום 1.1.2008 זכאי כל עובד שכיר לביטוח פנסיוני, ועל כן זכאי פלוני לפנסיה החל מגיל הפרישה, דהיינו, מיום שיגיע לגיל 67 (20.3.2061).

כאמור, הואיל ותקופת הפנסיה של פלוני תחל רק לאחר הגיעו לגיל 45, ממילא תשלום הפיצוי בגין ראש נזק זה יהא בדרך של תשלום עיתי החל מיום 20.3.2061, המועד בו יהא פלוני בגיל 67.

חישוב הפסד הפנסיה ייערך לפי 12,857 ₪ לחודש $\times 70\% = 9,000$ ₪ לחודש. פלוני עצמו אף יידרש להפריש סכומים ממשכורתו לטובת קרן הפנסיה, כאשר הפרשת העובד לפי צו ההרחבה לביטוח פנסיוני היא בשיעור 5.5%, ושיעור הפרשות המעביד הן 6% הפרשה לפנסיה + 6% הפרשה לפיצויים (עיינו: סעיף 6 של צו ההרחבה). חלקו היחסי של העובד בכלל ההפרשות הוא 31% $[5.5\% / (6\% + 6\% + 5.5\%)]$, ולכן הפיצוי המגיע לפלוני בגין הפסד הפנסיה עומד על סכום של 9,000 ₪ $\times 69\% = 6,210$ ₪ לחודש.

לפיכך, אני קובע כי תשלום הפיצוי בגין הפסד הפנסיה לפלוני, יתבצע בדרך של תשלום עיתי, החל מיום 20.3.2061, לפי סכום של 6,210 ₪ לחודש.

עב. טיפולים רפואיים ופרא-רפואיים:

ב"כ התובעים טוען כי בעדותה אישרה ד"ר א. פרבר כי במידה והגורמים המטפלים ימליצו על טיפולים נוספים היא תכבד זאת. בין הטיפולים הנוספים עליהם המליצו הגורמים המטפלים נכללים פיזיותרפיה יומיומית ופיזיותרפיה נשימתית שהומלצו על-ידי ד"ר ברזנר, מנהל מחלקת שיקום לילדים בבית החולים ע"ש שיבא. ד"ר ברזנר גם התייחס לטיפול הידרותרפיה, ריפוי בעיסוק, טיפולים פסיכולוגיים ופסיכיאטריים. כמו כן, תוכנית הטיפולים שהתוותה לפלוני במחלקת השיקום כוללת טיפול כפול של פיזיותרפיה פעמיים בשבוע בעלות של 200 ₪ לטיפול, ריפוי בעיסוק אחת לשבוע בעלות של 250 ₪ לטיפול, טיפול משולב של פיזיותרפיה וריפוי בעיסוק אחת לחודש, טיפול הידרותרפיה כפול פעמיים בשבוע בעלות של 400 ₪ לטיפול, הואיל ופלוני משותק ומונשם טיפול זה ניתן על-ידי שני הידרותרפיסטים בו-זמנית (בנוסף לעזרת שני המטפלים בהעברות), טיפולי תרפיה בקרמיקה אחת לשבוע בעלות של 150 ₪ לטיפול, טיפולים נפשיים כהמלצת המומחה פרופ' אפטר, וכן טיפול פסיכיאטרי ותרופתי בעלות של 600 ₪ למפגש על-פי הצורך.

לטענת ב"כ התובעים, הסכומים בהם נקב מר ג. האס בחוות דעתו (נ/134), באשר לעלות הטיפולים הרפואיים, הינם נמוכים ובלתי ריאליים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 עוד טוען ב"כ התובעים, כי מר רועי בן שלמה, הממונה על סל הבריאות בשירותי בריאות כללית
2 במחוז חיפה וגליל מערבי הבהיר בעדותו כי קופת חולים צמודה לסל השירותים. גם אם קיימת
3 המלצה רפואית מוצדקת למתן טיפול מעבר לגבולות הסל, קופת החולים לא תחרוג מעבר
4 לגבולות סל השירותים שקופת החולים הכללית נתנה במועד הקובע שהוא 1.1.1994. גם
5 במכתבו של פרופ' שריד, הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר (ת/69), נכתב כי
6 אין בהעברת האחריות המימונית לשירותים הניתנים לנפגעי תאונת דרכים לקופת החולים
7 כדי לגרוע מאחריותן של חברות הביטוח להמשיך לכסות שירותים שאינם כלולים בסל
8 הבריאות. עוד מפנה ב"כ התובעים לפרוטוקולי וועדת הכספים של הכנסת, מהם עולה, לטענתו,
9 כי חוק ההתייעלות הכלכלית לא שינה את המצב הקיים בטרם חקיקתו לעניין היקף הטיפול
10 הניתנים במסגרת סל הבריאות.

11
12 לטענת ב"כ התובעים, פרופ' ערמוני, אשר נתן חוות דעת בעניין מטעם הנתבעות (נ/140), אינו
13 בקיא בתחום זה.

14
15 עוד טוען ב"כ התובעים כי חובת הראיה בסוגיה זו מוטלת על הנתבעות, אולם הן לא הרימו את
16 הנטל ולא סתרו את הראיות מטעם התובעים בסוגיה זו.

17
18 עג. מנגד, טוען ב"כ הנתבעות כי פלוני קיבל ומקבל עד היום את כל הטיפול הרפואי באמצעות קופת
19 החולים ללא כל תשלום, וכך גם העידה אמו, התובעת מס' 2 (עמ' 418-427 לפרוט').

20
21 עוד טוען ב"כ הנתבעות באשר לטענה לפיה נדרש פלוני לטיפולים פרא-רפואיים מעבר למה
22 שנקבע על-ידי ד"ר א. פרבר, שגם במידה ופלוני מקבל כיום טיפולים בהיקף הנטען, הרי ברור
23 כי היקפם ילך ויפחת עם הגיעו לבגרות להיקף אותו קבעה ד"ר א. פרבר, אם לא למטה מכך.
24 באשר לחוג הקרמיקה, התובעת מס' 2 העידה כי הוא ממומן על-ידי הרשות המקומית (עמ' 427
25 לפרוט'). בנוסף, גם אלמלא התאונה פלוני היה מבקר בשעות אחר הצהריים בחוג אחד או שניים,
26 ואין מקום לחייב את הנתבעות בשל כך.

27 מוסיף וטוען ב"כ הנתבעות כי הלכה למעשה, עלות הטיפולים החודשיים על-פי קביעתה של
28 ד"ר א. פרבר, אינה עולה על סכום של 2,500 ₪ בחודש.

29
30 טוען ב"כ הנתבעות כי לאחר תיקוני החקיקה שהוכנסו במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית,
31 פלוני זכאי לקבל את כל הטיפולים הפרא-רפואיים באמצעות קופת חולים ללא כל מגבלה על
32 היקפם, הואיל וטיפולים אלה כלולים בתוספת השניה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי. אמנם,
33 מטעם התובעים העיד מר רועי בן שלמה, שהוא הממונה על סל הבריאות בשירותי בריאות
34 כללית במחוז חיפה וגליל מערבי, בנוגע להגבלת היקף הטיפולים הפרא-רפואיים, אולם
35 בחקירתו הנגדית הודה מר בן שלמה כי המגבלה הנטענת, כגון הגבלה ל-12 טיפולי פיזיותרפיה
36 בשנה, אינה קיימת הלכה למעשה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

מוסיף וטוען ב"כ הנתבעות, כי לטענה לפיה העביר המחוקק רק את חלקם של הטיפולים הפרא-רפואיים לאחריותה של קופת החולים – אין כל אחיזה בכתובים, ובנוסף נוגדת היא את השכל הישר וחותרת כנגד הרעיון הבסיסי העומד ביסוד חקיקתו של חוק ההתייעלות הכלכלית, שהוא ייעול מתן הטיפול הרפואי לנפגע תוך פישוט ההתחשבות בין קופות החולים לחברות הביטוח.

לטענת ב"כ הנתבעות, בהיעדר כל הסתייגות או הגבלה שבחוק על היקף הטיפולים הפרא-רפואיים, זכאי פלוני לקבל את כל הטיפולים הללו מקופת החולים ללא כל מגבלה על היקפם וללא כל תשלום, כפי שאף צויין בחוות דעתו של פרופ' ערמוני (נ/140).

עד כאן טענות ב"כ הצדדים בסוגיה זו.

בתיקון 23 של חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975, שנערך בהתאם לסעיף 39 של חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), תשס"ט-2009 (להלן: "חוק ההתייעלות הכלכלית"), נוסף סעיף 2(ב1) לפיו:

"(1) על אף הוראות סעיפים קטנים (א), (א1) ו-(ב), חובתו של הנוהג, וכן של מי שהתיר את השימוש ברכב כאמור בסעיף קטן (ב), לפצות את הנפגע, לא תחול לגבי נפגע שהוא תושב כהגדרתו בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 (להלן – חוק ביטוח בריאות ממלכתי), בשל שירותי בריאות הכלולים בתוספת השניה או בצו לפי סעיף 8(ז) לחוק האמור, ובלבד שהנפגע זכאי להם לפי אותו חוק;

(2) אין באמור בפסקה (1), כדי לגרוע מהחובה לפצות נפגע שהוא תושב בתקופת המתנה לפי סעיף 58 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, חייל שחוק ביטוח בריאות ממלכתי אינו חל עליו לפי סעיף 55 לחוק האמור, או מי שזכאי בשל הפגיעה לגמלה לפי פרק ה' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995."

הואיל ובענייננו לא חלים התנאים המנויים בסעיף קטן 2 (דהיינו: אין המדובר בתושב בתקופת המתנה, בחייל, או בנפגע עבודה), הרי שהאחריות למתן טיפול רפואי במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, הועברה לקופת החולים בה חבר התובע.

אני מפנה להחלטתו של כב' המשנה לנשיאה, השופט א. ריבלין, ברעא 1886/11 הראל חברה לביטוח בע"מ נ' פלוני, בפסקה 6 (לא פורסם, 30.11.2011):

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 "חברות הביטוח אינן נושאות עוד באופן ישיר בעלות הטיפוליים הרפואיים
2 שמקבל הנפגע לפי חוק ביטוח בריאות. תחת זאת, נקבע כי חברות הביטוח
3 יעבירו לקופות החולים סכום כולל, המשקף מעין "מיצוע" של עלויות
4 הטיפוליים. מבחינה מעשית, מועבר הסכום אל קרנית, המעבירה אותו למוסד
5 לביטוח לאומי, שבתורו מחלק את הכספים בין קופות החולים (ראו: סעיפים
6 ה-12 ו-12 לחוק הפיצויים). תיקון זה בא על רקע חסרונותיו של ההסדר הקודם,
7 כפי שאלה תוארו בדברי ההסבר לתיקון (הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית
8 (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-
9 2009, ה"ח 436):

10 השיטה הקיימת, שבה חברות הביטוח נדרשות להתחשבן עם קופות
11 החולים ובתי החולים לגבי טיפולים שנתנו למבוטחים, ושבה קופות
12 החולים ובתי החולים תובעים במקביל השבה מחברות הביטוח,
13 כרוכה בהוצאות מינהליות כבדות הן לחברות הביטוח והן לקופות
14 החולים ולבתי החולים... אשר מגולגלות על כתפי המבוטחים ועל
15 תקציב המדינה.

16 כמו כן, מערך מורכב זה עלול לפגוע בנפגעים, אשר עשויים להידרש
17 לשאלת זהותו של הגורם החייב במימון התשלום לספק השירותים,
18 וזאת בלא שיש להם עניין בשאלה זו, לבד מהרצון לקבל את הטיפול
19 באופן יעיל ומהיר."

20
21 (עיינו גם בדבריו ברע"א 1001/11 איילון חברה לביטוח בע"מ נ' שירותי בריאות כללית ואח',
22 בפסקה 11 (לא פורסם, 18.7.2011)).

23
24 עה. בנוסף, תיקון 46 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, שנערך לפי חוק ההתייעלות הכלכלית, קבע
25 בסעיף 8(א)(3):

26
27 "קופת חולים לא תגבה מנפגע תאונת דרכים תשלום השתתפות עצמית בעבור
28 שירותים הכלולים בתוספת השניה ובצו לפי סעיף קטן (ז) הניתנים לו לפי חוק
29 זה בשל הפגיעה האמורה."

30
31 דהיינו, הנפגע אינו נדרש לשאת בתשלום ההשתתפות העצמית בעבור תרופות, טיפולים
32 ושירותים רפואיים ופרא-רפואיים הכלולים בתוספת השניה, וזאת במובחן מן המצב טרם
33 תיקון 46 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

עו. מר רועי בן שלמה, המשמש כממונה על סל הבריאות בשירותי בריאות כללית במחוז חיפה וגליל מערבי (עמ' 777 לפרוט', ש' 4), ואשר הובא לעדות מטעם התובעים, העיד כי לאחר כניסתו לתוקף של חוק ההתייעלות הכלכלית: "מבחינת הסטנד שלנו מול הלקוחות, מול המבוטחים, כמעט ולא קיים שינוי" (עמ' 779 רישא לפרוט').

מר ר. בן שלמה העיד כי לגבי טיפולי פיזיותרפיה, או הידרותרפיה קיימת מגבלה של 12 טיפולים בשנה, וכן קיימת מגבלה של 25 טיפולים לשנה לגבי ריפוי בעיסוק (עמ' 780 סיפא לפרוט' – עמ' 781 רישא), וזאת על אף שהדבר אינו מופיע בחוק. לדבריו מקור המגבלה הוא: "זה מה שהכללית נתנה במועד הקובע 1.1.94. כלומר שנה לפני שנכנס לתוקפו חוק ביטוח בריאות ממלכתי. מאז לא הוכנסה הרחבה בנושא של טיפולים בתחום הפיזיותרפיה" (עמ' 781 לפרוט', ש' 7-9).

אולם, בהמשך, העיד מר ר. בן שלמה (עמ' 783 לפרוט', ש' 4-7):

"ש. למען הסדר, כאשר אמרנו שחוק ההתייעלות עיקר את החובה של חברות הביטוח ליתן טיפולים לנפגעי ת.ד. (תאונות דרכים – י.ג.) והעבירה לקופ"ח למעשה מדובר בטיפולים רפואיים לפי ההיקף של התוספת השניה ולא הסל הבסיסי.

ת. נכון. (ההדגשה שלי – י.ג.)

כמו כן, אישר מר ר. בן שלמה כי המגבלות להן טען, כגון המגבלה של 12 טיפולי פיזיותרפיה בשנה, איננה מופיעה בתוספת השניה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי (עמ' 783 לפרוט', ש' 19-12).

בהמשך עדותו הסביר מר ר. בן שלמה, כי שירותי בריאות כללית, במסגרתה מבוטח פלוני בביטוח בריאות, נותנת את השירותים בהתאם לשירותים שסיפקה במועד הקובע, דהיינו 1.1.1994. עוד מסתבר שבתוספת השניה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי לא מופיע מדד לנתינת השירות, אולם, במידה וועדת הטכנולוגיה החליטה להרחיב את היקף הטיפול, אזי מה שהחליטה הועדה הוא הקובע (עדות מר ר. בן שלמה, עמ' 788 לפרוט', ש' 2-8).

עז. בסוגיה זו הוגשה מטעם הנתבעות חוות דעתו של פרופ' ע. ערמוני (נ/140), העוסק במחקר והוראה של תחום מערכות המידע בכלל, ומערכות המידע הרפואי בפרט. בחוות דעתו מיום 8.7.2010 כותב פרופ' ע. ערמוני כי בחן את ההתחשבות שנערכה בין חברות הביטוח לקופות החולים ביחס לטיפולים שיקומיים (כולל: פיזיותרפיה, הידרותרפיה, ריפוי בעיסוק וכדומה), וכן ביחס לטיפולים פסיכולוגיים לנפגעי תאונות דרכים, ומסקנתו היא כי הסכומים שהעבירו

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 חברות הביטוח לקופות החולים הועברו ללא הגבלה כמותית. לדבריו, שונה הדבר לגבי טיפולים
2 פסיכיאטריים, , דהיינו, בגין טיפולים פסיכיאטריים חברות הביטוח לא העבירו תשלומים
3 לקופות החולים.

4
5 עח. במחלוקת זו סבורני כי צודק ב"כ הנתבעות בטיעוניו.

6
7 חוק ההתייעלות הכלכלית העביר את האחריות למתן שירותים רפואיים לנפגעי תאונות דרכים,
8 מחברות הביטוח אל קופות החולים, וזאת לגבי טיפולים הנכללים בתוספת השניה של חוק
9 ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, או בצו לפי סעיף 8(ז) לחוק זה. במקביל שונה גם מנגנון
10 ההתחשבות בין חברות הביטוח לקופות החולים.

11
12 סעיף 2(ב1) של חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, שנוסף עקב חוק ההתייעלות הכלכלית,
13 קובע כי חובת חברת הביטוח לפצות נפגע תאונת דרכים "לא תחול לגבי נפגע... בשל שירותי
14 בריאות הכלולים בתוספת השניה או בצו לפי סעיף 8(ז) לחוק האמור...".

15
16 בסעיף זה לא מופיעה מגבלה כלשהי על היקף השירותים הכלולים בתוספת השניה של חוק
17 ביטוח בריאות ממלכתי. המסקנה המתבקשת היא שכלל ששירות הבריאות כלול בתוספת
18 השניה, הוא ניתן ללא מגבלה במסגרת קופת החולים. מסקנה זו מקבלת חיזוק מחוות דעתו
19 של פרופ' ע. ערמוני (נ/140), לפיה חברות הביטוח העבירו סכומי כסף לקופות החולים ביחס
20 לטיפולים המנויים בתוספת השניה, וזאת ללא כל מגבלה, ואילו לגבי טיפולים פסיכיאטריים
21 לא הועברו כספים, היות ושירותים אלה ניתנים באמצעות המדינה (משרד הבריאות) בהתאם
22 לתוספת השלישית של חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

23
24 עט. מר ר. בן שלמה, המשמש כממונה על סל הבריאות בשירותי בריאות כללית במחוז חיפה וגליל
25 מערבי, העיד בפניי ביום 5.5.2010, כחמישה חודשים בלבד לאחר כניסתו של תיקון 23 של חוק
26 פיצויים לנפגעי תאונות דרכים לתוקף (שכן לפי סעיף 41 לחוק ההתייעלות הכלכלית, תחילת
27 תוקפו של תיקון זה היא, ככלל, ביום 1.1.2010). הדעת נותנת שנוכח פרק הזמן הקצר שחלף
28 בין כניסתו של התיקון לתוקף לבין מועד מתן עדותו של מר בן שלמה, טרם לובנו הדברים
29 בצורה מספקת.

30
31 בנוסף, מר ר. בן שלמה אישר בעדותו, כי בתוספת השניה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אין
32 כל מגבלה על מספר הטיפולים, וזאת בניגוד לטענתו בעניין זה בדבר קיומה של מגבלה על מספר
33 הטיפולים (עמ' 783 לפרוט').

34
35 פ. כמו כן, על הנפגע מוטלת החובה להיזקק לשירותים הניתנים במסגרת קופת החולים והרפואה
36 הציבורית, ככל שהוא זכאי לכך בהתאם לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, וזאת כפי שכתב

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

כב' השופט (בדימוס) ת. אור בע"א 5557/95 סהר חברה לביטוח בע"מ נ' אלחדד, פ"ד נא(2)
752,724 (1997):

"דעתי היא, כי על יסוד הנמקות דומות לאלה שאומצו ביחס לניכוי גימלאות המוסד, יש לנכות גם את הוצאות הטיפולים הרפואיים אשר הניזוק זכאי לקבל מקופת החולים שבה הוא חבר. הענקת הזכות בסעיף 22 לחוק הבריאות לקופת חולים לתבוע מהמזיק את סכום ההוצאות שהוציאה בעבור טיפולים רפואיים שסיפקה לניזוק, מעבירה את זכויותיו של הניזוק כלפי המזיק אל קופת החולים. גם כאן חל עקרון הסוברוגציה. גם כאן יש למנוע את המצב שעל-פיו יחויב המזיק לשלם לניזוק בגין הוצאות רפואיות, ואחר-כך יהיה חשוף לתביעה מצד קופת חולים. שאם לא כן, יחויב המזיק לשלם כפל הוצאות רפואיות, ובסופו של דבר, יישא בתשלום פיצויים בשיעור העולה על סך כל הנזק של הניזוק. הדבר ימנע גם את המצב שבו יקבל הניזוק גם טיפול רפואי חינם וגם את הוצאות עלותו ועל-ידי כך יקבל פיצויים בסכום העולה על הנזק שנגרם לו."

בעיקרו של דבר, יכול התובע לקבל את הטיפולים הרפואיים והפרא-רפואיים שהוא נזקק להם במסגרת קופת החולים והרפואה הציבורית בהתאם לחוק ביטוח בריאות ממלכתי.

פא. משכך, ככל שטיפול מופיע בתוספת השניה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי, זכאי התובע לקבלו מקופת החולים בה הוא מבוטח, וזאת ללא הגבלה על היקף ומספר הטיפולים.

פב. המומחית הרפואית בתחום השיקומי, ד"ר א. פרבר, כתבה בחוות דעתה (מ/1) כי פלוני זקוק לטיפול שיקומי בביתו, או במרפאה במשך 3-4 השנים שלאחר כתיבת חוות דעתה (מיום 16.3.2005), בראש ובראשונה לצורך שיפור פעילות שרירי הנשימה, ובנוסף שיפור תנועת הגפיים, הורדת ספסטייות, השגת שליטה על החזקת ראש וצוואר, חיזוק שרירי הגו, כך שהתובע יוכל בעתיד לשבת ללא מחוך והגדלת העצמאות בפעולות היומיומיות.

ד"ר א. פרבר כותבת כי הטיפול, למשך אותן 3-4 שנים, צריך לכלול:

- פיזיותרפיה פעמיים בשבוע כולל פיזיותרפיה נשימתית.
- הידרותרפיה פעמיים בשבוע.
- ריפוי בעיסוק פעמיים בשבוע.
- טיפול נפשי תמיכתי פעם בשבוע.
- טיפול באמנות פעם בשבוע.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

• עוד המליצה המומחית על המשכת הטיפול בשיטת פאולה למשך שנה נוספת, כשהיא כותבת (בעמ' 3 של מ/1) כי פלוני מטופל בשיטת פאולה פעמיים בשבוע.

כאשר נשאלה ד"ר א. פרבר בעדותה, מה היא במידה והצוות הרפואי יסבור כי יש להמשיך בטיפולים אלה, פרק זמן נוסף, היא כתבה כי היא תכבד המלצה זו (עמ' 80 לפרוט').

ד"ר א. פרבר כותבת כי לאחר תום התקופה של 3-4 השנים הללו, פלוני יזדקק לטיפולים הבאים (עמ' 5 של מ/1):

- פיזיותרפיה – פעמיים בשבוע, כולל טיפול נשימתי.
- הידרותרפיה פעם בשבוע.
- טיפול נפשי בתקופות משבר, לפי הצורך.

פג. לגבי הטיפול התרופתי, כותבת ד"ר א. פרבר כי התובע זקוק לתרופות אותן הוא מקבל בעת בדיקתה ובנוסף גם אנטיביוטיקה בעת הצורך (עמ' 4 של מ/1).

עוד כותבת ד"ר א. פרבר כי התובע זקוק לבדיקות הבאות:

- בדיקת שתן לתרבית, בדיקת דם לספירה ובדיקת תפקודי כליות וחלבונים – פעם בחודש.
- בדיקת אולטרא-סאונד של דרכי השתן – פעם בחצי שנה.
- ביקורת רפואית של רופא שיקום מומחה פעם בחצי שנה.
- ביקור לצורך השגחה של רופא משפחה ואחות – פעם בחודש.

פד. לגבי טיפול פיזיותרפיה, הרי שבסעיף 22(א) לתוספת השניה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 (להלן: "**התוספת השניה**") נכללים: טיפולי פיזיותרפיה, טיפולי פיזיותרפיה בעת אשפוז כולל הערכה ראשונית והדרכה, טיפולי פיזיותרפיה כרונית בקהילה, טיפולי פיזיותרפיה חריפה בקהילה, הערכה וטיפול פיזיותרפיה במקרים חריפים במבוגרים וילדים, בין היתר, עקב טראומה, ניתוחים ומצבי נשימה חריפים. משכך, אין לפסוק פיצוי בעבור טיפולי פיזיותרפיה.

זאת ועוד, אביו של פלוני, פלמוני (התובע מס' 3), העיד כי הם לא נאלצו לשאת בתשלום כלשהו בעבור טיפולי פיזיותרפיה לפלוני (עמ' 164 לפרוט', ש' 21-23). גם פלונית (התובעת מס' 2) העידה כי בעבר ניתנו התחייבויות על-ידי הנתבעת מס' 2 בעבור פיזיותרפיה והידרותרפיה (עמ' 416 לפרוט', ש' 9-15, וכן עמ' 417 סיפא לפרוט' – עמ' 418 רישא).

לגבי הידרותרפיה, העיד מר ר. בן שלמה (בעמ' 781 רישא לפרוט'), כי היא ניתנת לדבריו "**במקום טיפול פיזיותרפי ובאותו היקף**", דהיינו מדבריו עולה שבמסגרת טיפולי פיזיותרפיה

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

המנויים בסעיף 22(א) של התוספת השניה, כלול גם טיפול הידרותרפי, ולכן גם בגין טיפול זה אין לפסוק פיצוי.

פ.ה. לגבי ריפוי בעיסוק, בסעיף 22(ב) של התוספת השניה נכללים: ריפוי בעיסוק בעת אשפוז, וכן במצבים חריפים, כגון: לאחר ניתוחים בכף היד, כוויות או טראומה. לפיכך, אין לפסוק פיצוי בעבור ריפוי בעיסוק.

פ.ו. לגבי טיפול נפשי תמיכתי וטיפול נפשי בתקופות משבר, במסגרת סעיף 22(ד) של התוספת השניה, שכותרתו "שרות פסיכולוגי", נכללים: שירותי אבחון והערכה פסיכולוגית, ייעוץ פסיכולוגי במרפאות ראשוניות, בבתי חולים כלליים ובמכונים, טיפול פרטני, זוגי, משפחתי וקבוצתי, התערבות פסיכולוגית בזמן משבר, טיפול פסיכולוגי שיקומי ונוירו פסיכולוגי. כמו כן, נכלל טיפול פסיכותרפויטי פעיל וממושך, לא למשך יותר מאשר שנתיים, אולם במידה וקיימת אינדיקציה למתן טיפולים מעבר לתקופה של שנתיים, ניתן להמשיך ולתת טיפול זה על-פי המלצת הגורם המטפל הבכיר.

כמו כן, במסגרת סעיף 22(ה), של התוספת השניה, שכותרתו "עבודה סוציאלית", נכללים: טיפול פסיכוסוציאלי למטרות רפואיות במצבים חריפים, טיפול פסיכוסוציאלי למטרות רפואיות במחלות ממושכות, טיפול בחולה ובמשפחתו בסיוע למיצוי משאבים אישיים וגיוס משאבים קהילתיים, וחברתיים ומוסדיים לטיפול בחולה כחלופה לאשפוז או מניעתו.

משכך, אין מקום לפסוק פיצוי בגין טיפול נפשי תמיכתי וטיפול נפשי בתקופות משבר.

פ.ז. לגבי הטיפול התרופתי והבדיקות להן נזקק ויזדקק פלוני, הרי שכל אלה כלולים במסגרת השירותים המנויים בתוספת השניה, ולפיכך אין לפסוק פיצוי בגינם (בדיקת שתן מנויה בסעיף 3(א)(6) של התוספת השניה; בדיקת דם לספירה ובדיקת תפקודי כליות וחלבונים, כלולות בסעיף 3(א) של התוספת השניה; בדיקת אולטרא-סאונד של דרכי השתן, כלולה בסעיף 5(ו) של התוספת השניה; ביקורת רפואית אצל רופא שיקום כלולה בסעיף 1(ב)(32) של התוספת השניה; ביקור אצל רופא משפחה כלול בסעיף 1(א)(2) לתוספת השניה). תרופות כלולות בסעיף 25 של התוספת השניה. לא הוכח שפלוני נזקק לתרופה שאינה כלולה בסל שירותי הבריאות.

פ.ח. כאמור, כאשר נשאלה המומחית ד"ר א. פרבר, מה יהא במידה והצוות הרפואי בבית החולים יסבור כי יש להמשיך בטיפולים שהיא המליצה בחוות דעתה מעבר לתקופה של 3-4 שנים, היא השיבה: "עדיין לא עברו ארבע שנים. ואם יחלפו ארבע שנים יתכן ולא יגידו שצריך להמשיך ואם כן יגידו שצריך להמשיך אכבד את זה" (עמ' 80 לפרוט', ש' 14-15)..

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 אולם, ד"ר ע. ברזנר, שהוא מנהל מחלקת שיקום ילדים בבית החולים על שם אדמונד ולילי
2 ספרא, שם טופל פלוני נכון למועד מתן עדותו, לא מסר בעדותו כי יש צורך להמשיך בטיפול
3 מסוים שאיננו כלול במסגרת התוספת השניה.

4
5 בשולי הדברים, אציין כי קיבלתי את התנגדותו של ב"כ הנתבעות לשאלתו של ב"כ התובעים
6 בדבר היקף הצרכים הטיפולים (עיינו: עמ' 802 רישא לפרוט'), ועל-כן אין כל משקל לתשובתו
7 של ד"ר ע. ברזנר בעניין (עמ' 801 לפרוט', ש' 16-17).

8
9 פט. שני טיפולים שמונה ד"ר א. פרבר בחוות דעתה (מ/1), ואשר אינם מנויים בתוספת השניה, הם:
10 טיפול באמנות פעם בשבוע למשך 3-4 שנים מעת כתיבת חוות דעתה (16.5.2005), וטיפול בשיטת
11 פאולה פעמיים בשבוע למשך שנה אחת מן המועד הנ"ל.

12
13 גב' א. שיפמן כתבה בחוות דעתה כי עלות טיפול באומנות בקרמיקה הוא 150 ₪ לטיפול.

14
15 התובעת מס' 2 העידה שקיבלה עזרה מעמותות, כשבכסף זה נעשה שימוש לצורך חוג קרמיקה
16 עבור בנה יי (התובע מס' 4), אולם הסיוע נרשם על שמו של פלוני. זאת ועוד, העידה התובעת
17 מס' 2 כי הרשות המקומית היא זו שמימנה את חוג הקרמיקה לפלוני (עמ' 427 לפרוט', ש' 9-
18 5). משכך, הואיל והוצאה זו מומנה על-ידי הרשות המקומית, אין מקום לפסוק פיצוי בגין
19 הטיפול באומנות בקרמיקה.

20
21 לעניין הטיפול בשיטת פאולה, העידה אמו של פלוני (התובעת מס' 2), שטיפול זה, שפלוני החל
22 לקבל עוד בבית החולים, היה מאוד מוצלח ונכון למועד מתן עדותה (7.12.2008) הטיפול
23 הסתיים (עמ' 417 לפרוט', ש' 11-13). אולם, הצדדים לא הביאו כל ראיות לעניין עלותו של
24 טיפול זה.

25
26 צ. ב"כ הנתבעות מציע פסיקת סכום של 100,000 ₪ בגין תקופת העבר, בגין טיפולים רפואיים
27 ופרא-רפואיים שלא נכללו במסגרת התוספת השניה, ככל שהיו כאלה (עמ' 34 של סיכומי
28 הנתבעות).

29
30 לפיכך, אני מאשר סכום זה בגין טיפולים רפואיים ופרא-רפואיים לגבי תקופת העבר (עד היום),
31 וקובע כי הפיצוי בגין טיפולים רפואיים ופרא-רפואיים שלא נכללו במסגרת התוספת השניה,
32 וביניהם הטיפול בשיטת פאולה שלגבי עלותו לא הובאו ראיות, יהא בסכום של 100,000 ₪.

33
34 צא. יחד עם זאת, יש לקחת בחשבון מקרים שבהם תימנע מן התובע אפשרות לקבל טיפול במסגרת
35 קופת החולים בה הוא חבר, כגון שמצבו בעתיד יחייב טיפול שאינו נכלל במסגרת התוספת

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

השניה. בעניין זה אני מפנה לדבריו של כב' השופט (בדימוס) ת. אור בע"א 6431/96 **אן בר זאב**
נ' ג'ומעה מוחמד ואח', פ"ד נב(3) 557, 571 (1998):

**"התובעת עתידה להיזקק לטיפולים הנזכרים במשך תקופה ארוכה של עשרות
שנים, עד אחרית ימיה. במשך תקופה כה ארוכה ייתכנו מקרים והזדמנויות
שבהם תימנע ממנה, מסיבה זו או אחרת, האפשרות לקבל טיפול במסגרת
קופת החולים, והדבר עלול להיות כרוך מבחינתה בהוצאות."**

ב"כ הנתבעות מציע בגין מצב זה סכום גלובאלי של 130,000 ₪.

נראה שנוכח מורכבות מצבו של פלוני, הנובע במיוחד מפאת היותו מונשם, ראוי לפסוק סכום
גבוה יותר. סבורני כי פיצוי בסכום של 1,200 ₪ לחודש, בעבור טיפולים רפואיים ופרא-רפואיים
להם יזדקק פלוני בעתיד, ואשר אינם נכללים בתוספת השניה, יהא הולם בנסיבות העניין.
לפיכך הפיצוי מהיום ועד הגיע פלוני לגיל 45 הוא:
 $1,200 \times 221.8768$ (מקדם היוון ל-27 שנים) = 266,252 ₪.

התשלום העיתי בגין טיפולים רפואיים ופרא-רפואיים לעתיד, מגיל 45 ואילך, יהיה: 1,200 ₪
לחודש צמוד למדד ממועד פסק הדין ועד התשלום בפועל.

צב. טיפול נפשי לפלוני ולמשפחתו:

ב"כ התובעים טוען כי השפעת תאונת הדרכים על פלוני ומשפחתו קשה לתיאור. פרופ' אפטר
קבע בחוות דעתו כי נכותו הנפשית של התובע היא בשיעור של 50% לצמיתות, וקבע שהתובע
יהא זקוק לטיפולים פסיכולוגיים תמיכתיים במשך שנים רבות בהיקף של פעם בשבוע, וכן
הדרכה ותמיכה להוריו. המומחה ציין שללא טיפול זוגי מתאים, המשפחה עלולה להתפרק
ולשאיר את פלוני ללא תמיכה מתאימה. לפיכך המליץ המומחה על הדרכת ההורים פעם
בשבועיים וכן המליץ על טיפול זוגי להורים.

לטענת ב"כ התובעים, עלות שעת טיפול, כפי שהעיד מר א"א, המטפל בתובע ומשפחתו, היא
350 ₪ כולל נסיעות, וזאת על אף שהמחיר הרגיל הוא 450-550 ₪, וזאת תוך התחשבות בכך
שהתובע מס' 3 פוטר מעבודתו ופרנסת המשפחה מוטלת על התובעת מס' 2.

ב"כ התובעים מבקש לפסוק את עלות הטיפולים, לעבר ולעתיד, לתובע ולמשפחתו.

צג. המומחה הרפואי בתחום הנפשי, פרופ' אלן אפטר, כתב בחוות דעתו כי פלוני סובל מנכות נפשית
בשיעור של 50% והמליץ על טיפול פסיכולוגי על-ידי פסיכולוג שיקומי שמתמחה בילדים ונוער

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

פעם בשבוע בעלות של 300-400 ₪ לפגישה. כמו כן, נדרש פלוני להוראה מתקנת ועזרה בלימודים על-ידי מורים מומחים בעלות של 250 ₪ לשעה, לפי הצורך.

בנוסף המליץ פרופ' א. אפטר על הדרכה להוריו של פלוני, על-ידי פסיכולוג או עובד סוציאלי בתחום השיקומי פעם בשבועיים בעלות של 300 ₪ וכן המליץ על טיפול זוגי להורים על-ידי יועץ נישואין מוסמך פעם בשבוע בעלות של 300 ₪.

צד. כאמור כבר לעיל, שירותי אבחון והערכה פסיכולוגיים, ייעוץ פסיכולוגי במרפאות ראשוניות, בבתי חולים כלליים ובמכונים, טיפול פרטני, זוגי, משפחתי וקבוצתי, התערבות פסיכולוגית בזמן משבר, טיפול פסיכולוגי שיקומי ונוירו-פסיכולוגי – כל אלה נכללים בתוספת השניה, ולכן זכאי התובע לקבלם מקופת החולים בה הוא חבר ללא כל תשלום (סעיף 22(ד) של התוספת השניה).

פרופ' א. אפטר המליץ על הדרכה להוריו של פלוני, על-ידי פסיכולוג או עובד סוציאלי בתחום השיקומי פעם בשבועיים. כאמור, אלה כלולים במסגרת טיפול פסיכולוגי משפחתי, המנוי בסעיף 22(ד) של התוספת השניה (וכן עיינו בשירותי עבודה סוציאלית, המנויים בסעיף 22(ה) של התוספת השניה).

כבר עמדתי על כך, שעל הנפגע להיזקק לשירותי הרפואה הציבורית במסגרת סל שירותי הבריאות וזאת נוכח חובתו להקטין את הנזק (עיינו: ע"א 6431/96 **אן בר זאב נ' ג'ומעה מוחמד ואח'**, פ"ד נב(3) 557, 571 (1998), וכן בע"א 5557/95 **סהר חברה לביטוח בע"מ נ' אלחדד**, פ"ד נא(2) 724, 752 (1997)). ככל שהשירות לו נזקק הנפגע כלול בתוספת השניה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אין מקום לפסוק פיצוי בגינו, אף אם בפועל הנפגע בוחר לקבל את השירות במסגרת פרטית ולא במסגרת הרפואה הציבורית.

צח. בנוסף, המליץ פרופ' א. אפטר על טיפול זוגי להוריו של פלוני על-ידי יועץ נישואין מוסמך פעם בשבוע בעלות של 300 ₪, דהיינו עלות חודשית של 1,200 ₪.

טיפול זה אינו מנוי במסגרת התוספת השניה, ולפיכך זכאים התובעים לפיצוי בגינו.

צו. התובעים טופלו על-ידי מר א"א, שתיאר בעדותו כי טיפל בפלוני ובמשפחתו טיפול פרטני ומשפחתי (עמ' 683 לפרוט'). מר א"א ציין בעדותו (עמ' 684 לפרוט') כי הטיפול התבצע פעם אחת בשבוע במשך 1-2 שעות טיפול ("שעת טיפול" לפי עדותו נמשכת 50 דקות). לדבריו, הטיפול כלל גם הדרכת ההורים כזוג (עמ' 684 סיפא – עמ' 685 רישא לפרוט'):

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 "אנחנו עוסקים בדיונים, במה שאני מקבל מהמשפחה את מה שארע במשך
2 השבוע ועל סמך זה אני מנסה להדריך את ההורים בהתייחסותם ההורית
3 כהורים אל פלוני, ובהתייחסותם זה לזו לזה כהורים ולצדדי הגדול גם בני
4 הזוג לעיתים, משום שהדברים חופפים והדברים נושאים (צ"ל: "נושקים")
5 אלה באלה. ואם המערכת הזוגית איננה פועלת כראוי, גם במילא יש סכסוכים
6 במערכת ההורית, ממילא הדברים גולשים לטיפול של פלוני."

7
8 דהיינו, מר א"א טיפל גם בבעיות הזוגיות של ההורים, וזאת בנוסף לטיפול נפשי כללי לפלוני
9 ולמשפחתו. אמנם לא הובאה ראיה לכך שמר א"א הוא יועץ נישואין מוסמך, אולם הוא טיפל
10 בסוגיות הקשורות גם לתחום עיסוקו של יועץ נישואין. על כן, זכאים התובעים לפיצוי בגין
11 תקופת העבר, אולם היות והטיפול לא עסק אך בענייני הזוגיות של ההורים, אלא היה טיפול
12 פרטני ומשפחתי בפלוני ובמשפחתו, אני מעמיד את הפיצוי לעבר בפריט זה על סכום של 30,000
13 ש"ח, נכון להיום, וזאת על דרך האומדנא.

14
15 לגבי תקופת העתיד, פרופ' א. אפטר לא ציין בחוות דעתו מהו אורך התקופה בה מומלץ על
16 טיפול זוגי להורים על-ידי יועץ נישואין מוסמך. בחוות דעתו כתב פרופ' א. אפטר (בעמ' 3):

17
18 "גם הוריו (הוריו של פלוני - י.ג.) זקוקים להדרכה ולתמיכה. ללא טיפול זוגי
19 מתאים נראה לי שהמשפחה עלולה להתפרק ולהשאיר את פלוני ללא תמיכה
20 מתאימה."

21
22 על אף שפרופ' א. אפטר לא ציין בחוות דעתו מהו משך תקופת הטיפול על-ידי יועץ נישואין,
23 ברי, שאין המדובר בתקופה בלתי מוגבלת, אלא המדובר בתקופה שתימשך עד אשר התא
24 המשפחתי יתייצב, וכן בעיתות משבר, ככל שיהיו. לפיכך, גם את הפיצוי לעתיד בפריט זה יש
25 לקבוע על דרך ההערכה והאומדן, וסבורני שפיצוי בסכום של 30,000 ש"ח הינו הולם את נסיבות
26 העניין, וכך אני מחליט.

27
28 לפיכך, סך הפיצוי בגין טיפול זוגי להורים לעבר ולעתיד הוא: 60,000 ש"ח, נכון להיום.

29
30 צז. לגבי ההוראה המתקנת עליה המליץ פרופ' א. אפטר, הרי זו זכתה להתייחסות לעיל במסגרת
31 העזרה הלימודית המוגברת לה זוכה פלוני.

32
33 צח. שיקום מיני:

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

טוען ב"כ התובעים שד"ר א. פרבר אישרה בתשובות ההבהרה, כי ככל שיתעורר הצורך, יש
לאפשר לתובע שיקום מיני (ת/16). ד"ר רונית אלוני הגישה חוות דעת בעניין וערכה לתובע
תוכנית שיקום מיני (ת/15). עלות יישום התוכנית היא 251,970 ₪. בנוסף יש להוסיף את עלות
האבחונים בין השלבים השונים בסכום של 950 ₪ לכל אבחון, ומדובר בין 5 ל-10 אבחונים.

ב"כ התובעים טוען כי מאחר ומטרת דיני הנזיקין היא להשיב את המצב לקדמותו, ועל מנת
לאפשר לפלוני לקיים יחסי אישות ככל האדם, הרי שיש לפסוק את העלות הנ"ל, כפי שהוערכה
על-ידי ד"ר ר. אלוני.

צט. מנגד, טוען ב"כ הנתבעות כי המומחית בתחום השיקום, ד"ר א. פרבר, כתבה בתשובה לשאלות
ההבהרה, כי יש להפנות את התובע לייעוץ ולהדרכה במידה ויתעורר בכך צורך, אולם התובעים
לא הצביעו על כל מסמך רפואי במסגרתו הופנה התובע לייעוץ בתחום זה וסורב. מכל מקום,
אין מניעה כי התובע יקבל את ההדרכה, ככל שהוא ידרש לה, במרפאה או בבית חולים ציבורי,
באמצעות קופת החולים, וזאת ללא כל עלות. על כן, כך לטענת ב"כ הנתבעות, ברי כי העלויות
שנטענו בסוגיה זו על-ידי ד"ר ר. אלוני (ת/15) אינן במקומן, והן גם בלתי ריאליות.

ב"כ הנתבעות טוען כי ככל שיש מקום לפסוק פיצוי בגין ייעוץ מיני, אזי אין לחרוג מן הסכום
של 75,000 ₪, שהוא הסכום שנפסק בגין ייעוץ מיני בת"א (מחוזי חיפה) 514/03 ואקנין נ' אליהו
חברה לביטוח בע"מ (לא פורסם, 23.7.2007).

ק. בתשובה לשאלות הבהרה ששלח ב"כ התובעים לד"ר א. פרבר, כתבה ד"ר פרבר (ביום
17.7.2008 - ת/16) כי במידה ויתעורר צורך יש להפנות את פלוני לייעוץ ולהדרכה בנושא שיקום
מיני.

בין דבריה אלה של המומחית הרפואית ד"ר א. פרבר בדבר הצורך בייעוץ והדרכה, ככל
שיתעורר הצורך, לבין תוכנית הטיפול הנרחבת שהציעה ד"ר אלוני (ת/15), יש פער רב.

אציין כי בתוספת השניה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, במסגרת סל שירותי
הבריאות, מצוי סעיף 14(ה)(4), שעניינו טיפול בהפרעות בתפקוד המיני, וככל שהתובע יזדקק
לכך יכול הוא לקבל טיפול זה במסגרת הרפואה הציבורית ללא כל תשלום מצידו.

לא הוברר האם במסגרת טיפול בהפרעות בתפקוד המיני המנוי בסעיף 14(ה)(4) של התוספת
השניה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כלולים גם ייעוץ והדרכה, כפי שכתבה המומחית
הרפואית בתשובות לשאלות ההבהרה (ת/16). לפיכך, נוכח אי-בהירות זו, ועל מנת שהתובע לא
ייצא נפסד, מוצא אני לנכון לפסוק את הסכום אותו הציע ב"כ הנתבעות, דהיינו,

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

75,000 ₪ בגין ייעוץ והדרכה וזאת במסגרת הסכום החד-פעמי שייפסק לתובע, סכום שנראה
הולם והוגן בנסיבות העניין.

קא. ציוד ואביזרי עזר:

ב"כ התובעים טוען כי מלבד הציוד המנוי בחוות הדעת של ד"ר א. פרבר ופרופ' ז. ברזילי,
אישרה ד"ר א. פרבר כי פלוני נזקק לציוד נוסף, כמו סדים, מחוך, סדינים וסדיניות.

מוסיף וטוען ב"כ התובעים כי התובע רכש ציוד נוסף על-פי המלצת הגורמים המטפלים, כגון
מחשב, אותו למד לתפעל בעת היותו מאושפז בבית החולים אליין.

ב"כ התובעים טוען כי לעניין העלויות הגישו התובעים את חוות הדעת של גב' א. שיפמן (ת/25)
ושל מר צפיר צדוק (ת/36).

ב"כ התובעים טוען כי עד עתה נשאו הנתבעות בעלויות הציוד הנשימתי ישירות מול חברת
קלינטיקה, וכן נשאו הנתבעות במימון הציוד המתכלה ישירות מול קלינטיקה.

לגבי כיסא הגלגלים הממונע, טוען ב"כ התובעים כי התאמות הכיסא נעשו על-ידי צוות הושבה
מיוחד במחלקת השיקום באופן ספציפי לצרכיו של פלוני. תמחור כיסא הגלגלים נערך על-ידי
גב' א. שיפמן בהתאם למפרט שנקבע על-ידי גב' א. שנהוד מצוות ההושבה במחלקת השיקום.
לטענת ב"כ התובעים, אין לייחס משמעות לעובדה שהמומחית, ד"ר א. פרבר, לא קבעה בחוות
דעתה צורך במערכת בקרה סביבתית, או בפרטי כיסא הגלגלים הממונע, שכן די שהיא ציינה
את הצורך בכיסא, כשעל המרפא בעיסוק להתאים את הכיסא לצרכיו של הנפגע.

ממשיך וטוען ב"כ התובעים, כי מר ג. האס, שהגיש חוות דעת לעניין עלויות הציוד מטעם
הנתבעות (נ/134), לא התייחס לכך שלפלוני יש בעיות המצריכות התאמה אישית, ועדותו וחוות
דעתו נגועות בחוסר אובייקטיביות.

לגבי המזרן, טוען ב"כ התובעים, כי מר ג. האס תמחר מזרן בהתעלם מהמלצת הפלסטיקאי
לרכישת מזרן ספציפי, וכך גם לגבי הכרית למניעת פצעי לחץ, כמו כן נפלו בחוות דעתו של מר
ג. האס טעויות לגבי העלות החודשית של פריטים שונים. לפיכך, מבקש ב"כ התובעים לפסוק
את פריטי הציוד, לרבות מועד החלפתם, בהתאם לחוות הדעת של גב' א. שיפמן ומר צפיר
צדוק.

מוסיף וטוען ב"כ התובעים כי חלק מן הציוד נרכש במימון הנתבעות וחלקו הארי נרכש על-ידי
התובעים, תוך שלגבי רוב הפריטים הנתבעות חויבו על-ידי בית המשפט בכיסוי העלות כולה,

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

או חלקה. טענת ב"כ התובעים היא, שככל שבית המשפט יורה על ניכוי הסכומים ששולמו כתשלומים תכופים, אזי יש לפסוק את עלות הציוד, לרבות ההחלפות, עד למועד מתן פסק-הדין על-מנת שהתובע לא ייצא בחסר.

קב. מנגד, טוען ב"כ הנתבעות כי חוות הדעת מטעם התובעים מאת גב' א. שיפמן (ת/25), חורגת באופן משמעותי מן הצרכים שנקבעו על-ידי המומחית הרפואית בתחום השיקום, ד"ר א. פרבר. לטענת ב"כ הנתבעות, אין ולא היה מקום להתייחס לציוד ולאביזרים שלא נקבעו על-ידי המומחית מטעם בית המשפט, ויש לפסוק פיצוי רק באשר לציוד שנקבע על-ידי ד"ר א. פרבר.

לטענת ב"כ הנתבעות, סך עלותו החודשית של הציוד והאביזרים שנקבעו על-ידי ד"ר א. פרבר הוא 5,797 ₪ לפי חוות דעתה של גב' א. שיפמן (ת/25), או 2,467 ₪ לפי חוות דעתו של מר ג. האס (נ/134). לטענתו, ניכר שהעלויות שנקבעו על-ידי גב' א. שיפמן ביחס לחלק מן הציוד הן ביחס לציוד היקר ביותר.

לעניין ההוצאות בעבר, טוען ב"כ הנתבעות כי הוצאות העבר הנטענות על-ידי התובעים, כפי שרוכזו על-ידי גב' ע"ב, התבררו במהלך עדותה כבלתי נכונות באופן שלא ניתן לסמוך עליהן לצורך פסיקת הפיצוי.

עוד טוען ב"כ הנתבעות, שלמעשה כל הציוד לו נדרש פלוני, סופק במימון הנתבעות באופן מלא, אם באמצעות התחייבות ואם באמצעות תשלום נפרד. שלושה פריטים שנרכשו על-ידי הוריו של פלוני (כיור חשמלי, מזרן אלקטרומגנטי וסוללת ליתיום) לא נקבעה נחיצותם על-ידי מומחה כלשהו.

באשר לציוד ההנשמה, טוען ב"כ הנתבעות, שפלוני מקבל את כל הטיפול לו הוא זקוק, ובכלל זה "סל הנשמה" מקופת החולים באמצעות חברת קליניטיקה, הכולל את כל הציוד הנשימתי הנחוץ לו במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי וזאת ללא יוצא מן הכלל.

באשר לתרופות, בהתאם לחוק ההתייעלות הכלכלית זכאי פלוני לקבל את כל צרכיו בתחום הרפואי במישרין וללא תשלום מקופת החולים בה הוא מבוטח ואין מקום לחייב את הנתבעות בגינם. זאת ועוד, חוק ההתייעלות הכלכלית ביטל את ההשתתפות העצמית של נפגעי תאונות דרכים ברכישת תרופות להן הם זקוקים ופלוני יכול לקבל את כל התרופות להן הוא נזקק מקופת החולים.

קג. בתיק זה הוקדשו משאבים רבים בנושא עלויות הציוד והאביזרים להם נזקק פלוני, וכן בנושא ההוצאות המוגברות לגבי כביסה, ייבוש ומיזוג אוויר. בעניין זה אין לי אלא להפנות לדבריו של

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

כב' השופט י. עמית בע"א 3590/08 המאגר הישראלי לביטוחי רכב בע"מ נ' פת, בפיסקה 14
(לא פורסם, 13.5.2010):

"כפי שעולה מפסק דינו של בית משפט קמא, וכך נמצאתי למד מניסיוני שלי, בתיקים מעין אלה מוקדשים משאבים רבים יתר על המידה בנושאים שמשקלם הכולל בשיעור הפיצוי אינו גדול, ולמצער, בנושאים שהשדה כבר נחרש בהם. הכוונה, בעיקר, לנושאים הקשורים בציד ואביזרים, ועניין הדיור, לגביו טורחים הצדדים ומביאים מומחים ושמואים. יש והעיסוק בנושאים אלה תופס את מרכז הבימה, לעיתים על חשבון הנושאים "הכבדים" של הפסד השתכרות ועזרת צד ג'.

דומני כי בחלק נכבד מן המקרים ניתן להגיע מראש להסכמות בנושאים אלה שנחרשו בפסיקה ואין צורך להמציא את הגלגל בכל תיק מחדש. עורכי הדין העוסקים בתחום מכירים את ההלכות ואת הסכומים המקובלים בחלק נכבד מהפריטים ומהאביזרים. המחלוקת לגבי עלויות פריטי הציד היא כמעט מן המפורסמות, באשר ניתן לרכוש כסא גלגלים פשוט בעלות של אלפי שקלים או כסא גלגלים מתוחכם ומשוכלל בעלות גבוהה בהרבה, ואין לדבר סוף. כך, לדוגמה, מקובל שכסא גלגלים רגיל יש להחליף מידי 5 שנים וכרית ישיבה מדי 3 שנים. חישוב הפיצוי לעתיד בגין כל פריט ציד צריך להיעשות על פי העלות החודשית של הציד (מחיר הפריט לחלק למספר חודשי השימוש הצפויים + עלות התחזוקה החודשית אם קיימת X היוון על פי תוחלת חיי הניזוק).

קד. בענייננו, המומחית הרפואית בתחום השיקום, ד"ר א. פרבר, כתבה בחוות דעתה כי פלוני זקוק לציד ולאביזרים הבאים (עמ' 5 של מ/1):

"מיטה עם הכוונה חשמלית ומזרן נגד פצעי לחץ אותו מחליפים פעם ב-3 שנים. כמו כן אני ממליצה על מכשיר אוטומטי לשינוי תנוחה (KINETICARE) שימוש במכשיר זה יתן לפלוני שינה יותר רגועה וישפר את יכולת התפקוד במשך היום.

- כסא גלגלים ממונע עם משענת גבוהה לתמיכת ראש, החלפת הכסא כל 5-6 שנים.

- כסא שרזים או אלונקת רחצה, החלפה כל 5 שנים.

- כרית לכסא גלגלים, החלפה כל 3 שנים.

- עמידון.

- מנוף להעברות.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 - מכשיר TERAPI MASTER עם מיטת בובט – מכשיר זה נועד בד"כ
2 לטיפול במכון פיזיותרפי, אך במקרה של פלוני אני בדעה שרצוי להמליץ על
3 שימוש בו בביתו על מנת לתת לו טיפול מירבי לחיזוק שרירים.
4 - ערכה לצינתור כיס שתן שכוללת צנתר, שקיות חד פעמיות, כפפות, נוזל
5 חיטוי וכו' בחישוב של 5 ערכות ליום.
6 - טיטולים 5 ליום.

7 בנוסף כל הציוד להנשמה כפי שהומלץ ע"י פרופ' ברזילי.

8
9 לגבי הציוד הנשימתי הנדרש, כותב פרופ' ז. ברזילי (בעמ' 6 של חוות דעתו), כי התובע נדרש
10 לציוד הבא:

11
12 1. מכשיר הנשמה + מכשיר רזרבי.

13 2. מחולל חמצן ביתי.

14 3. מכשיר שאיבה (SUCTION).

15 4. מכשיר אינהלציה.

16 5. מכשיר ניטור סטורציה, דופק.

17 6. מכשיר מדידת ETCO2/

18 7. ציוד שאיבה לקנולה.

19 8. קנולה רזרבית.

20 9. מכשיר שיעול.

21 10. מד נפח ריאה חיוני.

22 11. מד לחץ ריאתי (חיובי ושלילי).

23 12. עגלת החייאה בסיסית כולל מנשם יד.

24
25 עוד כותב פרופ' ז. ברזילי (שם), כי יש לתחזק את הציוד בפיקוח של מרכז רפואי מוסמך, ורצוי
26 על-ידי מרפאת מעקב לשיקום ושיקום ריאות.

27
28 קה. ברי שהציוד והאביזרים בגינם זכאי התובע לפיצוי הם הציוד והאביזרים כפי שנקבעו בחוות
29 דעתה של ד"ר א. פרבר (מ/1), ואיני מוצא כל מקום לסטות מן הנקבע בחוות דעתה.
30

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

גב' א. שיפמן, שהגישה חוות דעת לעניין עלויות הציוד והאביזרים מטעם התובעים (ת/25), כללה בחוות דעתה אביזרים שד"ר א. פרבר לא קבעה בחוות דעתה כי הם נחוצים לפלוני. אשר על כן אין מקום לפסוק פיצוי בגין: מיטת אלונקה הידראולית, הליכון הידראולי, מכשיר כושר APT, בקרה סביבתית, שידה משולבת עם שולחן אחות אילמת וציוד מתכלה נוסף, אותם תמחרה גב' א. שיפמן בחוות דעתה ואשר לא הומלצו על-ידי ד"ר א. פרבר.

כמו כן, ברי שככל שציינה המומחית הרפואית ד"ר א. פרבר בחוות דעתה את מועד החלפתו של הציוד, הרי שהחלפת הציוד צריכה להיעשות בהתאם לנכתב בחוות דעתה, ולא בהתאם למועדים בהם נקבו גב' א. שיפמן ומר ג. האס.

קו. בנוסף, יש ליתן את הדעת לכך שבאפשרותו של פלוני לקבל לפחות חלק מן הציוד לו הוא נזקק באמצעות משרד הבריאות, או במימון חלקי של משרד הבריאות, וזאת בשים לב לתוספת השלישית של חוק ביטוח בריאות ממלכתי (להלן: "התוספת השלישית").

למשל, לפי סעיף 4 של התוספת השלישית, משרד הבריאות משתתף במימון הפריטים הבאים להם נזקק פלוני, וזאת על-פי הנהלים שבמשרד הבריאות (עיינו: נ/34 א'): כריות מיוחדות לכסאות גלגלים (סעיף 4(ב)), מזרונים חשמליים נגד פצעי לחץ (סעיף 4(ב)), כסאות ממונעים (סעיף 4(ב)), מנופים הידראוליים ביתיים (סעיף 4(ב)), מיטות פאולר ידניות וחשמליות (סעיף 4(ב)), וכן מיטות פאולר + HI-LOW ידניות וחשמליות (סעיף 4(ב)). בנוסף, לפי סעיף 4(ג), נפגעים מקבלי קצבאות המשוחררים לחלוטין מהשתתפות עצמית, יכולים לקבל כריות ספוג למניעת פצעי לחץ (סעיף 4(ג)), וכן מזרונים ספוג למניעת פצעי לחץ (סעיף 4(ג)).

כמו כן, פלוני זכאי לקבל את כל ציוד ההנשמה מקופת החולים, שכן ציוד זה כלול במסגרת התוספת השנייה, וזאת בהתאם לסעיף 15(5) של החלק השני של התוספת השנייה, בו נכללים מכשירי הנשמה על-פי המלצת רופא ריאות מומחה. אציין כי אמנם בתוספת השנייה נכתב כי הדבר כרוך בהשתתפות עצמית בשיעור 20%, אולם נוכח הוראת סעיף 8(א)2(3) של חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שנערכה לפי חוק ההתייעלות הכלכלית, הקובעת: "קופת חולים לא תגבה מנפגע תאונת דרכים תשלום השתתפות עצמית בעבור שירותים הכלולים בתוספת השנייה...", הרי שפלוני לא ייאלץ לשאת בהשתתפות עצמית כלשהי בשל מכשירי ההנשמה.

פרופ' ז. ברזילי ציין בחוות דעתו כי נדרשת גם מכוונת הנשמה חלופית, וכדי להסיר את החשש כי בגין הוצאה זו ייאלץ לשאת פלוני בעצמו, אני מפנה לעדותו של אביו, התובע מס' 3, לפיה בעלות תפעול ותחזוקת מכוונת ההנשמה החלופית נושאת קופת החולים (עמ' 159 לפרוט', שי' 24-31).

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

קז. בשים לב לדברים אלה, הצעתנו של ב"כ הנתבעות לפיצוי חודשי בסכום של 2,500 ₪ בגין ציוד ואביזרים (כולל הציוד המתכלה) (עיינו בעמ' 20 לסיכומי הנתבעות), נראית לי הוגנת וראויה. לכן, אני קובע כי הפיצוי החודשי בראש נזק זה יהא בסכום של 2,500 ₪.

לגבי העבר, כפי שגם ציין ב"כ התובעים, כל הציוד סופק במימון הנתבעות, או באמצעות התחייבות, והתובעים לא נאלצו לשאת בהוצאות כלשהן בגינו. הציוד שהתובעים רכשו במימון הוא ציוד החורג מהמלצותיה של המומחית א. פרבר, ולכן הם לא זכאים לפיצוי בגינו.

לגבי העתיד, הפיצוי עד הגיע פלוני לגיל 45 יהא:

2,500 ₪ לחודש $\times 221.8768$ (מקדם היוון ל-27 שנים) = 554,692 ₪.

כמו כן, התשלום העיתי לעתיד, מגיל 45 ואילך, בגין ציוד ואביזרי עזר, יעמוד על 2,500 ₪ לחודש צמוד למדד ממועד פסק הדין ועד התשלום בפועל.

קח. לאחר ששקלתי בדבר, אני מוצא לנכון לפסוק פיצוי בגין ההוצאות שרוכזו בכרטסת החשבונות שערכה גב' ע"ב (הנספחים ל-ת/17, מוצגים ת/21 – ת/24, וכן ת/45), שכן את הפיצוי לפלוני יש לפסוק בהתאם לצרכיו כפי שנקבעו על-ידי המומחים הרפואיים, ד"ר א. פרבר, פרופ' ז. ברזילי ופרופ' א. אפטר, ולא בהתאם להוצאות שהוצאו בפועל, שייתכן ועולות הן, או נופלות הן, מעלות צרכיו של פלוני כפי שנקבעו על-ידי המומחים הרפואיים.

קט. לגבי הטענה בדבר הצורך בהעסקת "מנהל מקרה" (Case manager), שעלתה בחוות דעתה של גב' א. שיפמן (עמ' 18-19 של ת/25), הרי שלא מצאתי כל הצדקה לכך.

ראשית, בחוות דעתה של המומחית בתחום השיקום, ד"ר א. פרבר, לא עלה כלל צורך זה וד"ר א. פרבר גם לא נשאלה על כך בעדותה. גם גב' א. שיפמן אישרה בעדותה כי ד"ר א. פרבר לא המליצה על מינוי "case manager" (עמ' 235 לפרוט', ש' 9-10).

שנית, כיום דואגים הוריו של פלוני, התובעים מס' 2 ומס' 3 לניהול ענייניו, ועל כך, בין היתר פסקתי להם פיצוי נוסף בגין העזרה שניתנה על-ידם, וזאת מעבר לסכום שנפסק בגין סיעוד על-ידי שני מטפלים.

שלישית, כפי שעלה מחומר הראיות, פלוני לא נפגע מבחינה קוגניטיבית וכושרו השכלי ברמה גבוהה, ולכשיהיה בגיר יוכל לנהל את ענייניו בעצמו בסיוע הוריו ו/או מטפליו.

לפיכך, אני דוחה את הטענה בדבר הצורך בהעסקת "מנהל מקרה".

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

ק.י. מחשב:

בחוות דעתה ציינה גב' א. שיפמן, מטעם התובעים, את הצורך במחשב נייד עם מקלדת מתאימה, עכבר מיוחד, סורק, מצלמה, מדפסת וחיבור לטלפון, בעלות של 7,000 ₪, ובנוסף אביזרי מחשב מותאמים, כולל זרוע מתכווננת, מדף מוגבה, צורב, תוכנות לימוד ומשחק, וחיבור לאינטרנט בעלות שנתית של 3,000 ₪. כמו כן, הוסיפה שיש לרכוש מחשב נישא עם עזרים מיוחדים, בעלות של 8,000 ₪ (בחוות דעתו של מר צפריר צדוק, ת/36, צוינה עלות גבוהה יותר של 22,000 ₪).

לדברי גב' א. שיפמן, יש לבצע שדרוג לחומרה כל 5 שנים, ושדרוג לתוכנה כל 3 שנים.

מנגד, בעניין זה, נכתב בחוות דעתו של מר ג' האס מיום 1.6.2009 (נ/134), כי הצורך במחשב לא עלה בחוות דעתה של המומחית ד"ר א. פרבר. עם זאת, מציין מר ג. האס כי, לדעתו, ניתן לרכוש מחשב נייד במחיר שנע בין 1,600 ל-2,100 ₪, או מחשב נייד במחיר שנע בין 2,000 ל-3,000 ₪. בעדותו ציין מר ג. האס כי ל-69% מן האוכלוסיה בישראל יש מחשב אישי (עמ' 1057 לפרוט', ש' 17-19).

ק.י. אכן המומחית, ד"ר א. פרבר, לא ציינה את הצורך במחשב בחוות דעתה (מ/1), עם זאת בעמ' 3 של חוות דעתה היא כותבת כי לפלוני "קושי רב בכתיבה ביד שמאל (דומיננטיות ימנית) וגם בהקלדה במחשב" (ההדגשה שלי – י.ג.). זאת ועוד, אמו של פלוני, התובעת מס' 2, העידה לגבי השימושים שעושה פלוני במחשב (עמ' 333 לפרוט', ש' 18-20):

"ישנם ימים בחורף ש פלוני לא הולך לבית ספר, או לומד דרך הקמפוס, דרך טללים (צ"ל: תללי"ם), והוא לומד בכיתות לימודים e-learning, ישנה מורה דרך מחשב שמלמדת תלמידים."

מכאן עולה, שלפלוני יש צורך מיוחד במחשב נוכח מוגבלותו. אולם, יש לקחת בחשבון כי גם אלמלא התאונה, פלוני היה נזקק למחשב לצורכי לימוד והנאה. לכן, יש לפסוק לפלוני פיצוי רק באשר להתאמות השונות והאביזרים השונים להם נדרש פלוני לצורך שימוש יעיל במחשב, כגון: מקלדת ועכבר המותאמים לצרכיו ושולחן מחשב המותאם לצרכיו.

זאת ועוד, אמו של פלוני, התובעת מס' 2, העידה כי המחשב שנרכש בשנת 2005 מומן על-ידי הרשות המקומית (עמ' 427 לפרוט', ש' 5-7) וכי מט"ח (המרכז לטכנולוגיה חינוכית) נשאה במימון תוכנות מחשב לימודיות עבור פלוני (עמ' 427 לפרוט', ש' 10-14).

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

על כן, אני מעמיד את סכום הפיצוי בגין ההתאמות הנדרשות למחשב על סכום של 20,000 ₪ לעבר ולעתיד עד הגיע פלוני לגיל 45, וזאת על דרך האומדנא.

כמו כן, אני פוסק תשלום עיתי לתקופה ממועד הגיע פלוני לגיל 45, בסכום של 150 ₪ לחודש (סכום זה צמוד למדד ממועד פסק הדין עד לתשלום בפועל).

קייב. חופשות בארץ ובחו"ל:

בסיכומי (בעמ' 25), טוען ב"כ התובעים כי יש לפסוק פיצוי לפלוני בגין ההוצאות המוגברות הכרוכות ביציאותיו לחופשות בארץ ובחו"ל, כולל עלויותיהם של המלווים הצמודים.

טענה זו הועלתה לראשונה בסיכומי התובעים. ב"כ התובעים אינו נוקב בסכום כלשהו אותו הוא מבקש כפיצוי. לפיכך, אינני רואה לנכון לפסוק פיצוי בראש נזק זה.

קייג. דיור:

ביום 29.12.2003 חתמו הוריו של פלוני, התובעים מס' 2 ומס' 3, על "כתב קבלה ויתור ושחרור של ראש נזק דיור" (הוגש הן כמוצג נ/25 והן כמוצג ת/79), בו נכתב בסעיף 1:

"לכן הננו מצהירים ומאשרים בזה בשם הקטין ובשמו אנו שהסכמנו לקבל מאת הנתבעים באמצעות עו"ד א. מרצקי את הסך של 503,424 (חמש מאות ושלשה אלף ארבע מאות עשרים וארבעה ש"ח) הכולל שכ"ט עו"ד ומע"מ (להלן: "הסכום") לסילוק מלא וסופי של כל תביעות הקטין ותביעותינו אנו מאת מישהו מהם בעבר, בהווה ובעתיד הנובעים או הקשורים בתאונה בכל הנוגע לראש נזק דיור. הננו מצהירים ומאשרים בזה שאין לנו ולקטין ולא תהיינה לנו ולקטין יותר שום דרישות או טענות או תביעות אל הנתבעים או אל מישהו מהם וגם/או אל כל אדם וגם/או כל גוף אחר בשמם וגם/או במקומם בקשר או עקב התאונה, בהקשר לראש נזק דיור."

עתה מבקשים התובעים לקבוע שהאמור במסמך הנ"ל איננו מחייב אותם.

קיד. עיקרי טענות התובעים בסוגיה זו, הינם בתמצית אלה:

1. עובר לתאונה התגוררה משפחת התובעים בבית פרטי גדול ומרווח (270 מ"ר בנוי על ארבעה מפלסים בשטח של 1,250 מ"ר), אולם בבית לא היתה מעלית והוא לא התאים למגורי ילד נכה המרותק לכסא גלגלים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

- 1
2. בית החולים אלי"ן, בו היה מאושפז פלוני, "לחץ" על שחרורו של פלוני, בהדגישו כי יש
3 להתאים את בית המשפחה לצרכים המיוחדים של פלוני כילד המרותק לכסא גלגלים
4 ונוזק להנשמה.
- 5
3. כוונת התובעים בחתימתם על כתב הקבלה (נ/25), היתה על מנת לבצע התאמות לבית
6 המשפחה לצורך דיור זמני בלבד ולא לדיור קבע, מה עוד שהסכום ששולם בעבור ביצוע
7 ההתאמות לא כיסה את העלויות שהסתכמו ב-650,000 ₪. ייפוי הכוח שניתן לבא כוחם
8 הקודם של התובעים, עו"ד א. מרצקי ז"ל, לא כלל אפשרות לסילוק סופי של פריט הדיור.
9
- 10
- 11 התובעים מס' 2 ומס' 3 טוענים שהם חתמו על כתב השחרור (נ/25), אך בגין העובדה
12 שהיו במצוקה. כמו כן נטען, שדעתה של אמו של פלוני, התובעת מס' 2, לא היתה נוחה
13 מן ההסדר בסמוך לחתימה.
- 14
4. ההתאמות שבוצעו פגעו במראה הבית ובנוחות בני המשפחה, ואינן מהוות פתרון מלא
15 גם היום, שכן אין באפשרותו של פלוני להכנס לשאר החדרים בבית, מלבד ליחידה שלו,
16 לסלון ולמטבח.
- 17
- 18
5. גב' א. שיפמן בחוות דעתה (ת/25), מסבירה כי המליצה בזמנו על ביצוע התאמות לבית
19 המשפחה עבור פלוני, תוך התחשבות שמדובר בילד בן כ-8 שנים. התאמות אלה אינן
20 עונות על צרכיו בבגרותו, אז יזדקק פלוני לדיור עצמאי על מנת לאפשר פרטיות לו
21 ולמשפחתו. גם האדריכלית, גב' ה"ב, הבהירה כי ההנחיות שקיבלה הן להתאמת בית
22 המגורים של המשפחה לצרכיו של פלוני כילד צעיר בבית הוריו בלבד.
23
- 24
6. עו"ד עינת קפלן העידה מטעם הנתבעות ואמרה כי העמדה העקרונית של הנתבעת
25 מס' 2 היא כי לא ניתנים פיצויים בגין התאמות דיור בטרם נידונה התביעה העיקרית.
26 עמדת התובעים היא שטענותיה של עו"ד ע. קפלן כאילו הופעלו לחצים על "אבנר" מצד
27 התובעים היא מופרכת.
28
- 29
7. ככל שיש בהסדר סילוק של פריט הדיור, הרי שהוא ניתן לביטול מכוח סעיף 14(א) של
30 חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973. הנתבעות ידעו והיה עליהן לדעת, נוכח ניסיוןן,
31 כי יחידת הדיור שנבנתה עבור פלוני היא דיור זמני בלבד.
32
- 33
8. לחלופין, מבקשים התובעים לבטל את ההסדר לפי סעיף 14(ב) של חוק החוזים, שכן הם
34 לא ידעו בעת החתימה על כתב הקבלה מה נפקותו, לא נתנו הסכמתם לגבי דיור הקבע
35

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

של פלוני בבגרותו, והיו נתונים במצוקה אותה ניצלו הנתבעות. זאת ועוד, התובעים הודיעו על ביטול ההסדר במסגרת סעיף 13.7 של כתב התביעה.

9. על-פי הפסיקה, אין בהסכמת הוריו של פלוני, כדי לחייבו ועל בית המשפט לבחון את טובתו של הקטין (ד"נ 48/2 קוט נ' קוט, פ"ד לח(3) 197 (1984)), ולכן מאחר וההסדר נערך ללא אישור בית המשפט, הרי שאין לו תוקף.

10. כעולה מחוות דעתו של המהנדס והשמאי מר רן ברקובסקי (ת/30), מחיר מגרש בן חצי דונם ב***** נע בין 800,000 ₪ למיליון ₪, לא כולל עלות יחידת הדיור. מחיר בית צמוד קרקע ב***** בשטח של 156 מ"ר בנוי עם חניה צמודה, ובתוספת עלויות התאמה, יעלה 1,538,000 ₪.

11. אין להפחית מן הסכום שייפסק את סכום הפיצוי ששולם בגין התאמת הדיור עם השחרור מבית החולים, שכן בת"א (מחוזי י-ם) 1686/96 אברהם נ' בית חולים בית רפואה מעיני הישועה (לא פורסם, 27.7.2006), נקבע כי אין להפחית משיעור הפיצויים את הפיצויים שנפסקו לנפגעת בגין התאמת דירת הוריה לצרכיה נוכח נכותה.

קטו. מנגד, עיקרי טענות הנתבעות בעניין הדיור, הינם בתמצית אלה:

1. עמדת הנתבעות היא שבסוגיה זו טוענים התובעים "מכל הבא ליד" ובחוסר תום לב מובהק.

2. לאחר שנפרשו בפני בית המשפט העדויות שאפפו את נסיבות חתימתו של ההסכם לסילוק פריט הדיור, לא יכולה להיות מחלוקת שכוונת הצדדים היתה ברורה ולא השתמעה לשתי פנים.

3. במהלך חקירתה, העידה התובעת מס' 2 כי ידעה שההסדר אינו טוב ובכל זאת חתמה. סעיפים 14(א) ו-14(ב) לחוק החוזים, מתקיימים רק כאשר מי שהתקשר בחוזה וכיום מבקש לבטלו, לא היה מתקשר בחוזה לולא הטעות הנטענת. משהיו התובעים מודעים לתוכן ההסכם, שנערך לבקשתם, ותוך הבנה מלאה של תוכנו, הרי טענותיהם בדבר "טעות" או "הטעיה" הינן חסרות כל בסיס.

4. טענת ב"כ התובעים כי ניתנה "הודעת ביטול" במסגרת כתב התביעה, אינה רלוונטית, משעה שהוכח כי לא היתה כל "טעות" או "הטעיה". זאת ועוד, מבחינה עובדתית לא נשלחה כל הודעת ביטול פורמאלית, והכתוב בכתב התביעה, אינו עונה על התנאים המינימאליים לפי חוק החוזים, הדורש כי הביטול יהא תוך זמן סביר, ובענייננו הביטול

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

הנטען היה לאחר שנתיים. כמו כן, ככל שביקשו התובעים לבטל את ההסדר, היה עליהם להשיב את כל הסכומים שקיבלו מן הנתבעות מכלל ההסדר.

5. לא נדרש אישור בית המשפט להסדר, שכן סילוק פריט נזק בתביעת נזקי גוף, אינו מן העניינים המנויים בסעיף 20 של חוק הכשרות המשפטית.

6. התובעים הם אלה שהפעילו לחצים להסדרת פריט הדיור באופן סופי.

7. לחלופין, הסכום שנפסק לקטין, במסגרת ההסדר, בגין פריט הדיור עונה על צרכיו הממשיים של פלוני. כמו כן, פלוני אינו זכאי לפיצוי בגין עלות דירה, או בית באופן מלא, אלא רק לפיצוי בגין התוספת השולית לה הוא זקוק בגין נכותו.

8. למען הזהירות, טוען ב"כ הנתבעות, כי מכל סכום שייפסק לתובעים בגין ראש נזק זה, יש לנכות את הסכום ששולם על-פי ההסדר נשוא המחלוקת בצירוף הפרשי הצמדה וריבית.

קטז. לאחר שנפרשה בפניי המסכת הראייתית, מסקנתי היא כי הוכח ברמה העולה במידה ניכרת על רמת ההוכחה הדרושה במשפט האזרחי, כי פריט הדיור סולק באופן סופי עם חתימת הוריו של פלוני, התובעים מס' 2 ומס' 3, על ההסדר מיום 29.12.2003 שכותרתו: **"כתב קבלה ויתור ושחרור של ראש נזק דיור"** (נ/25). להלן אנמק כיצד הגעתי למסקנתי זו.

קז. ראשית, נכתב בהסדר (נ/25) בסעיף 1, כי הסכום ששולם במסגרת ההסדר הוא **"לסילוק מלא וסופי של כל תביעות הקטין ותביעותינו אנו מאת מישהו מהם בעבר, בהווה ובעתיד הנובעים או הקשורים בתאונה בכל הנוגע לראש נזק דיור"** (ההדגשה שלי – י.ג.). עוד נכתב בהסדר בסעיף 3(א): **"הננו מצהירים, כי ידוע לנו לאחר בדיקה אישית של המצב ולאחר התייעצות כי ההסדר הנ"ל הינו אך ורק לטובתו של הקטין והננו פועלים למען זכויותיו ושמירתן"**. לשונו של ההסדר ברורה ואינה משתמעת לשתי פנים.

פניה אל נסיבות כריתתו של החוזה, תיעשה מקום בו כוונתם של הצדדים איננה משתמעת באופן חד-משמעי מלשונו של החוזה. בעניין זה אני מפנה לדבריה של פרופ' ג. שלו בספרה (ג). שלו, **דיני חוזים** (מהדורה שניה, תשנ"ה), בעמ' 302):

"כוונת הצדדים לחוזה נלמדת בראש ובראשונה מלשון החוזה. לשון זו יש לנסות ולקרוא כפשוטה, במשמעותה הטבעית והרגילה. שאיפת הפרשן היא לקרוא את החוזה ולהבינו על-פי כתבו ולשונו. "עד כמה שאפשר יש לתת

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

לדברים פירוש מילולי לפי פשוטו של מקרא ולפי כלל הדקדוק" משמעות
גלויה עדיפה על פני משמעות נסתרת. (ההדגשה שלי – י.ג.).

ובהמשך (שם, בעמ' 303-304):

"על-פי הוראת הסיפא של סעיף 25(א) נעשית הפנייה אל הנסיבות רק כאשר
 מן החוזה לא משתמעת באורח חד משמעי דעתם של הצדדים. במצבים בהם
 נתקל הפרשן במבוי סתום, כאשר לשון החוזה משתמעת לשני פנים, או שהוכח
 כי אינה משקפת את כוונת הצדדים – ניתן לפנות אל הנתונים הלבר-
 ניסוחיים... נסיבות חיצוניות אלה – הניתנות להוכחה באמצעות ראיות בעל פה
 – הן המסגרת העובדתית שבה נכרת החוזה. ברור הדבר, שלכל חוזה נסיבותיו
 העובדתיות המיוחדות, ונסיבות אלה הן מקור לפירוש החוזה." (ההדגשה שלי
 – י.ג.).

במקרה שבפנינו, לשון החוזה ברורה וחד-משמעית, ולפיה כוונת הצדדים היא "לסילוק מלא
 וסופי של כל תביעות הקטין ותביעותינו אנו מאת מישהו מהם בעבר, בהווה ובעתיד הנובעים
 או הקשורים בתאונה בכל הנוגע לראש נזק דיור" (נ/25 בסעיף 1). כאמור, התובעים מס' 2
 ומס' 3 גם הצהירו במסגרת ההסדר (בסעיף 3(א)), כי הם חתמו עליו לאחר שבדקו אישית את
 המצב, לאחר התייעצות, ולאחר ששוכנעו כי ההסדר הוא לטובתו של פלוני.

בנסיבות אלה, המסקנה המתבקשת היא שההסדר נחתם לאחר בדיקה, התייעצות, ושקילת
 הדברים, וכל אלה הביאו את התובעים מס' 2 ומס' 3 לחתום על ההסדר, לאחר ששוכנעו כי
 ההסדר הוא לטובת בנם פלוני. במצב זה לא ניתן לקבל טענה, לפיה כל כוונתם בהסדר זה היתה
 רק באשר לדיור זמני לפלוני עד אשר יהפוך לבגיר, וזאת נוכח לשונו המפורשת של ההסדר לפיה
 ההסדר הוא "לסילוק מלא וסופי" של ראש נזק הדיור גם לגבי העתיד.

אוסף כי דבריהן של האדריכלית גב' ה"ב ושל גב' א. שיפמן בסוגיה זו, כפי שנאמרו בעדותן,
 אין בהם כדי להועיל לתובעים שעה שלשונו של ההסדר היא ברורה וחד-משמעית.

ק. ב"כ התובעים העלה טענה בדבר "טעות" לפי סעיף 14 של חוק החוזים (חלק כללי), בדבר "מי
 שהתקשר בחוזה עקב טעות וניתן להניח שלולא הטעות לא היה מתקשר בחוזה" (הרישא של
 סעיפים קטנים א' ו-ב' של סעיף 14 לחוק החוזים).

אולם, שוכנעתי כי לא היתה כל טעות מצד התובעים מס' 2 ומס' 3, הוריו של פלוני.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

אני מפנה לעדותה של התובעת מס' 2 בפניי (עמ' 447 לפרוט', ש' 8-19):

"ש. אני מראה לך, בבקשה פלונית, את נ/25. זהו כתב הקבלה שלפיו קיבלתם את ה-503 אלף שקל, תכף אני אראה, רגע, שלא נטעה, כן, הנה, את רואה? זו החתימה שלך?

ת. חתימה שלי.

ש. וחתמתם בפני העו"ד מרצקי?

ת. כן

ש. נכון?

ת. נכון.

ש. עכשיו.

ת. אני לא מתכחשת לזה.

ש. רגע, קראתם מה שחתמתם מטבע הדברים?

ת. כן."

ובהמשך עדותה (עמ' 448 לפרוט', ש' 9-13):

"ש. בסדר, אז אם אני מבין מכל מה שאת אמרת זה לא באלטרנטיבות, כלומר כשחתמת ידעת שאת חותמת על דבר לא טוב אבל בחוסר ברירה חתמת עליו.

ת. כן.

ש. רק רגע,

ת. כן, ידעתי."

ובהמשך (עמ' 451 לפרוט', ש' 6-9):

"ש. רק פעם אחת, אני רוצה את הלך המחשבה שלך ערב החתימה, לפני החתימה. עו"ד מרצקי בא ומסביר לך, את קוראת מה שכתוב שם, כתוב שם במפורש שזה סילוק סופי של פריט הדיור, זה נכון? זה מה שכתוב?

ת. נכון."

ובהמשך (עמ' 452 לפרוט', ש' 2-10):

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1
2 "ת. אני חוזרת שוב, לנגד עיני באמת התחולל משהו, לא כמו שאתה מתאר,
3 הרצון לחכות ולהמתין עם סגירת נושא הדיור, ההיגיון אמר להמתין אבל הרצון
4 שלי להחזיר את פלמוני ופלוני הביתה היו חזקים יותר מכל, בוא נגיד, ההיגיון
5 של לרצות את הטוב ביותר לילד שלי דאז, ובאמת פה השיקול היה להחזיר את
6 פלוני מהר יותר הביתה, את המלחמות נעשה אחר כך.

7 ש. זאת אומרת ערב החתימה, כשאת אומרת לחתום את כבר ידעת שזה לא
8 טוב.

9 ת. בוודאי שידעתי שזה לא טוב.

10 ש. לפני שחתמת.

11 ת. בוודאי שידעתי שזה לא טוב.

12
13 דהיינו, מעדות התובעת מס' 2 עולה בבירור כי היא ובעלה, התובע מס' 3, ידעו בבירור על מה
14 הם חותמים והבינו כי החתימה היא על ההסדר לסילוק סופי של פריט הדיור. במצב דברים זה
15 ברי שלא ניתן לקבל טענה בדבר "טעות" לפי סעיף 14 לחוק החוזים (חלק כללי) וגם לא להטעיה
16 לפי סעיף 15 לחוק.

17
18 קיט. זאת ועוד, מדבריה של התובעת מס' 2 עולה כי "הרצון שלי להחזיר את פלמוני ופלוני הביתה
19 היו חזקים יותר מכל" (עמ' 452 לפרוט', ש' 3-4), במצב דברים זה אין בידי לקבל טענה כי
20 החתימה היתה תוך הפעלת לחץ מצד הנתבעות. אני נותן אמון בדבריה של עו"ד ע. קפלן, שגם
21 העידה בפניי, כי השיקולים שהביאו את הנתבעת מס' 2 להסדר הם (סעיף 11 של תצהירה –
22 נ/142): "מורכבות הפגיעה, העובדה שהקטין התגורר בבית הוריו בשוב כפרי (בתחומי
23 ****), מקום שאיפשר, לכאורה, בנייה והוספת יחידת דיור שלא הצריכה לוגיסטיקה מיוחדת
24 ומסובכת. לכל אלה הצטרף גם השיקול ההומניטארי להיענות, ככל שניתן, לבקשת המשפחה
25 וזאת לנוכח הטרגדיה הקשה שפקדה אותם".

26
27 לפיכך, אין בידי לקבל את הטענה כי ההסדר נחתם בשל לחץ מצד הנתבעת מס' 2.

28
29 קכ. אינני נותן אמון בטענת התובעים כי עו"ד א. מרצקי ז"ל פעל בניגוד למה שהסמיכו אותו
30 התובעים מס' 2 ומס' 3 (עמ' 27 לסיכומים מטעם התובעים בפיסקה השניה), וזאת נוכח עדותה
31 של התובעת מס' 2, כמצוטט לעיל, ממנה עולה כי התובעים מס' 2 ומס' 3 קראו והבינו היטב
32 את ההסדר לו הסכימו. זאת ועוד, טענה זו מועלית כנגד מנוח, שמדרך הטבע אין לו כל אפשרות
33 להביא את עמדתו בעניין.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

קכא. טענה נוספת שמעלה ב"כ התובעים בסוגיה זו, היא כי הוריו של פלוני, התובעים מס' 2 ומס' 3, לא היו מוסמכים לחייבו בחתימתם על ההסדר בדבר פריט הדיור (נ/25), וכי על בית המשפט לבחון את טובתו של הקטין. אולם, מעיון בסעיף 20 של חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962, עולה שקבלת פיצוי בתביעת נזיקין, איננו אחד מן הדברים הדורשים את אישורו של בית המשפט, שבהם אין ההורים מוסמכים לייצג את הקטין מבלי שבית המשפט יאשר את הפעולה מראש.

ב"כ התובעים מפנה לפסק דינו של בית המשפט העליון בד"נ 48/2 קוט נ' קוט, פ"ד לח(3) 197 (1984), ואולם אין הנדון דומה לראיה. בעניין קוט מדובר היה בהסכם בין בני-זוג לשעבר המסדיר את יחסי הממון ביניהם, לרבות מזונות ילדיהם הקטינים. נקבע, שם, כי ההסדר בין ההורים אין בו כדי לחסום את ילדיהם הקטינים מלתבוע מזונות, שעה שההורים בהסכם ביניהם, בו לא מעורב צד שלישי, קיפחו את הילדים בסכום המזונות, תוך העדפת טובתם על-פני טובת ילדיהם הקטינים. בענייננו, ההסדר (נ/25) אינו בין אמו לאביו של פלוני, אלא בין פלוני, באמצעות אפוטרופסיו הטבעיים שהם הוריו, לבין הנתבעת מס' 2. דומה, שאין בכוונת התובעים מס' 2 ומס' 3 לטעון כי פעלו מתוך שיקולים זרים כאפוטרופסיו הטבעיים של פלוני. לכן, גם מטעם זה, יש לדחות את טענותיהם של התובעים בסוגיית ההסדר בנושא הדיור (נ/25).

קכב. התובעים העלו טענות נוספות, לפיהן ההסדר בדבר סילוק פריט הדיור (נ/25) אינו מחייבם, אולם לא מצאתי בטענות אלה ממש.

למעלה מן הדרוש, אציין כי המומחית הרפואית, ד"ר א. פרבר, כתבה לגבי יחידת הדיור שנבנתה עבור פלוני, בכספים שנתקבלו בהתאם להסדר, כי (עמ' 5 של מ/1): **"יחידת הדיור שנבנתה מתאימה לצרכיו של פלוני, ויש לציין שהיא מתוכננת היטב ובמקצועיות רבה. בדירה חדר למטפלים, מערכת מיזוג אוויר כפי שנהוג"**.

לפיכך, אני קובע כי ההסדר שנחתם בין התובע מס' 1, באמצעות הוריו שהם אפוטרופסיו הטבעיים, לבין הנתבעת מס' 2 מחייב את הצדדים. אין איפוא מקום לפסוק פיצוי נוסף, לגבי תקופת העתיד, בגין ראש הנזק של התאמת דיור.

קכג. עם זאת, יש ליתן את הדעת לכך כי לתובעים היו הוצאות בגין דיור בתקופה משחרורו של פלוני מאשפוז בבית החולים ביום 1.7.2003 ועד כניסתו של פלוני ליחידת הדיור שנבנתה עבורו.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 אציין שעל-פי עמ' 4-5 לתצהירו של התובע מס' 3, אביו של פלוני, שילמו התובעים בעבור שכר
2 דירה סכום של \$500 לחודש, וזאת במשך 13 חודשים, עד חודש אוגוסט 2004, אז הושלמה
3 בניית יחידת הדיור עבור פלוני. עוד מציין התובע מס' 3 (שם), כי מחצית עלות שכר הדירה
4 שולמה על-ידי הנתבעות.

5
6 ב"כ הנתבעות, מציע פיצוי בסכום של 60,000 ₪ בגין הוצאות שכר הדירה ואחזקת הדירה
7 השכורה לאחר שחרורו של פלוני מבית החולים (עיינו: עמ' 34 סיפא של סיכומי הנתבעות).
8 סכום זה נראה סביר והוגן בנסיבות העניין, ועל כן, אני קובע כי בגין הוצאות הדיור משחרורו
9 של פלוני מבית החולים ביולי 2003 ועד לכניסתו ליחידת הדיור שנבנתה עבורו, יש לפסוק את
10 הפיצוי בסכום של 60,000 ₪, נכון להיום.

11
12 קכד. ניידות:

13
14 ב"כ התובעים טוען שהמומחית הרפואית ד"ר א. פרבר קבעה כי פלוני זקוק להסעה ברכב מסוג
15 VAN עם מנגנון להכנסת כיסא גלגלים לתוכו. לטענת התובעים, לגבי הרכב מסוג Ford
16 Econoline, שנרכש עבור פלוני ביום 29.5.2003 (כחודש לפני שחרורו של פלוני מהאשפוז בבית
17 החולים), הם נשאו בסכום של 62,657 ₪ בגין הרכב (משמע, 20% מעלות הרכב) וכן נשאו בסכום
18 של 7,215 ₪ בגין האבזור (5% מעלותו) וכן בלמעלה מ-5,000 ₪ עבור מתקן לגלגל רזרבי ובנוסף
19 נשאו בהוצאות ביטוח הרכב.
20 עוד טוענים התובעים, כי לגבי הרכב שנרכש בהמשך מסוג Chevrolet Savana, הם נשאו בעלות
21 של 82,620 ₪ בגין הרכב ועוד 7,200 ₪ בגין אבזור ותוספות.

22
23 ב"כ התובעים טוען שהוכח כי התובע מס' 3, אביו של פלוני, משמש כנהגו של פלוני, ומסיע את
24 פלוני לבית ספר ובחזרה, וכן לכל צורך אחר לרבות טיפולים, שכן לחברה שזכתה במכרז של
25 המועצה האיזורית אין רכב מתאים.

26
27 לטענת ב"כ התובעים, עלות אחזקתו החודשית של הרכב מסתכמת בסכום של 3,876 ₪ לפי
28 חישוב של 1,000 ק"מ בחודש, וכן בסכום של 1,490 ₪ לחודש עבור אבזור (לפי הכתוב בחוות
29 דעתו של הכלכלן מ. קצין – ת/39), וזאת בנוסף לעלות הרכישה הראשונית של הרכב בסכום של
30 177,417 ₪.

31
32 קכה. ב"כ הנתבעות טוען כי הסכומים הנטענים בסיכומי התובעים אינם משקפים את המצב
33 העובדתי בפועל. במהלך שמיעת הראיות, התברר כי הסעותיו של פלוני לבית הספר ובחזרה
34 ממומנות על-ידי הרשות המקומית באופן מלא. הרשות המקומית משלמת לחברת הסעות, א',
35 עבור הסעתו של פלוני, אולם בפועל אביו של פלוני הוא זה שמבצע את ההסעה ברכב הממומן
36 והמתוחזק על-ידי הנתבעות. למעשה, כך לטענת ב"כ הנתבעות, תִּכְרְרו הוריו של פלוני לחברת

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 ההסעות ובעזרתה של מנהלת החשבונות, גב' ע"ב, נטלו מן הקופה הציבורית למעלה מ-130,000
2 ₪ וזאת בגין שימוש ברכב שנרכש, מתוחזק וממומן מכספי הנתבעות.

3
4 מוסיף וטוען ב"כ הנתבעות, כי מחוות דעתו של מר ב. מוגילבקין (נ/128), עולה כי עלות רכישת
5 הרכב היא 177,415 ₪, בתוספת הוצאה חד-פעמית של 6,000 ₪ בעבור "רמפה", וכי עלות
6 אחזקת הרכב היא בסכום חודשי של 3,865 ₪, כולל עלות כל האביזרים הדרושים.

7
8 ב"כ הנתבעות מוסיף וטוען, כי יש ליתן את הדעת לכך שגם אלמלא התאונה היה פלוני נדרש
9 להוצאות נסיעה ותחבורה לבית הספר ובכלל, וזאת שעה שהוא מתגורר ב****, דהיינו, ביישוב
10 קטן, כשבית הספר מצוי מחוץ ליישוב, והתחבורה הציבורית אינה זמינה.
11 לכן, מבקש ב"כ הנתבעות לנכות 30% מסכום עלות הרכב ואחזקתו, וזאת בשל העובדה שפלוני
12 היה רוכש רכב משלו. כך שעלות האחזקה העודפת היא 2,700 ₪ לחודש.

13
14 עוד טוען ב"כ הנתבעות כי יש להפחית את המענק שניתן לפלוני מקרן ההלוואות בסכום של
15 118,339 ₪ בגין רכישת הרכב.

16
17 ב"כ הנתבעות טוען, שנוכח התנהלות התובעים באשר להסעת פלוני לבית הספר, ברכב הממומן
18 על-ידי הנתבעות, כשהם מקבלים מימון מן הרשות המקומית בעבור הסעה זו, ובהתחשב בכך
19 שהתשלום שניתן בגין ההסעות היה בסכום של למעלה מ-11,000 ₪ לחודש, המסקנה היא כי
20 שולם לתובעים סכום העולה על סכום האחזקה השוטפת של הרכב, ובנסיבות אלה התובע אינו
21 זכאי לפיצוי בגין פריט זה לתקופת העבר וכן עד לסיום לימודיו בשנת 2012.

22
23 למרות זאת, מציע ב"כ הנתבעות פיצוי גלובלי כולל לתקופת העבר בסכום של 50,000 ₪,
24 וביחס לעתיד מציע הוא סכום חודשי של 3,000 ₪.

25
26 קכו. המומחית הרפואית, ד"ר א. פרבר, כתבה בחוות דעתה כי פלוני "זקוק להסעה ברכב מסוג
27 VAN עם מנגנון להכנסת כסא גלגלים לתוכו" (מ/1 בעמ' 5 סיפא).

28
29 משכך, ברי כי פלוני נזקק לרכב מסוג VAN, ועל כך הצדדים אינם חלוקים.

30
31 קכו. בסוגיית הניידות, הוגשה מטעם התובעים חוות דעתו של הכלכלן מר משה קצין (ת/39). מר מ.
32 קצין כותב בחוות דעתו כי ערך את חישוביו לפי היקף נסיעה של 1,000 ק"מ בחודש. העלות
33 החודשית הכוללת היא בסכום של 3,876 ₪, כולל החזר הון שנתי. מר מ. קצין כותב בחוות
34 דעתו כי העלות החודשית לאביזרים לרכב היא 715 ₪. לדבריו, הרכב יוחלף כל 5 שנים, כמקובל
35 לגבי מכונית מסוג VAN, כשהוא מעיר שלגבי מכונית רגילה מקובל כי הרכב יוחלף כל ארבע
36 שנים (עמ' 14 של ת/39).

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

כך שהעלות החודשית הכוללת של אחזקת הרכב, לפי מר מ. קצין, כולל אביזרים, היא 4,591 ₪.

קכח. מטעם הנתבעות הוגשה חוות דעתו של מר ב. מוגילבקין (נ/128). מר ב. מוגילבקין כותב בחוות דעתו כי אושר לפלוני רכב מסוג שברולט סוואנה, המתאים לצרכיו של פלוני "בעיקר בגלל האפשרות לריכוך מתלים" (עמ' 3 של חוות דעתו).

עוד כותב מר ב. מוגילבקין, שהוא סבור כי דרושה מעלית פנימית תחתית (U.V.L) לצורך העלאת התובע לרכב, שלמרות עלותה הגבוהה, הינה הכרחית עקב מצבו של פלוני (שם).

מר ב. מוגילבקין כותב כי עלות הרכישה הראשונית, של הרכב, לאחר פטור חלקי ממסים ומע"מ היא 177,415 ₪, וכי עלות האחזקה החודשית הממוצעת לנסיעה של 1,000 ק"מ בחודש היא 3,090 ₪.

כמו כן, כותב מר ב. מוגילבקין כי עלות רכישה חד-פעמית של "רמפה", הנדרשת לצרכיו של פלוני, היא 6,000 ₪, וכי עלות רכישת האביזרים הדרושים וריכוך בולמי זעזועים לאחר פטור ממסים והלוואה עומדת הוא 5,750 ₪, ועלות אחזקתם החודשית, כולל מעלית צד, היא 775 ₪.

מכאן שהעלות החודשית הכוללת של אחזקת הרכב, לפי מר ב. מוגילבקין, היא 3,865 ₪.

בנוסף ממליץ מר ב. מוגילבקין על רמפה מתקפלת לשעת חירום, במקרה של תקלה במעלית, שמחירה הינו 6,000 ₪ והיא ניתנת להעברה מרכב לרכב (עמ' 6 של חוות דעתו).

קכט. אציין כי משתי מחוות הדעת, הן של מר מ. קצין והן של מר ב. מוגילבקין, עולה כי עלות רכב חדש מסוג VAN היא 259,000 ₪ (עמ' 12 של ת/39 ועמ' 4 של נ/128), וכי פלוני זכאי לפטור חלקי ממסים בשיעור של 75%, כך שמחיר הרכב לאחר פטור חלקי ממסים הוא 177,415 ₪.

כמו כן, מתעודת עובד ציבור מיום 9.8.2010 מאת גב' דנה בן שימול, מנהלת מדור נכות כללית וניידות במוסד לביטוח לאומי סניף עפולה (נ/144), עולה כי פלוני קיבל הלוואות עומדות לכיסוי מיסים, הלוואות מקרן הלוואות ומימון אביזרים מיוחדים לרכב בעבור שני הרכבים שנרכשו עברו.

קל. הואיל והן מר מ. קצין והן מר ב. מוגילבקין כללו בעלות האחזקה החודשית של הרכב גם את הפסד ההון וגם את הפחת השנתית, תוך התחשבות שהרכב יוחלף אחת לחמש שנים, הרי שאין מקום ליתן פיצוי נפרד בעבור עלות רכישת הרכב.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

קלא. מעלויות האחזקה של הרכב, יש להפחית את ההוצאות שהיה מוציא פלוני ממילא עבור נסיעות, כאשר פלוני זכאי לפיצוי רק בגין ההוצאה הנוספת שנאלץ להוציא עקב התאונה. בעניין זה אני מפנה לדבריו של כב' השופט א. רובינשטיין בע"א 9499/07 מימי פלאס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח', בפיסקה ט"ו (לא פורסם, 8.12.2009):

"העיקרון המנחה בפיצוי נזיקי הוא השבת המצב לקדמותו (ע"א 2934/93 סורוקה נ' הבאבו, פ"ד נ(1) 675; ע"א 9474/03 יורם גדיש תשתית ובנייה (1992) בע"מ נ' בהג'את (לא פורסם)). מסיבה זו, על הפיצוי לשפות את המערערת אך בגין אותן הוצאות שנוספו לה בגין האירוע הנזיקי. לשון אחר, לאחר שבית המשפט אומד את סכום ההוצאות שהוצאו ושיוצאו בגין ניידות, עליו להפחית אותם סכומים שהיה הניזוק מוציא ממילא. כך לגבי הוצאות רכישת הרכב (ע"א 1249/04 רבאח נ' רבאח (לא פורסם) פסקה י"ג), וכך לגבי ההוצאות השוטפות (ע"א 3263/96 קופת חולים הכללית נ' שבודי, פ"ד נב(3) 817, 831; ע"א 61/89 מדינת ישראל נ' אייגר, פ"ד מה(1) 580, 595)." (ההדגשה שלי – י.ג.)

(עיינו גם בדברי כב' השופט י. עמית בע"א 3590/08 המאגר הישראלי לביטוחי רכב בע"מ נ' יצחק פת, בפיסקה 12 (לא פורסם, 13.5.2010), וכן בדברי כב' השופט (בדימוס) י. טירקל בע"א 7130/01 סולל בונה בנין ותשתית בע"מ נ' יגאל תנעמי, פ"ד נח(1) 1, 26 (2003)).

כמו כן, יש להתחשב בתועלת שתצמח לבני המשפחה האחרים כתוצאה מן השימוש ברכב. בעניין זה אני מפנה לדבריו של כב' השופט (בדימוס) ת. אור בע"א 3263/96 קופת חולים הכללית נ' שבודי, פ"ד נב(3) 817, בעמ' 831-832:

"כבר נפסק לא אחת, שבפסיקת עלות הוצאות רכישת רכב לניזוק והחזקתו יש להתחשב בתועלת שתצמח מכך גם לבני משפחה אחרים אשר יעשו שימוש ברכב. גם יש להביא בחשבון שהניזוק "ככל אדם היה נושא במהלך חייו בהוצאות ניידות, בין אם היה רוכש רכב ובין אם היה משתמש בתחבורה ציבורית"... לפיכך, כדי שהתובע יפוצה רק כשיעור נזקו ולא מעבר לכך, צריך היה להפחית את עלות הוצאות הניידות שהיו צפויות לו, לולא הפגיעה המוחית, מהעלות של רכישת רכב והחזקתו, על-פי חוות-הדעת שהומצאה לבית-המשפט.

אין בידי להסכים גם לכך שלבית-המשפט אין כל ידע שיפוטי בעניין צרכיו של כל אדם להוצאות ניידות, אם ברכב ציבורי ואם בנסיעות ברכב פרטי שירכוש

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

לעצמו. אכן, כפי שאומר בית-המשפט בע"א 61/89 הנ"ל [3], בלתי אפשרי לקבוע באופן אקטוארי את שיעור השימוש שעושים הורים ברכב של ילדם הקטין לצורכיהם הם. כך גם בלתי אפשרי לדייק ולערוך חישוב של הוצאות ניידות שנושא בהן אדם ממוצע, כשהוצאות אלה משתנות מאדם לאדם ונקבעות על-פי צרכיו, עיסוקיו ובילוייו...

על-כן, לא נותר במקרה כזה, אלא לאמוד את שיעור ההפחתה בדרך אומדן גלובלי. כשם שלא אחת נדרש בית-המשפט לאמוד הוצאות או הפסדים צפויים בעתיד, כך ייעשה גם בעניין עלותן הצפויה של הוצאות ניידות.

(וכן עיינו בדבריו של כב' השופט (בדימוס) ת. אור בע"א 3076/98 הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ נ' רמאח סמחי, בפיסקה 9 (לא פורסם, 11.11.2009), וכן בדבריו בע"א 185/01 המגן חברה לביטוח בע"מ נ' גדי סלוביק ואח', בפיסקה 4 (לא פורסם, 21.2.2002).

על כן, אני קובע על דרך האומדן כי הפיצוי לתובע יהא בשיעור של 70% מהוצאות רכישת הרכב ומהוצאות אחזקת הרכב מסוג VAN.

קלב. כאמור, סכום האחזקה החודשי של הרכב מסוג VAN, לפי חוות דעתו של מר מ. קצין, מטעם התובעים, הוא 3,876 ₪, ולאחר שערך להיום (שכן החישוב נערך לפי מדד נובמבר 2007) מתקבל הסכום של 4,411 ₪.

לפי חוות דעתו של מר ב. מוגילבקין, מטעם הנתבעות, העלות החודשית היא 3,090 ₪, ולאחר שערך להיום (החל מתאריך חוות הדעת – 1.12.2008) מתקבל הסכום של 3,346 ₪.

במצב דברים זה, סבורני שנכון יהא להעמיד את סכום הפיצוי החודשי בגין אחזקת הרכב על סכום של 3,800 ₪.

קלד. כמו כן, כתב מר מ. קצין כי העלות החודשית של האביזרים היא 715 ₪ לחודש, ולאחר שערך להיום מתקבל הסכום של 814 ₪. מר ב. מוגילבקין כתב כי העלות החודשית של אחזקת האביזרים היא 775 ₪, ולאחר שערך להיום מתקבל הסכום של 839 ₪.

במצב דברים זה, סבורני שנכון יהא להעמיד את סכום הפיצוי החודשי בגין אביזרי הרכב על סכום של 839 ₪.

קלד. כאמור לעיל, הפיצוי לתובע יהא בשיעור של 70% מהוצאות אחזקת הרכב מסוג VAN, דהיינו, 70%-מ-3,800 ₪, כך שבסיס הפיצוי החודשי בראש נזק זה הוא: 2,660 ₪.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 לגבי עלות אחזקת האבזור החודשית, הואיל ופלוני לא היה מוציא עלות זו אלמלא התאונה,
2 הרי שיש לפסוק פיצוי מלא עבור הוצאה זו, דהיינו סכום של 839 ₪ לחודש.

3 על כך, הפיצוי החודשי עבור ניידות מוגברת הוא : 2,660 ₪ + 839 ₪ = 3,499 ₪.

4
5 הפיצוי לעבר :

6
7 3,499 ₪ לחודש x 103 חודשים (משחרורו של פלוני מן האשפוז ועד היום) = 360,397 ₪,
8 בתוספת ריבית מאמצע תקופת החישוב ועד היום, מתקבל הסכום של 396,701 ₪.

9
10 הואיל וההסעות לבית הספר מומנו על-ידי המועצה המקומית, אני רואה לנכון לפסוק מחצית
11 מן הסכום אשר התקבל בחישוב הנ"ל, דהיינו, 198,351 ₪.

12
13 הפיצוי לעתיד, מהיום ועד הגיע פלוני לגיל 45 :

14
15 3,499 ₪ לחודש x 221.8768 (מקדם היוון ל-27 שנים) = 776,347 ₪.

16
17 סך כל הפיצוי בגין ניידות מוגברת, לעבר ולעתיד עד הגיע פלוני לגיל 45, הן בגין אחזקת הרכב
18 והן בגין האביזרים היא : 974,698 ₪.

19
20 התשלום העיתי לעתיד, מגיל 45 ואילך, בגין ניידות יעמוד על סכום של 3,499 ₪ לחודש,
21 כשהסכום צמוד למדד ממועד פסק-הדין ועד התשלום בפועל.

22
23 קלה. כביסה ומיזוג אוויר :

24
25 ב"כ התובעים טוען כי התובע איבד שליטה על הסוגרים, משתמש בטיטולים בלילות ובפדים
26 ביום, עובר צינטורים, כשבין הצינטורים הוא סובל מבריחת שתן, דבר המביא לצורך מוגבר
27 בכביסות ובייבוש הכביסה.

28
29 ב"כ התובעים טוען כי העלות החודשית של הפעלת מכונת כביסה, לפי 5 הפעלות בשבוע, היא
30 214 ₪, וזאת כפי שהוערך בחוות דעתו של מר מ. קצין (ת/40)

31
32 לעניין מיזוג האוויר, טוען ב"כ התובעים כי על-פי קביעתה של המומחית הרפואית
33 ד"ר א. פרבר, פלוני זקוק למערכת מיזוג אוויר, כשלדברי אמו (התובעת מס' 2) לא עובר יום
34 ללא הפעלת המזגן ביחידת המגורים של פלוני.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

ב"כ התובעים מפנה לכתוב בחוות דעתו של הכלכלן מר מ. קצין, שערך תחשיב לפיו עלות הפעלת שני מזגנים, אחד בהספק של $1\frac{1}{4}$ כ"ס והשני בהספק של 2 כ"ס, מסתכמת ב-201 ₪ לגבי המזגן של $1\frac{1}{4}$ כ"ס וב-264 ₪ לגבי המזגן של 2 כ"ס.

קלו. מנגד, טוען ב"כ הנתבעות, כי בהתאם לחוות דעתו של מר ב. מוגילבקין (נ/129), העלות החודשית הכוללת בגין הפעלת מכונת כביסה וייבוש היא בסכום של 23 ₪, והעלות החודשית הממוצעת של מיזוג האוויר, כולל הוצאות שוטפות והוצאות הוניות לחידוש המזגן, היא 336 ₪ לחודש.

עד כאן טענות באי כוחם של הצדדים לעניין כביסה ומיזוג אוויר.

קלז. הכלכלן מר מ. קצין, מטעם התובעים, כתב בחוות דעתו (ת/40), כי ערך את החישוב לפי עלות מכונת כביסה "קריסטל" שהיא אחת המכונות העממיות והנפוצות בארץ. עלות המכונה היא 2,601 ₪ לאחר הנחה, ומחיר מכונת הייבוש לאחר הנחה 1,701 ₪.

לדברי מר מ. קצין, סך ההוצאה השנתית למכונת כביסה והפעלתה היא 472 ₪ וכי ההוצאה השנתית למכונת ייבוש כביסה היא 280 ₪.

לגבי עלויות ההפעלה החודשיות המוגברות, כתב מר מ. קצין בחוות דעתו, כי במידה ומכונות הכביסה והייבוש מופעלות פעם אחת נוספת בשבוע (בעלות של 9.84 ₪ להפעלה) העלות החודשית המוגברת היא 43 ₪ לחודש.

מטעם הנתבעות הוגשה חוות דעתו של מר ב. מוגילבקין (נ/129), לפיה קיים צורך בהפעלה שבועית אחת נוספת של מכונת הכביסה לצרכיו של התובע, בעלות של 3.5 ₪ להפעלה. עלות הפעלה אחת נוספת של מכונת ייבוש היא 3.69 ₪. לדעת מר ב. מוגילבקין, אין צורך להפעיל את מכונת ייבוש הכביסה בחודשי הקיץ באזור המגורים של התובע.

מר ב. מוגילבקין סבור שאין צורך ברכישת מכונת כביסה נפרדת לתובע, עם זאת הוא מציין שעלות מכונת כביסה שמספקת לצרכיו של פלוני היא בין 1,700 ₪ ל-2,000 ₪.

לגבי עלות מכונת ייבוש כביסה, כותב מר ב. מוגילבקין (נ/129) כי מכונה שעלותה 1,200 ₪ היא מספקת בהחלט, וכי עלות הפעלתה החודשית היא כ-8 ₪, ואורך חייה של מכונת ייבוש הכביסה הוא 10 שנים לפחות.

קלח. אינני סבור שיש לפסוק את עלות רכישתן של מכונת כביסה ומכונת ייבוש, שכן מכונות אלה מקובלות במשקי בית רבים, וגם אלמלא התאונה, סביר שהתובע היה רוכשן.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

מקובלים עליי דבריו של מר ב. מוגילבקין בחוות דעתו (נ/129) לגבי השווי הכספי של עלות הפעלה של מכונת כביסה ומכונת ייבוש, שכן הוא ערך את החישוב לפי עלות ההפעלה המוגברת של מכונת כביסה ומכונת ייבוש, כאשר מר מ. קצין בחישובו התייחס במסגרת ה"הוצאות הקבועות" גם למחיר רכישתן של מכונת הכביסה ומכונת הייבוש (עיינו בעמ' 11 של חוות דעתו – ת/40). לאחר "ניטרול" ההוצאות הקבועות אליהן התייחס מר מ. קצין בחוות דעתו, עולה שהעלויות המשתנות אליהן מתייחסים מר מ. קצין ומר ב. מוגילבקין הינן דומות.

קלט. נוכח צרכי הכביסה המוגברים של התובע, ובהתחשב גם בצרכי הכביסה של שני מטפלי, יהיה נכון לקבוע כי קיים צורך בשתי הפעלות מוגברות של מכונת הכביסה ומכונת הייבוש בשבוע. כמו כן, נוכח הכביסה המרובה והצורך בייבוש מהיר של הכביסה, נכון יהא לקבוע כי חישוב הפיצוי בגין העלות המוגברת של הפעלת מכונת ייבוש, יהא בהתבסס על כך שמכונת הייבוש תופעל גם בחודשי הקיץ.

קמ. לפיכך הפיצוי בגין הפעלה מוגברת של מכונת כביסה ומכונת ייבוש לעבר יהא:

לעבר – משחרורו של פלוני מבית החולים ביולי 2003 ועד היום (103 חודשים):

(3.5 ₪ עלות הפעלת מכונת כביסה + 3.69 ₪ עלות הפעלת מכונת ייבוש) \times 8.6 הפעלות נוספות בחודש (לפי 4.3 שבועות בחודש) \times 103 חודשים = 6,369 ₪, ולאחר הוספת ריבית מאמצע התקופה: 7,014 ₪.

הפיצוי מהיום ועד הגיע פלוני לגיל 45:

(3.5 ₪ עלות הפעלת מכונת כביסה + 3.69 ₪ עלות הפעלת מכונת ייבוש) \times 8.6 הפעלות נוספות בחודש (לפי 4.3 שבועות בחודש) \times 221.8768 (מקדם היוון ל-27 שנים) = 13,720 ₪.

לגבי הפיצוי מיום הגיע פלוני לגיל 45, במסגרת התשלום העיתי, אני קובע כי הפיצוי החודשי יהא: (3.5 ₪ עלות הפעלת מכונת כביסה + 3.69 ₪ עלות הפעלת מכונת ייבוש) \times 8.6 הפעלות נוספות בחודש (לפי 4.3 שבועות בחודש) = 62 ₪.

קמא. לגבי עלות מיזוג האוויר כותב מר מ. קצין (ת/41), מטעם התובעים, שקיים צורך בשני מזגנים, מזגן 1.25 כ"ס, ומזגן 2 כ"ס. לדבריו עלות הפעלתם החודשית של שני המזגנים היא 465 ₪, כולל עלות המזגנים עצמם.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 מנגד, כותב מר ב. מוגילבקין (נ/130), מטעם הנתבעות, שמזגן 2.5 כ"ס מספיק לחלל של שני
2 חדרים ביחד ובנפרד. לדבריו העלות השנתית של מזגן 2.5 כ"ס, כולל עלות הרכישה והתקנתו
3 היא 965 ₪ לשנה, דהיינו כ-80 ₪ לחודש, ועלות הפעלתו הממוצעת החודשית היא 256 ₪, ובסך
4 הכל : 336 ₪ לחודש.

5
6 סבורני כי די במזגן אחד, שבאפשרותו לקרר או לחמם שני חדרים ביחד ובנפרד, ועל כן
7 מקובלות עליי העלויות הקבועות בחוות דעתו של מר ב. מוגילבקין לגבי הפעלת המזגן. לפיכך,
8 אני קובע כי הפיצוי החודשי בגין מיזוג אוויר הוא 336 ₪.

9
10 אמנם יחידת הדיור שהוקמה עבור פלוני היתה מוכנה רק באוגוסט 2004, אך ברי שגם בתקופה
11 שמאז השחרור מבית החולים ועד אוגוסט 2004 נזקק פלוני (בתקופת מגוריו עם אביו בדירה
12 השכורה) להפעלת מיזוג אוויר שבגינה הוא זכאי לפיצוי.

13
14 הפיצוי לעבר – משחררו של פלוני מבית החולים ביולי 2003 ועד היום (103 חודשים):
15 $336 \text{ ₪ לחודש} \times 103 \text{ חודשים} = 34,608 \text{ ₪}$, ולאחר הוספת ריבית מאמצע תקופת החישוב ועד
16 היום : 38,113 ₪.

17
18 הפיצוי מהיום ועד הגיע פלוני לגיל 45 :
19 $336 \text{ ₪ לחודש} \times 221.8768 \text{ (מקדם היוון ל-27 שנים)} = 74,551 \text{ ₪}$.

20
21 סך הפיצוי לעבר ולעתיד עד גיל 45 בגין עלויות כביסה, ייבוש ומיזוג אוויר הוא : 133,398 ₪.
22
23 סכום הפיצוי החודשי בגין עלויות כביסה, ייבוש ומיזוג אוויר, לאחר הגיע פלוני לגיל 45,
24 במסגרת התשלום העיתי, יהא : 62 ₪ בעבור כביסה וייבוש + 336 ₪ בעבור מיזוג אוויר =
25 398 ₪, כשהסכום צמוד למדד ממועד פסק הקין ועד התשלום בפועל.

26
27 קמב. פיצוי בעד נזק שאיננו ממוני :

28
29 ב"כ התובעים ביקש בסיכומיו לפסוק לפלוני סכום של 224,356 ₪ בגין נזק שאיננו ממוני.

30
31 בסיכומיו טוען ב"כ הנתבעות שראש נזק זה סולק באופן סופי עוד ביום 7.7.2003, ואף בכתב
32 התביעה נכתב שבמידה וראש נזק זה סולק לא מבוקש כפל פיצוי.

33
34 בסיכומי התשובה טען ב"כ התובעים, כי במידה וראש נזק זה סולק, הרי משעה שהוא נכלל
35 בסכום הכולל של התשלומים התכופים, המנוכים מסכום הפיצויים הכולל, עדיין יש לפוסקו

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

על מנת שניתן יהיה לנכותו, או לחלופין, להשמיטו מהסכום הכולל של הניכויים שאחרת ייצא התובע מפסיד.

הואיל והפיצוי בגין נזק שאיננו ממוני סולק ביום 7.7.2003 תמורת סך של 149,108 ₪, ולא במסגרת התשלומים התכופים השוטפים, הרי שאין מקום לפוסקו.

קמג. סיכום הנזקים במסגרת הפיצוי החד-פעמי עד הגיע פלוני לגיל 45 :

עזרת הזולת לעבר : 1,588,216 ₪

עזרת הזולת לעתיד (עד גיל 45) : 3,993,782 ₪

עזרת הזולת על-ידי בני המשפחה : 600,000 ₪

עזרה מוגברת בלימודים לעתיד : 21,932 ₪

הפסד שכר לתקופת הצבא : 267,260 ₪

אובדן כושר השתכרות לעתיד (עד גיל 45) : 2,146,641 ₪

טיפולים רפואיים ותרופות לעבר : 100,000 ₪

טיפולים רפואיים ותרופות לעתיד (עד גיל 45) : 266,252 ₪

טיפול זוגי להורים לעבר ולעתיד : 60,000 ₪

שיקום מיני : 75,000 ₪

ציוד ואביזרי עזר לעתיד : 554,692 ₪

התאמות ואביזרים מיוחדים למחשב : 20,000 ₪

ניידות לעבר ולעתיד (עד גיל 45) : 974,698 ₪

כביסה ייבוש ומיזוג לעבר ולעתיד (עד גיל 45) : 133,398 ₪

דיר : 60,000 ₪

פיצוי בגין נזק שאינו ממוני :
סך הכל : 10,861,871 ₪

קמד. התשלום העיתי :

התשלום העיתי ישולם לפלוני מהגיעו לגיל 45, דהיינו, מיום 20.3.2039. התשלום העיתי ישולם אחת לשנה מראש, ולא יאוחר מיום 31 במרץ של אותה שנה (באם יום זה יחול ביום שאיננו יום עבודה, יש לשלם את התשלום לא יאוחר מיום העבודה האחרון בחודש מרץ).

סכום הנזקים החודשי לתשלום עיתי החל מיום 20.3.2039 (יום הגיע פלוני לגיל 45) :

עזרת הזולת : 18,000 ₪

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1	אובדן כושר השתכרות עד ליום 20.3.2061 : 12,857 ₪
2	הפסד פנסיה החל מיום 20.3.2061 : 6,210 ₪
3	טיפולים רפואיים ותרופות : 1,200 ₪
4	ציוד ואביזרי עזר : 2,500 ₪
5	התאמות ואביזרים מיוחדים למחשב : 150 ₪
6	ניידות : 3,499 ₪
7	כביסה ייבוש ומיזוג אוויר : 398 ₪

מן התשלום העיתי שיתבצע יש להפחית את גמלאות הביטוח הלאומי אליהן אתייחס להלן.

לפיכך, סה"כ התשלום העיתי מיום 20.3.2039 ועד ליום 20.3.2061 הוא : 38,604 ₪ לחודש (דהיינו, ללא הפסד פנסיה) בהפחתת הסכום החודשי של תקבולי הביטוח הלאומי. הסכום המתקבל יהא צמוד למדד ממועד מתן פסק דין זה (ללא ריבית) ועד לתשלום בפועל.

סה"כ התשלום העיתי החל מיום 20.3.2061, מועד בו פלוני יהא בן 67, ועד תום תוחלת חייו, הוא : 31,957 ₪ לחודש (דהיינו, ללא אובדן כושר השתכרות) בהפחתת הסכום החודשי של תקבולי הביטוח הלאומי. הסכום המתקבל יהא צמוד למדד ממועד מתן פסק דין זה (ללא ריבית) ועד לתשלום בפועל.

קמה. אין מקום ליישם במקרה שבפנינו את הלכת "השנים האבודות", וזאת נוכח חוסר הוודאות לגבי תוחלת חייו של התובע מס' 1. במקרה כזה עילת התביעה בגין "השנים האבודות", תישמר לעזבונו של התובע מס' 1 בבוא העת, כפי שכתב כב' השופט (כתוארו אז) א. ריבלין בע"א 8022/00 אורלי רז נ' טליה צור ואח', בפיסקה 15 (לא פורסם, 19.3.2006) :

" מותו של הניזוק בטרם עת, בשל מעשה העוולה, אינו מקים מחסום בפני הזכאות לפיצוי. וכפי שלאחר מותו של הניזוק, שנפסק לו פיצוי חד-פעמי, עובר העודף לעיזבון הבא בנעליו, כך גם בשיטת התשלום העיתי צריך התשלום לאחר מות הניזוק להיעשות לטובת העיזבון. עם זאת, נראה כי ראוי שהתשלום לא ימשיך להתבצע בתשלומים עיתיים, אלא בתשלום חד-פעמי. על כן, לאחר מות הניזוק עשויה לקום עילה לפנות מחדש לבית המשפט, על-מנת שיקבע את סכום הפיצוי שנותר לשלם; סכום זה ישולם לעיזבונו של הניזוק. בכל אלה אין לנו צורך להכריע היום." (ההדגשה שלי – י.ג.)

קמו. ניכוי תקבולי המוסד לביטוח לאומי :

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

על-פי חוות הדעת האקטואריות, הערוכות על-ידי האקטואר ד"ר רמי יוסף (מיום 3.2.2011), אשר צורפו לסיכומי ב"כ הנתבעות, תקבולי המוסד לביטוח לאומי הם:

1. בעבור גמלת ילד נכה (עד גיל 18 ושלושה חודשים): 312,155 ₪ + 35,231 ₪ (ריבית על תשלומי העבר) = 347,386 ₪.

לאחר שערך (מיום 31.1.2011 ועד היום) מתקבל הסכום: 362,243 ₪.

2. קצבאות ניידות עד גיל 18 ושלושה חודשים: 357,015 ₪ + 36,633 ₪ (ריבית על תשלומי העבר) = 393,648 ₪. לאחר שערך (מיום 31.1.2011 ועד היום) מתקבל הסכום: 410,483 ₪.

אציין כי בסיכומי התובעים ובסיכומי התשובה מטעם התובעים, לא חלקו התובעים על הסכומים שצינו בחוות הדעת של האקטואר ד"ר רמי יוסף.

קמז. לגבי תקבולי המוסד לביטוח לאומי שישולמו לפלוני ממועד הגיעו לגיל 18 ו-3 חודשים ועד הגיעו לגיל 45 (ביום 20.3.2039), אני מורה כי אלה ינוכו על-פי חוות דעת אקטואריות שתיערכנה על-ידי אקטואר ממועדן של שי ספיר, לפי המוסבר להלן:

האקטואר יקבע מה הסכום המהווך של כל אחת מן הגמלאות (קצבת נכות כללית בסכום של 2,276 ₪ לחודש, קצבת שירותים מיוחדים בסכום של 4,609 ₪ לחודש, וקצבת ניידות לפי נכה בעל רכב מסוג VAN שאינו נוהג בעצמו בסכום של 3,642 ₪ לחודש) שיעורי הקצבאות מעודכנים ליום 1.1.2012)) וזאת לתקופה שמיום הגיע פלוני לגיל 18 ו-3 חודשים ועד הגיעו לגיל 45 (ביום 20.3.2039).

ב"כ הנתבעות ידאג להמציא לבית המשפט ולב"כ התובעים את חוות הדעת האקטואריות של האקטואר ממועדן של מר שי ספיר ביחס לגמלאות המהוות הנ"ל (עד הגיע התובע לגיל 45), וזאת בתוך 10 ימים ממועד המצאת פסק הדין, ואזי אתן הוראה משלימה שבה גם אקבע את המועד שבו על הנתבעות, ביחד ולחוד, לבצע את תשלומי של הסכום הפסוק במשרד ב"כ התובע.

בשכרו של האקטואר תישאנה הנתבעות.

מן הפיצוי החד-פעמי לזכותו של פלוני כפי שייקבע בפסק דין זה, יופחת סכום הגמלאות המהוות של הביטוח הלאומי (ממועד הגיע פלוני לגיל 18 ו-3 חודשים ועד הגיעו לגיל 45), בהתאם לחוות הדעת האקטואריות שתומצאנה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

קמח. תשלומים תכופים :

ב"כ הנתבעות מציין בסיכומיו (עמ' 35 של הסיכומים), כי לתובע הוקדמו תשלומים בסכום נומינלי של כ-3 מיליון ₪. ב"כ התובעים אינו חולק בסיכומי התשובה על הסכומים שצוינו בסיכומי הנתבעות, ומשכך נראה כי סכומים אלה אינם במחלוקת.

לדברי ב"כ הנתבעות, מיום התאונה (10.5.2002) ועד ליום 23.1.2005, שולמו עבור פלוני תשלומים בסכום נומינלי של 1,254,577 ₪. תשלומים אלה כללו סילוק סופי של פריט הדיוור בסכום של 503,424 ₪ ופריט הנזק שאיננו ממוני בסכום של 149,108 ₪.

מוסיף וטוען ב"כ הנתבעות, כי מחודש ינואר 2006 ועד למועד הגשת סיכומיו (בתאריך 22.5.2011), שולמו לתובעים תשלומים המסתכמים בסכום נומינלי של 1,749,335 ₪, כשרוב התשלומים ששולמו בתקופה זו הינם תשלומים תכופים.

לטענת ב"כ הנתבעות, יש להפחית את התשלומים התכופים לאחר חילוף שכר טרחת עורך הדין ששולם במסגרת התשלומים התכופים. לגבי התקופה שמיום התאונה, 10.5.2002, ועד ליום 23.1.2005, בטרם נפתחו ההליכים המשפטיים, יש לחלץ, לטענתו, מן הסכומים ששולמו בתקופה זו שכר טרחת עורך דין בשיעור 8%. לגבי התקופה שלאחר יום 23.1.2005 ועד להגשת סיכומיו של ב"כ הנתבעות ביום 22.5.2011, טוען ב"כ הנתבעות, כי יש לחלץ מן התשלומים התכופים ששולמו שכר טרחת עורך דין בשיעור של 11%.

עד כאן הטענות בסוגיה זו.

קמט. אין בידי לקבל את דרך ניכוי התשלומים התכופים שמציע ב"כ הנתבעות בסיכומים מטעמו, שכן שיעור שכר טרחת עורך דין נגזר מסכום הפיצוי לאחר ניכוי תקבולי הביטוח הלאומי ומתווסף עליו. מן הסכום הכולל המתקבל לאחר ניכוי תקבולי המוסד לביטוח לאומי והוספת שכר טרחת עורך דין, יש להפחית את סכום התשלומים התכופים (כולל הסכום שמיועד עבור שכר טרחת עורך דין) ששולמו לפלוני, והיתרה הנשארת היא הסכום שיש לשלם לפלוני.

אני מפנה לדבריו של כב' השופט (כתוארו אז) א. ריבלין בע"א 841/02 ששון נ' אבנר איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ, פ"ד נח(4) 867, 865 (2004)

"צודקים המערערים בטענתם הנוגעת לשכר הטרחה שנפסק לטובתם. היה ראוי במקרה זה לפסוק שכר טרחת עורך-דין בשיעור הקבוע בחוק של 13%,

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

וזאת על מכלול הפיצויים שנפסקו לתובע, לרבות אלה שנשתלמו קודם לפסק-
הדין כתשלום תכוף.

בדרך זו יובטח כי המערערים יזכו בשיעור זהה של שכר טרחת עורך-דין בגין
כל סכום הפיצויים, בין ששולם ביום פסק-הדין, ובין ששולם בתשלום תכוף...
הטעות שנפלה בדרך חישוב שכר טרחת עורך-הדין על-ידי בית-משפט קמא,
מקורה בהתעלמותו מהכלל שלפיו אף שבשלב ביניים מסוים נפסק למערערים
שכר טרחה בגין התשלומים התכופים בשיעור של 11%, הרי שמשנסתיים
המשפט לאחר שמיעת הראיות, ומשהתשלומים התכופים נשתלמו כולם לאחר
הגשת התביעה, זכאים הם לשכר טרחה בשיעור 13% על כל הסכום שנפסק
(אך לא לתשלום שכר טרחה נפרד ונוסף, כסברת המערערים, בגין התשלומים
התכופים)."

פועל יוצא של דרך חישוב זו הוא שיש לפסוק לזכות פלוני שכר טרחת עו"ד בשיעור שאקבע
להלן מן הסכום הכולל של הפיצוי (לאחר ניכוי תקבולי המוסד לביטוח הלאומי) ואשר כולל
בתוכו גם את התשלומים התכופים שכבר שולמו, ואת שכר הטרחה בגינם.

קנ. ב"כ הנתבעות מציין בסיכומיו כי עד למועד הגשת סיכומיו, הוקדמו לתובעים תשלומים בסכום
נומינלי כולל של 3,003,912 ₪ (עמ' 35 של סיכומי הנתבעות). אולם מסכום זה יש להפחית
תשלום בסכום נומינלי של 503,424 ₪ בגין סילוק פריט הדיור, וסכום נומינלי של 149,108 ₪
בגין סילוק ראש הנזק של נזק שאיננו ממוני. כך שסכום התשלומים התכופים, נומינלית, לאחר
ניכוי הסכומים ששולמו בשל סילוק פריט הדיור ובשל סילוק ראש הנזק של נזק שאיננו ממוני,
מסתכם בסכום של 2,351,380 ₪.

היות והתשלומים התכופים הם כספים ששולמו בפועל, הרי שיש להפחיתם בתוספת הפרשי
הצמדה וריבית ממועד התשלום בפועל ועד מועד מתן פסק הדין. לאחר הוספת הפרשי הצמדה
ורibית על התשלומים התכופים ששולמו ממועד התאונה ועד לחודש מאי 2011, מתקבל הסכום
של 3,104,432 ₪ (חישוב הפרשי הצמדה וריבית נעשה לפי אמצע תקופת החישוב).

קנא. לסכום הנ"ל של 3,104,432 ₪ יש להוסיף את התשלומים התכופים ששולמו לאחר הגשת
סיכומיו של ב"כ הנתבעות, בחודשים יוני 2011 עד פברואר 2012, בסכום של כ-24,000 ₪ לכל
תשלום (עיינו בדו"ח התשלומים התכופים שצורף לסיכומי ב"כ הנתבעות לגבי החודשים
הסמוכים להגשת סיכומיו), מתקבל הסכום של 216,000 ₪ ולאחר שערך להיום (הפרשי
הצמדה וריבית): 217,964 ₪.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

קנב. סך כל הניכויים בגין תשלומים שהוקדמו (לא כולל התשלומים ששולמו בגין סילוק ראש הנזק בעניין דיור ובגין הפיצוי בעד נזק שאיננו ממוני) מסתכם נכון להיום בסכום של 3,322,396 ₪.

קנג. הפיצוי במסגרת התשלום העיתי :

סה"כ התשלום העיתי מיום 20.3.2039 ועד ליום 20.3.2061 הוא : 38,604 ₪ לחודש. מסכום זה יש להפחית את גמלאות המוסד לביטוח לאומי.

הקצבאות להן יהיה זכאי פלוני הן : קצבת נכות מלאה בסכום של 2,276 ₪ לחודש, קצבת שירותים מיוחדים בסכום של 4,609 ₪ לחודש, וקצבת ניידות בסכום של 3,642 ₪ לחודש (שיעורי הקצבאות עודכנו ביום 1.1.2012 בהתאם להוראות סעיף 1 של חוק חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995). סך כל תקבולי הביטוח הלאומי הוא 10,527 ₪ לחודש.

כך שבתקופה זו הסכום החודשי במסגרת התשלום העיתי לאחר ניכוי גמלאות הביטוח הלאומי הוא : 28,077 ₪.

הואיל והתשלום ישולם אחת לשנה מראש, לא יאוחר מאשר ביום 31 למרץ של אותה שנה, כפי שפירטתי לעיל. הסכום הכולל של התשלום העיתי השנתי בתקופה זו יהא : 28,077 ₪ X 12 חודשים = 336,924 ₪. סכום זה יהא צמוד למדד ממועד מתן פסק דין זה (ללא ריבית) ועד לתשלום בפועל

קנד. סה"כ התשלום העיתי החל מיום 20.3.2061, מועד בו פלוני יהא בן 67, ועד תום תוחלת חייו, הוא : 31,957 ₪ לחודש. מסכום זה יש להפחית את גמלאות המוסד לביטוח לאומי בסכום של 10,527 ₪ לחודש, כך שבתקופה זו הסכום החודשי במסגרת התשלום העיתי יהא : 21,430 ₪.

הואיל והתשלום ישולם אחת לשנה מראש, לא יאוחר מאשר ביום 31 למרץ של אותה שנה, כפי שפירטתי לעיל. הסכום הכולל של התשלום העיתי השנתי בתקופה זו יהא : 21,430 ₪ X 12 חודשים = 257,160 ₪. סכום זה יהא צמוד למדד ממועד מתן פסק דין זה (ללא ריבית) ועד לתשלום בפועל

התשלום העיתי יתבצע אחת לשנה, כאמור לעיל, במשרד ב"כ התובעים. על ב"כ התובע להמציא לנתבעות אישור חיים של התובע לא יאוחר מתאריך 15.2.2061, וכך הלאה ב-15.2 של כל שנה. ככל שהתשלום העיתי לא ישולם במלואו ובמועדו, יישא התשלום העיתי הפרשי הצמדה למדד וריבית כחוק מן המועד שהיה עליו להיות משולם ועד לפרעונו המלא בפועל.

קנה. תביעת עזבון המנוחה ז"ל :

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

המנוחה ז"ל, אחותו של פלוני ובתם של התובעים מס' 2 ומס' 3, נפטרה עקב התאונה נשוא תיק זה.

ביום 2.3.2003 חתמו התובעים מס' 2 ומס' 3, בשם עזבונה של המנוחה ז"ל, על כתב קבלה ויתור ושחרור (צורף כנספח לכתב ההגנה המתוקן מטעם הנתבעות), בו נכתב:

"הואיל וביום 10.5.02 או סמוך לתאריך הנ"ל ארעה תאונת דרכים (להלן: "התאונה"), אשר כתוצאה ממנה נגרם מותה של המנוחה ***** ז"ל (להלן: "המנוחה").

והואיל ובאנו לידי הסכם סופי וגמור... וזה לסילוק גמור, סופי ומלא של כל תביעותינו ודרישותינו בגין נזקים מכל סוג ומין, בעבר בהווה ובעתיד, הנובעים במישרין או בעקיפין מהתאונה, לנו באופן אישי ו/או כיורשים של המנוחה ו/או כתלויים בה ו/או נציגי עזבונה."

ובהמשך נכתב (בסעיף 1):

"הסכום שהסכמנו לקבל היום מאת המבוטחים והמבטחים (להלן: "הנתבעים") באמצעות עו"ד א. מרצקי, סך של 48,154 ₪ (ארבעים ושמונה אלף מאה חמישים וארבעה ש"ח) (להלן: "הסכום") וחתימותינו על כתב זה מהוות אישור להסכמה זו."

עתה מבקשים התובעים מס' 2 ומס' 3 בשם עזבונה של המנוחה ז"ל (התובע מס' 5) להשתחרר מהסכמה זו.

קנו. לטענת ב"כ התובעים, התובעים מס' 2 ומס' 3 לא התכוונו כלל לסלק את תביעת עזבונה של המנוחה ז"ל, כי אם להקדים להם תשלום תכוף. בא כוחם הקודם, עו"ד א. מרצקי ז"ל, הביא להם לחתימה טופס שנרשם בו כי הוא מהווה אישור לסילוק התביעה של עזבון המנוחה ז"ל, ובשל המצוקה הכספית, הם חתמו עליו בלית ברירה.

ב"כ התובעים ממשיך וטוען, כי יש לבטל את ההסדר בדבר סילוק תביעת העזבון, ולפסוק פיצוי בהתאם להלכה שנקבעה בע"א 140/00 עזבון אטינגר ז"ל נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ, פ"ד נח(4) 486 (2004). ב"כ התובעים איננו מפרט את הסכומים המבוקשים על-ידי התובעים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

מוסיף ב"כ התובעים וטוען כי הוסתר מידיעת התובעים מס' 2 ומס' 3 כי במועד חתימתם על כתב הקבלה ביום 2.3.2003, כבר היה תלוי ועומד בבית המשפט העליון ערעור בעניין "השנים האבודות", ולפיכך עותרים התובעים לבטל את ההסכמה בעניין המנוחה ***** ז"ל וזאת עקב טעות לפי סעיף 14 של חוק החוזים (חלק כללי).

קנז. בכתב התביעה המתוקן מיום 18.10.2006, טענו התובעים (בעמ' 28-29) כי בזמן עריכת ההסכם לא יידע אותם בא כוחם הקודם, עו"ד א. מרצקי ז"ל, בדבר העובדה כי תלויים ועומדים בבית המשפט העליון ערעורים שהמתינו להכרעה בעניין פיצוי לעזבון בגין "השנים האבודות". עו"ד א. מרצקי ז"ל גם לא יידע את התובעים ביחס לאפשרות כי בית המשפט העליון יהפוך את ההלכה, כפי שאכן קרה בעניין אטינגר (ע"א 140/00), ואילו היו מודעים לעובדות אלה – לא היו מסכימים הם להסדר.

קנח. מנגד, טוען ב"כ הנתבעות כי תביעת עזבונה של המנוחה ז"ל מוצתה וסולקה באופן סופי מחוץ לכותלי בית המשפט, וזאת לבקשת בא כוחם הקודם של התובעים (ת/82).

ממשיך וטוען ב"כ הנתבעות, כי בעדותה אישרה התובעת מס' 2 כי קראה היטב כל מסמך בטרם חתמה עליו, וכי גם הבינה את תוכנם של המסמכים עליהם חתמה לטענתה בלית ברירה.

טוען ב"כ הנתבעות, שההסדר הושג למעלה משנה טרם שניתן פסק הדין בעניין אטינגר (ע"א 140/00) ורק למעלה משנתיים לאחר מכן, הוחלה הלכת "השנים האבודות" גם על נפגעי תאונות דרכים במסגרת ע"א 8022/00 אורלי רז נ' טליה צור ואח' (לא פורסם, 19.3.2006). על כן, לא ניתן לומר כי באותה עת היה מודע ציבור עורכי הדין לשינוי אפשרי ב"אקלים המשפטי", ולא ניתן היה לדעת כי דווקא בעניין אטינגר יחליט בית המשפט העליון לשנות את ההלכה, לאחר שנים רבות בהן נעשו ניסיונות בעניין.

מוסיף וטוען ב"כ הנתבעות כי צד אינו יכול להשתחרר מחוזה רק בגלל שינוי למפרע בדיני הפיצויים (רע"א 8925/04 סולל בונה בניין ותשתיות בע"מ נ' עזבון המנוח אחמד עבד אלחמיד ז"ל, פ"ד סא(1) 126 (2006)).

עד כאן טענות ב"כ הצדדים בסוגיה זו.

קנט. בנוגע לנסיבות החתימה על כתב ה"קבלה ויתור ושחרור" (כאמור צורף כנספח לכתב ההגנה המתוקן מטעם הנתבעות), העידה התובעת מס' 2, אמה של המנוחה ז"ל (עמ' 354 לפרוט', שי' 23-19):

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 "לצערנו, מיד אחרי התאונה כשלא קיבלנו מחברת הביטוח סכומי כסף אז
2 השתמשנו בסכום כסף, קרוב ל-40,000 שקל שקיבלו עבור המנוחה, זה היה
3 תשלום תכופ ראשון, בשביל לכסות הוצאות של פלוני. סכום כסף זה יותר
4 מאוחר דאגתי להעביר בחזרה לחשבון שלנו, הרי אצטרך להנציח איך שהוא
5 ומתי שהוא את המנוחה."

6
7 בהמשך, העידה התובעת מס' 2 (עמ' 454 לפרוט', ש' 4-5):

8
9 "המטרה הראשונה עם נטילת הכספים של המנוחה, ה-39 או ה-40 אלף שקל
10 האלה היו על מנת לפתור את בעיית מצוקת המזומנים שהייתה אז."

11
12 דהיינו, התובעים היו מודעים כי מטרת החתימה על ההסדר היא סילוק תביעת עזבונה של
13 המנוחה ז"ל, והם לא טעו לחשוב כי מדובר בתשלום תכופ, כפי שנטען בסיכומיהם.

14
15 קס. זאת ועוד, מקובלת עליי טענת ב"כ הנתבעות, כי בא כוחם דאז של התובעים, עוה"ד
16 א. מרצקי ז"ל, לא ידע ולא יכול היה לדעת כי בית המשפט העליון עומד לשנות את ההלכה
17 שנקבעה בע"א 295/81 עזבון המנוחה גבריאל נ' גבריאל ואח', פ"ד לו(4) 533 (1982), אשר שללה
18 הענקת פיצוי לניזוק בתקופת "השנים האבודות". הלכה זו היתה בתוקפה במשך כ-22 שנים.

19
20 רק ביום 15.3.2004, כשנה לאחר החתימה על ההסדר (שנחתם ביום 2.3.2003) שונתה ההלכה
21 במסגרת פסק הדין בעניין אטינגר (ע"א 140/00 עזבון אטינגר ז"ל נ' החברה לשיקום ופיתוח
22 הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ, פ"ד נח(4) 486 (2004)), כך שמתקשה אני לקבל
23 את הטענה כי היה בקרב ציבור עורכי הדין צפי לשינוי ההלכה שהיתה בתוקפה כ-22 שנים.

24
25 קסא. בסוגיה דומה לסוגיה זו, כתב כב' הנשיא (בדימוס) א. ברק ברע"א 8925/04 סולל בונה בניין
26 ותשתיות בע"מ נ' עזבון המנוח אחמד עבד אלחמיד ז"ל, פ"ד סא(1) 126 (2006), בפסקה 28
27 של פסק דינו:

28
29 "העזבון והתלויים כרתו הסכם עם המזיקים לתשלום סכום פיצויים פלוני
30 לסיום הסכסוך ביניהם. להסכם זה ניתן תוקף בהחלטת בית המשפט. ההסכם
31 ומתן התוקף השיפוטי התקיימו בטרם נפסק הדין בפרשת אטינגר. עתה באה
32 פרשה זו ושינתה את דיני הפיצויים רטרואספקטיבית. על פי הדין החדש, יתכן
33 והעזבון והתלויים זכאים לפיצויים נוספים. על רקע זה מתעוררת השאלה אם
34 העזבון והתלויים רשאים להשתחרר מן ההסכם, לאור השינוי בהלכה
35 שהתרחש בפרשת אטינגר. זו השאלה השנייה הניצבת בפנינו בערעור זה. את

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 התשובה לשאלה זו יש למצוא בדין הטעות שבחוזים. אמת, ההסכם בין
2 הצדדים עוגן בהכרעה שיפוטית, אך הדין הוא כי לעניין ביטולו של הסכם
3 שכזה בשל טעות שבו, יש לפנות לדיני החוזים (ראו ע"א 2495/95 בן לולו נ'
4 אטראש, פ"ד נא (1) 577; ע"א 3203/91 אזולאי נ' אזולאי (לא פורסם); ע"א
5 4272/91 ברבי נ' ברבי, פ"ד מח (4) 689, 699). הנה כי כן, השאלה הינה, אם
6 עומדת לעיזבון ולתלויים הטענה כי הוטעו לחשוב כי הדין בעניינם נקבע
7 בפרשת גבריאלי ועל כן "רשאי בית המשפט... לבטל את החוזה, אם ראה שמן
8 הצדק לעשות כן" (סעיף 14(ב) לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ז – 1973
9 (להלן: חוק החוזים))?" (ההדגשה שלי – י.ג.).

10
11 על כך עונה כב' הנשיא (בדימוס) א. ברק בשלילה (שם, בפיסקה 29):

12
13 "לדעתנו, התשובה היא בשלילה. טעותם של העיזבון והתלויים הינה
14 "בכדאיות העסקה" וטעות שכזו אינה מסמיכה את בית המשפט לבטל את
15 החוזה (סעיף 14(ד) לחוק החוזים). אכן, כל אחד מהצדדים להסכם נטל על
16 עצמו את הסיכון כי לאור "השינוי באקלים המשפטי" עשוי לחול שינוי בדיני
17 הפיצויים בכל הנוגע לשנים האבודות. במצב דברים זה, אין משתכללת טעות
18 "אופרטיבית" (ראו פרידמן, "הסיכון החוזי וטעות והטעייה בכדאיות" עיוני
19 משפט יד 459, 466-471 (התשמ"ט)). עמד על כך השופט צ' טל:

20 בהסכמי פשרות הצדדים נוטלים על עצמם את הסיכון בדבר מצב
21 משפטי. לשום צד אין ודאות שאם יזכה בדין, ואפילו יזכה, שמא
22 הזמן וההוצאות אינם כדאים לו, ולפיכך הוא מתפשר. לא רק זאת,
23 אלא שהמתפשר נוטל על עצמו סיכון שמא הדין ישתנה למפרע, ועל
24 דעת כן הוא מתפשר (ע"א 2444/90 ארואסטי נ' קאשי, פ"ד מח (2)
25 513, 527).

26 וברוח דומה ציינו ד' פרידמן ונ' כהן:

27 מניחים כי צדדים לפשרה נוטלים לעצמם את הסיכון של פסיקה
28 חדשה אף שזו עשויה לשנות את הדין למפרע (רטוראקטיבית) (ד'
29 פרידמן ונ' כהן, חוזים 729 (כרך ב', תשנ"ז)).

30 אכן, הן העיזבון והתלויים והן המזיקים (חברת הביטוח הניצבת מאחוריהם)
31 אינם יכולים להשתחרר מהחוזה שכרתו בשל שינוי למפרע בדיני הפיצויים.
32 כל אחד מהצדדים נטל על עצמו את הסיכון שהלכה חדשה עשויה להגדיל
33 הפיצויים או להקטיןם. (ההדגשה שלי – י.ג.).

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

קסב. עוד אני מפנה לדברים שנכתבו לאחרונה על-ידי כבי' השופט א. גרוניס ברע"א 816/11 שרותי בריאות כללית נ' משה ברנשטיין, בפסקה 6 (לא פורסם, 8.12.2011):

"הלכה היא, כי רק טעמים כבדי משקל עשויים להצדיק ביטול הסכם פשרה שניתן לו תוקף של פסק-דין. זאת בראש ובראשונה בשל הרצון לעודד פשרות (ע"א 2495/95 בן לולו נ' אטראש, פ"ד נא(1) 577, 591-593 (1997) (להלן – עניין בן לולו)). אחת מן הטענות הנפוצות בהן נעשה שימוש בניסיון לבטל הסכמי פשרה, הינה כי ההסכם נוגע בטעות או בהטעייה. על מנת לעודד פשרות באופן כללי ועל רקע המגמה שלא לעודד הליכים לביטול הסכמי פשרה (מחמת עקרון סופיות הפשרה), נקבע בפסיקה כי אם מדובר בטעות בחלוקת הסיכונים שנטלו על עצמם הצדדים להסכם, לא יהיה בכך, ככלל, כדי להצדיק ביטול הסכם פשרה שניתן לו תוקף של פסק-דין (ראו והשוו, ע"א 9344/04 אנגל נ' עידן מערכות כבלים ישראל בע"מ, פסקאות 8-10 לחוות-דעתה של השופטת מ' נאור (לא פורסם, 10.9.2006); ע"א 11750/05 שמר נ' בנק הפועלים בע"מ, פסקה 9 (לא פורסם, 15.11.2007)). זאת ועוד, בכל הנוגע לתביעות שהוגשו על רקע נזקי גוף, ואשר נסתיימו בהסכם הפשרה, נקבע בעניין בן לולו כי יש לראות את הצדדים להסכם כמי שלקחו בחשבון את האפשרות של החמרה במצב הרפואי. זאת, במסגרת חלוקת הסיכונים החוזיים. כלומר, אפילו אירעו התפתחויות מאוחרות שהובילו להחמרה במצב הרפואי אשר לא היו ידועות בעת כריתת הסכם הפשרה, הרי במקרה הרגיל לא יהיה בכך כדי להצדיק את ביטול פסק-הדין, שכן מדובר לכל היותר בטעות בהקצאת הסיכונים החוזיים (עניין בן לולו, עמ' 598-599).

אמנם דברים אלה נאמרו בנוגע לביטול הסכם פשרה שניתן לו תוקף של פסק דין, כאשר בענייננו להסדר לא ניתן תוקף של פסק דין, אולם סבורני שהדברים יפים אף למקרה בו נכרת הסכם מחוץ לכותלי בית המשפט וההסכם כבר קויים.

במקרה שבפנינו לא שוכנעתי כלל כי קיימים טעמים כבדי משקל העשויים להצדיק את ביטול ההסדר, שכן המדובר לכל היותר ב"טעות בכדאיות העסקה", מצב בו בית המשפט אינו מוסמך לבטל את החוזה.

קסג. תביעת התובעת מס' 2:

טוען ב"כ התובעים, כי עובר לתאונה חיו התובעת מס' 2 והתובע מס' 3 עם ילדיהם כמשפחה מאושרת, השתכרו סכומים גבוהים ביותר ונהגו לצאת לחופשות בחו"ל. לאחר התאונה, כל

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

עיסוקם של התובעים מס' 2 ומס' 3 הוא דאגה לבנם פלוני, הם חוסכים מעצמם כל הנאה ואף נעזרים בתרומות, וכל כסף שהם מצליחים לחסוך משמש ככספי ביטחון למקרה בו יידרש פלוני לטיפול חירום.

ממשיך וטוען ב"כ התובעים, כי התובעת מס' 2, ילידת 13.8.1963, נפגעה אף היא בתאונה, ונגרמו לה שבר באגן, קרע בטחול ומכות יבשות, ועל אף שלא נקבעה לתובעת מס' 2 נכות אורתופדית, היא סובלת מכאבים קשים המגבילים אותה עד היום. זאת ועוד, נקבעה לתובעת נכות נפשית בשיעור של 20%.

לטענת ב"כ התובעים, עד לתאונה עבדה התובעת כמנהלת ואחראית מחלקת הנהלת חשבונות. לאחר התאונה, המשיכה התובעת לקבל שכר על חשבון 45 ימי מחלה שצברה, ולאחר מכן שבה לעבודה, אך היקף עבודתה הצטמצם לחצי משרה, וזאת בשל ההתעסקות הבלתי פוסקת בניהול ענייניו של פלוני. בהמשך עבדה התובעת מס' 2 בהיקף של $\frac{3}{4}$ משרה, ואת מקומה כמנהלת המחלקה תפסה פקידה שעבדה תחתיה. בהמשך, עקב מצבה הכלכלי הקשה של המשפחה, ביקשה התובעת מס' 2 לחזור למשרה מלאה.

מוסיף וטוען ב"כ התובעים כי הואיל והתובעת מס' 2 אינה מקדישה כיום את כל זמנה ומרצה לעבודתה, בגלל ההתעסקות בענייניו של פלוני, קיימת סכנה כי תאבד את מקום פרנסתה.

ב"כ התובעים מבקש לפצות את התובעת מס' 2 בגין נזקיה, לרבות כאב וסבל וכן כמיטיבה וכ"מנהלת מקרה" (Case manager) של פלוני, וזאת בנוסף לפיצוי בגין הטיפולים הנפשיים. ב"כ התובעים אינו מפרט מה הם הקריטריונים לפיצוי, לדעתו, ואינו נוקב סכומים כלשהם בהם הוא רואה את סכום הפיצוי הראוי.

קסד. מנגד, טוען ב"כ הנתבעות כי התובעת מס' 2 אושפזה במשך 6 ימים במרכז הרפואי רמב"ם, ולאחר מכן שוחררה לביתה. המומחה הרפואי בתחום האורתופדי קבע כי לא נותרה לה נכות והמומחה הרפואי בתחום הנפשי, קבע כי נותרה לה נכות נפשית בשיעור 20%.

ממשיך וטוען ב"כ הנתבעות, כי לאחר תקופת החלמה, שבה התובעת מס' 2 לעבודתה עד ללידת בנה אריאל, שאז יצאה לחופשת לידה, ולאחריה חזרה לעבודה בהיקף של $\frac{3}{4}$ משרה, כך במשך $4\frac{1}{2}$ שנים, עד שבינואר 2008 שבה לעבוד במשרה מלאה ואף עבדה שעות נוספות. היות ובשנה שלאחר הלידה, היתה זכאית התובעת ל"שעת הנקה", למעשה הופחתה עבודתה בשעה וחצי בלבד.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

ב"כ הנתבעות טוען כי אין לדעת בוודאות ולא הובאו ראיות האם המשרה של התובעת מס' 2
צומצמה עקב ההריון והלידה, או לצורך טיפול בעניינו של פלוני, אולם ברי שמחודש ינואר 2008
עובדת התובעת מס' 2 במשרה מלאה תמורת שכר מלא.

טוען ב"כ הנתבעות כי התובעת מס' 2, זכאית לקבל את הטיפולים הנפשיים, שנחיצותם
מוכחשת על-ידי הנתבעות, במסגרת קופת החולים בה היא חברה וזאת ללא כל תשלום.

טוען ב"כ הנתבעות, כי החישוב בגין עזרת הזולת מחושב במסגרת תביעתו של פלוני, ואופן
חלוקת הפיצוי בין מיטיביו, וביניהם הוריו, הוא עניין פנימי בין התובעים לבין עצמם. ב"כ
הנתבעות מציע פיצוי גלובאלי נוסף בגין טרחתה של התובעת מס' 2 בסכום של 75,000 ₪, וכן
פיצוי בגין נזק שאיננו ממוני בסכום של 45,645 ₪ נכון ליום הגשת סיכומיו.

קסה. המומחה מטעם בית המשפט בתחום האורתופדיה, ד"ר דוד אנג'ל, כתב בחוות דעתו מיום
6.1.2007, כי התובעת מס' 2 אושפזה עקב התאונה למשך 6 ימים במחלקה לכירורגיה כללית
במרכז הרפואי רמב"ם. בצילומי אגן, שנערכו לתובעת מס' 2, לא אובחנה פגיעה ובבדיקת CT
נראה שבר מינימאלי ללא תזוזה שאינו מצריך טיפול. היה גם חשד לחבלה בטחול. התובעת
מס' 2 לא נזקקה לטיפול ניתוחי והיא היתה בהשגחה בלבד, שוחררה לאחר 6 ימים, ולאחר מכן
שהתה במנוחה בביתה במשך 6 שבועות.

ד"ר ד. אנג'ל כתב בחוות דעתו כי השבר התאחה ללא תזוזה, ובצילום מאוגוסט 2006, נמצאו
האגן ומפרקי הירך תקינים.

ד"ר ד. אנג'ל כותב כי לתובעת מס' 2 אין כל הגבלה בתנועת עמוד שדרה מותני, או מפרקי הירך,
היא הולכת ללא צליעה, ואין ירידה בהיקף שרירי הירך.

לפיכך, קבע ד"ר ד. אנג'ל כי לא נותרה לתובעת מס' 2 נכות אורתופדית עקב התאונה, ודבריו
אלה מקובלים עליי.

קסו. בתחום הנפשי הוגשה חוות דעתו של הפסיכיאטר פרופ' אבי בלייך מיום 20.2.2008, לפיה שיעור
נכותה הנפשית של התובעת מס' 2 הוא 20%, וכי היא זקוקה להמשך טיפול נפשי, פרטני וזוגי
לפחות לשנה נוספת.

קסז. מתלוש השכר של חודש מרץ 2002 (נספח 8 לתצהירה של התובעת מס' 2 – ת/26), עולה כי עובר
לתאונה, השתכרה התובעת מס' 2 סכום של 8,653 ₪ ברוטו לחודש, ולאחר ניכוי מס הכנסה
(אך ללא ניכוי דמי ביטוח לאומי וביטוח בריאות), מתקבל הסכום של 7,594 ₪ נטו לחודש.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 סכום זה בשערוך להיום (הפרשי הצמדה בלבד) עומד על 9,433 ₪ נטו לחודש, וסבורני כי נכון
2 לקבוע סכום זה כבסיס שכרה של התובעת מס' 2.

3
4 לאחר 6 שבועות בהם ניצלה התובעת מס' 2 ימי מחלה שנצברו לזכותה, חזרה היא לעבודה
5 באוגוסט 2002 בהיקף של 50% משרה וזאת עד ליום 1.4.2003, אז יצאה התובעת לחופשת
6 לידה. ביוני 2003 חזרה התובעת לעבודה, שוב בהיקף של 50%, עד לספטמבר 2003 אז היקף
7 משרתה של התובעת עמד על 75%. החל מחודש ינואר 2008 עובדת התובעת במשרה מלאה.

8
9 מתלושי השכר של התובעת מס' 2, לאחר ינואר 2008 (נ/112), עת חזרה למשרה מלאה, עולה כי
10 שכרה נמוך בכ-13% משכרה המשווער עובר לתאונה (העומד, כאמור, על 9,433 ₪). עוד עולה
11 מתלושי השכר כי התובעת עובדת לעתים גם שעות נוספות.

12
13 קסח. לפיכך, סבורני שבתקופה של 6 השבועות לאחר התאונה בהן התובעת לא עבדה יש לפסוק פיצוי
14 בגין הפסד ההשתכרות לפי הפסד שכר מלא, דהיינו:

15
16 $9,433 \times 1\frac{1}{2} \times \text{חודשים} = 14,150$ ₪, בתוספת ריבית מאמצע תקופת החישוב (6.2.2002) ועד
17 היום, מתקבל הסכום של 19,567 ₪ נכון להיום.

18
19 לגבי התקופה שלאחר מכן ועד ליום 31.3.2003, עת יצאה התובעת מס' 2 לחופשת לידה,
20 (תקופה הנמשכת 9 חודשים), כשבתקופה זו עבדה התובעת מס' 2 במשרה בהיקף של 50%,
21 סבורני כי יש לפסוק את הפיצוי בגין הפסד ההשתכרות בשיעור של 50%, דהיינו:

22
23 $9,433 \times 9 \times \text{חודשים} \times 50\% = 42,449$ ₪, בתוספת ריבית מאמצע תקופת החישוב (12.11.2002)
24 ועד היום, מתקבל הסכום של 57,683 ₪ נכון להיום.

25
26 גם לגבי התקופה שלאחר חזרתה של התובעת מס' 2 מחופשת הלידה ביום 24.6.2003 (עיינו
27 בנספח 3 לתצהירה של התובעת מס' 2 ב-ת/26 א'), ועד לסוף אוגוסט 2003, תקופה הנמשכת
28 כחודשיים, יש לפסוק את הפיצוי בגין הפסד ההשתכרות בשיעור של 50%, דהיינו:

29
30 $9,433 \times 2 \times \text{חודשים} \times 50\% = 9,433$ ₪, בתוספת ריבית מאמצע תקופת החישוב (28.7.2003)
31 ועד היום, מתקבל הסכום של 12,385 ₪ נכון להיום.

32
33 קסט. מספטמבר 2003 ועד לחזרתה של התובעת מס' 2 למשרה מלאה (בינואר 2008 כבר חזרה
34 התובעת מס' 2 למשרה מלאה) הפסד שכר בשיעור של 20%, כשיעור נכותה הרפואית (עיינו:
35 דברי כב' השופט (בדימוס) ת. אור בע"א 3049/93 גירוגיסיאן נ' רמזי, פ"ד נב(3) 792, 799

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 וזאת מאחר ושוכנעתי כי זהו היקף הפגיעה התפקודית באותה עת, זאת למרות שבפועל
2 התובעת בחרה לעבוד, בחלק מתקופה זו, במשרה בהיקף קטן יותר.

3
4 לפיכך, הפיצוי מחודש ספטמבר 2003 ועד לדצמבר 2007, תקופה של 52 חודשים, יהא:
5 $9,433$ ₪ (בסיס השכר) $\times 20\%$ נכות תפקודית $\times 52$ חודשים = $98,103$ ₪, בתוספת ריבית
6 מאמצע תקופת החישוב (1.11.2005) ועד היום, מתקבל הסכום של $117,072$ ₪ נכון להיום.

7
8 קע. מינואר 2008 ועד היום, וכן לגבי העתיד, יחושב הפסד השתכרות לפי שיעור של 13% , מאחר
9 והוכח כי זהו ההפסד בפועל. שכן, כאמור, מתלושי השכר של התובעת מס' 2, לגבי תקופה זו,
10 עולה ששכרה נמוך בכ- 13% משכרה המשוער עובר לתאונה (העומד על $9,433$ ₪).

11
12 הפיצוי מחודש ינואר 2008 ועד היום, יהא:
13 $9,433$ ₪ (בסיס השכר) $\times 13\%$ נכות תפקודית $\times 49\frac{1}{2}$ חודשים = $60,701$ ₪, בתוספת ריבית
14 מאמצע תקופת החישוב ועד היום, מתקבל הסכום של $62,158$ ₪ נכון להיום.

15
16 סך כל הפיצוי בגין הפסד השתכרות בעבר של התובעת מס' 2 מגיע לסכום של $268,865$ ₪.

17
18 קעא. הפיצוי בגין אובדן כושר השתכרות לעתיד:
19 $9,433$ ₪ (בסיס השכר) $\times 13\%$ נכות תפקודית $\times 166.7436$ מקדם היוון ל-18 שנה (עד הגיע
20 התובעת מס' 2 לגיל 67) = $204,476$ ₪.

21
22 קעב. כמו כן, נוכח צו ההרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק לפי חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-
23 1957, החל מיום 1.1.2008, זכאית התובעת מס' 2 לפיצוי בגין הפסד פנסיה.

24
25 משנת 2008 ועד הגיע התובעת מס' 2 לגיל פרישה (גיל 67) בשנת 2030, המדובר בתקופה
26 המתפרסת על פני 22 שנה. לפי שיעור פנסיה של 2% לשנה, זכאית התובעת לפנסיה בשיעור של
27 44% מגובה בסיס השכר.

28
29 חישוב הפסד הפנסיה ייערך לפי $9,433$ ₪ (בסיס השכר) $\times 44\%$ פנסיה $\times 152.3383$ (מקדם היוון
30 ל-16 שנה מגיל הפרישה – 67, ולפי תוחלת החיים – גיל 83) $\times 0.5874$ (מקדם היוון כפול ל-18
31 שנה, שכן הפסד זה היה עתיד לחול רק עם פרישתה של התובעת מס' 2) $\times 13\%$ (שיעור הנכות
32 התפקודית בתקופה זו) = $48,282$ ₪.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

הואיל וגם התובעת מס' 2 נדרשת ותידרש להוציא כספים בגין ההפרשות לקרן הפנסיה, בשיעור של כשליש מכלל ההפרשות, אני מעמיד את הפיצוי בגין פריט נזק זה על כשני שלישים מן הסכום שהתקבל, דהיינו, על סכום של 32,000 ₪, וזאת על דרך האומדנא.

קעג. התובעת מס' 2 זכאית גם לפיצוי בגין נזק שאיננו ממוני, לפי 6 ימי אשפוז ו-20% נכות רפואית, בסכום של 46,024 ₪, נכון להיום.

כאמור לעיל, לא מצאתי לנכון לפסוק פיצוי בגין שכר כ"מנהלת מקרה" (Case manager).

קעד. בגין טיפולים נפשיים, הרי שהתובעת מס' 2 זכאית לקבלם ללא תשלום במסגרת קופת החולים בה היא חברה, וזאת בהתאם להוראות סעיף 22(ד) של התוספת השניה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, כפי שדנתי בסוגיה זו בהרחבה לגבי תביעתו של פלוני. זאת ועוד, במסגרת תביעתו של פלוני נפסק פיצוי גם בעבור טיפול זוגי לתובעת מס' 2 ולתובע מס' 3 על-ידי יועץ נישואין מוסמך, ואין מקום לפסוק כפל פיצוי.

קעה. סך כל הפיצוי לו זכאית התובעת מס' 2 הוא בסכום של 551,365 ₪.

קעו. תביעת התובע מס' 3 :

טוען ב"כ התובעים, כי התובע מס' 3, יליד 28.5.1962 (סעיף 2 של ת/19), אביו של פלוני, עבד מאז שחרורו משירותו הצבאי ועד לתאונה כמנהל תחום היצוא הימי בחברת ***** בע"מ, היא חברה לעמילות מכס ושילוח בינלאומי. התובע מס' 3 השתכר 17,000 ₪ ברוטו לחודש, ובנוסף היה זכאי לתוספות בסכום של כ-3,000 ₪ לחודש, הכוללות הטבות רבות וכן בונוסים ומתנות. על עבודתו זכה התובע מס' 3 להערכה והוקרה.

ממשיך וטוען ב"כ התובעים, כי מיום התאונה ואילך, היה התובע מס' 3 צמוד לבנו פלוני במשך כשנה ומחצה. הגם שהתובע מס' 3 קיבל מפרעה בסך 7,500 ₪ לחודש בתקופה בה נעדר מעבודתו, הרי שמפרעה זו הוחזרה על מנת לשמור על התנאים הסוציאליים שנצברו לזכותו. בחודש אוגוסט 2003 חזר התובע מס' 3 לעבודתו, אך בתפקיד מנהל זוטרי. לאחר כשנה הועבר לסניף גשר הירדן, עד שכעבור שנה נוספת פוטר מעבודתו ביום 25.3.2006 (מסמך 95 בנספחים לתצהירו של התובע מס' 3 – ת/19), וזאת משום שהוא נאלץ לשמש מטפל מחליף ונהג עבור פלוני.

טוען ב"כ התובעים, שהחל מינואר 2007 קיבל התובע מס' 3 שכר כנהג של בנו, בסכום של כ-2,800 ₪ לחודש מתוך התשלום שהמועצה האזורית העבירה לחברת א' שזכתה במכרז לביצוע ההסעה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1
2 לטענת ב"כ התובעים, יש לפצות את התובע מס' 3 בגין אובדן השכר לעבר, לרבות אובדן
3 ההטבות והתנאים הסוציאליים, ובגין הטיפולים הנפשיים להם נזקק, וכן יש, לטענתו, לפסוק
4 לתובע מס' 3 פיצוי בגין עבודתו כמטפל סיעודי לבנו.

5
6 בסיכומי התשובה, הוסיף וטען ב"כ התובעים כי התובע מס' 3 לא יכול לחזור למעגל העבודה
7 כל עוד אין לפלוני מערך מטפלים זמינים אמניים, כשלפחות אחד מהם ישראלי בעל רישיון
8 נהיגה. התובע דרוך למצב בו בנו פלוני לא ירגיש טוב ויאלץ לחזור הביתה באופן פתאומי.
9 לפיכך, כך טוען ב"כ התובעים, יש לדחות את הטענה, לפיה יכול היה התובע מס' 3 למצוא
10 עבודה בשעה שבנו נמצא במסגרת הלימודית.

11
12 קעז. מנגד, טוען ב"כ הנתבעות כי התובע מס' 3, אביו של פלוני, לא נכח בתאונה. לטענתו, לא הוכח
13 כי הימנעותו של התובע מס' 3 מעבודה במשך שנים לאחר התאונה נבעה ממגבלה פיזית או
14 נפשית.

15
16 מוסיף וטוען ב"כ הנתבעות, שגם אם היתה הצדקה להיעדרותו של התובע מס' 3 מן העבודה
17 למספר ימים או שבועות לאחר פציעתו של פלוני, לצרכי התארגנות, הרי ברור כי לא היה מקום
18 לשבות מעבודה במשך 16 חודשים ברציפות.

19
20 לטענת ב"כ הנתבעות, הטענה לפיה התובע מס' 3 פוטר עקב התאונה, ארבע שנים לאחר
21 שאירעה, היא תמוהה, במיוחד בשים לב למערכת היחסים הטובה בין התובע מס' 3 למעסיקו.

22
23 עוד טוען ב"כ הנתבעות, כי מאז פוטר התובע מס' 3 במרץ 2006, הוא לא עשה כל מאמץ מצידו
24 להיקלט במקום עבודה חלופי.

25
26 לטענת ב"כ הנתבעות, את הפיצוי בגין עזרת הזולת יש לפסוק לפי צרכיו של הנפגע ולא לפי
27 שכרו של הצד השלישי שנתן את העזרה. ניתן היה לספק את העזרה הסיעודית לפלוני באמצעות
28 אנשי מקצוע בעלות סבירה, ואין לפסוק פיצוי הגבוה בעשרות מונים מעלות העזרה בפועל. זאת
29 ועוד, פלוני נמצא מרבית שעות היום במסגרת לימודית, החל מהשעה 7:00 בבוקר ועד לשעות
30 אחר הצהריים, וברור שבשעות הללו, שהן שעות העבודה המקובלות, התובע מס' 3 אינו עסוק
31 בטיפול בפלוני.

32
33 מוסיף ב"כ הנתבעות שאין בסיס לטענה לפיה אלמלא התאונה היה התובע מס' 3 מתקדם
34 בשכרו עד לסכום של 20,000 ₪ לחודש וכן תוספות, שכן מעבידו לשעבר, מר ג"ס, העיד כי
35 אלמלא התאונה היה התובע מס' 3 ממשיך בתפקידו.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 עוד טוען ב"כ הנתבעות, כי לא הוכח הצורך בטיפול נפשי עבור התובעים מס' 2 ומס' 3 מעבר
2 לחודש פברואר 2009, שכן המלצת ד"ר א. פרבר היא לטיפול במשך 3-4 השנים שלאחר חוות
3 דעתה. בנוסף, כך טוען ב"כ הנתבעות, זכאי התובע מס' 3, לקבל את הטיפולים הנפשיים,
4 שנחיצותם מוכחת על-ידי הנתבעות, במסגרת קופת החולים בה הוא חבר וזאת ללא כל
5 תשלום.

6
7 קעח. המומחה הרפואי בתחום הנפשי מטעם בית המשפט, פרופ' א. בלייך, כתב בחוות דעתו מיום
8 26.2.2008 בעניין התובע מס' 3, כי ההתמודדות הקשה והנמשכת עם תוצאות התאונה,
9 בעקבותיה נפטרה בתו, נפגע קשה בנו פלוני, וכן נפגעה אשתו, הביאה לשחיקה ומצוקה נפשית
10 נמשכת. פרופ' א. בלייך קובע כי נכותו של התובע מס' 3 בתחום הנפשי היא בשיעור של 20%,
11 וכי התובע מס' 3 יזדקק להמשך טיפול נפשי פרטני למשך שנה נוספת.

12
13 קעט. על מנת ש"קרוב נעדר" יהא זכאי לפיצוי בגין נזק נפשי שמקורו בתאונה בה היו מעורבים אשתו
14 וילדיו, נדרש הוא לעמוד בתנאים שנקבעו ברע"א 444/87 אלסוחה נ' עיזבון המנוח דהאן ז"ל,
15 פ"ד מד(3) 397 (1990).

16
17 בעניין מהות הנזק המזכה בפיצוי, כתבה כב' השופטת (בדימוס) ט. שטרסברג-כהן בע"א
18 2935/98 מריה דריז נ' אררט חברה לביטוח בע"מ, בפיסקה 4 (לא פורסם, 31.8.1999):

19
20 **"כפי שנקבע, לא די בפגיעה נפשית - שהיא למרבית הצער נחלתו של כל מי**
21 **שאיבד מי מיקריו. נכות נמוכה - בדרך כלל בין 5% ל-15% - שהשפעתה על**
22 **חי יום יום על כושר העבודה ועל אפשרויות התפקוד אינה רבה במיוחד, לא**
23 **נמצאו עונים על הקריטריון הדורש פגיעה נפשית קשה וחמורה. כפי שנקבע,**
24 **משמש אותנו קריטריון חומרת הפגיעה הנפשית גם במקרה של קרוב שנוכח**
25 **בזמן האירוע הטראגי כבעניינו ואין להפעיל כלפי נפגע משני כזה קריטריון**
26 **המקל בדרישת חומרת הנזק הנפשי...**

27 **במקרים הקונקרטיים שנבחנו על ידי בית משפט זה בשנים האחרונות, נדחו**
28 **תביעות בהן היתה נכותו הנפשית של הנפגע המשני 5%, 10% ואף 15%, תוך**
29 **קביעה שאין מדובר בפגיעה נפשית חמורה כנדרש במבחנים הנקוטים על**
30 **ידינו.** (ההדגשה שלי - י.ג.)

31
32 ובהמשך (שם, בפיסקה 6):

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

"נראה לי כי לא זו המסקנה המתבקשת מהקביעות שהשופט עצמו קבען. פגיעתה של המערערת אובחנה כפגיעה נפשית קשה. נכותה היא 20% ולדברי השופט תפקודה לאחר התאונה מצדיק נכות זאת.

התמונה המתקבלת מחומר הראיות הרפואי שלא נסתר, היא, שאכן מדובר בפגיעה נפשית קשה שפגעה הן בבריאות הנפשית של המערערת בשיעור של 20%, דבר שהצריך טיפול רפואי אינטנסיבי וממושך, והן בכושר התפקוד (לפחות 20% ולדעת המומחית 50%) דבר שנתן אותותיו בחיי היומיום ובכושר העבודה. איש לא טען כי קיימת פגיעה נפשית המשתקת את המערערת מכל אפשרות לתפקד, ולא זה הוא קנה המידה לקבוע פגיעה נפשית קשה. אין מדובר בנכות של 100% וניסיונות להשתקם אינם צריכים לפעול לחובת הנפגע. על השאלה באיזו מידה השפיעה הפגיעה על כושר עבודתה וכושר תפקודה של המערערת, כאשר אין חולק כי אכן השפיעה, יצטרך בית המשפט לתת דעתו כאשר יבוא לפסוק את הפיצויים המגיעים לה. בשלב זה די בקביעות שנקבעו, כדי להעביר את המערערת את מחסום התנאי הרביעי של הלכת אלסוחה כפי פרשנותו הראויה."

(ההדגשה שלי – י.ג.)

דהיינו, נכות נפשית בשיעור 20% די בה כדי לזכות את "הקרוב הנעדר" בפיצוי בגין הנזק הנפשי שנגרם לו עקב התאונה, ונראה כי הצדדים בענייננו אינם חלוקים על כך בכל הנוגע לתובע מס' 3.

קפ. באשר לפיצוי המגיע לתובע מס' 3 כמיטיב של פלוני, הרי שיוחד לכך סכום במסגרת הפיצוי בראש הנזק של עזרת הזולת בתביעתו של פלוני, ואין מקום לכפל פיצוי.

כמו כן, באשר לפיצוי בגין ייעוץ זוגי, הרי בראש נזק זה נקבע פיצוי במסגרת תביעתו של פלוני וגם כאן אין מקום לכפל פיצוי.

קפא. לגבי טיפול נפשי פרטני, הרי שהתובע מס' 3 זכאי לטיפול במסגרת קופת החולים בה הוא חבר וזאת נוכח היות טיפול זה כלול בסל שירותי הבריאות (סעיף 22(ד) של התוספת השניה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי).

קפב. באשר להפסדי ההשתכרות, לא שוכנעתי שהוכחו טעמים שיהא בהם כדי ליתן מענה סביר לשאלה מדוע התובע מס' 3 לא ניסה להשתלב בעבודה מאז שפוטר מעבודתו ביום 25.3.2006. אין ספק שהדאגה והמסירות של התובע מס' 3 לבנו פלוני ראויים להערכה רבה, עם זאת אין בכך להצדיק אי-השתלבות במעגל העבודה, במיוחד נוכח העובדה שפלוני מצוי החל משעות

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

הבוקר ועד לשעות אחר הצהריים במסגרת לימודית. גם אם חלילה יתרחש מקרה חירום, יוכל
התובע מס' 3 לצאת מעבודתו, וכן יוכל הוא לנסות למצוא עבודה קרובה למקום מגוריו, דבר
שיקל עליו ליתן מענה במקרה חירום.

קפג. נוכח האמור לעיל, סבורני שיהא נכון לפסוק פיצוי לתובע מס' 3, לפי נכות תפקודית בשיעור של
20%, דהיינו בשיעור הזהה לשיעור נכותו הרפואית (ע"א 3049/93 גירוגיסיאן נ' רמזי, פ"ד נב(3)
799,792 (1995)).

קפד. שכרו של התובע מס' 3 עובר לתאונה, לפי תלוש השכר מחודש מרץ 2002, שצורף כנספח
לתצהירו של התובע מס' 3 (כל תלושי השכר צורפו כנספח 103 של ת/19) עמד על 10,761 ₪
(לאחר ניכוי מס הכנסה, אך ללא ניכוי דמי ביטוח לאומי וביטוח בריאות). סכום זה לאחר
שערוך להיום (הפרשי הצמדה בלבד) עומד על 13,367 ₪.

מעיון בתלושי השכר של התובע מס' 3, לאחר התאונה, נראה כי שכרו לא נפגע בחודשים מאי
2002 עד דצמבר 2002, ולאחר מכן חלה ירידה בשכרו בין החודשים ינואר 2003 ועד ספטמבר
2003 בשיעור של בין 20 ל-25 אחוזים.

מעיון בתלושי השכר, עולה עוד שבחודש אוקטובר 2003 עלה שכרו החודשי נטו של התובע מס'
3 לסכום משוערך (הפרשי הצמדה בלבד) של 14,823 ₪ (12,289 ₪ נטו כערכו אז, לאחר ניכוי
מס הכנסה, אך ללא ניכוי דמי ביטוח לאומי וביטוח בריאות). מחודש זה (אוקטובר 2003) ועד
לפיתורו של התובע מס' 3 בחודש מרץ 2006, אין פגיעה בשכרו של התובע מס' 3.

נוכח האמור לעיל יהא הפיצוי בגין הפסד שכר לעבר לפי נכות תפקודית בשיעור 20%, וזאת
לגבי התקופה בה נפגע שכרו של התובע מס' 3, דהיינו, לגבי החודשים ינואר 2003 ועד ספטמבר
2003. כמו כן, יש מקום לפצות את התובע מס' 3 לתקופה המתחילה ממועד פיתורו מעבודתו
(דהיינו, החל מחודש אפריל 2006, שהוא החודש שלאחר פיתורו של התובע מס' 3) והנמשכת
עד היום.

לגבי העתיד, הפיצוי יהא לפי 20% נכות תפקודית לגבי כל תקופת העתיד.

קפה. הפיצוי לתובע מס' 3 בגין הפסד שכר לעבר :

מינואר 2003 ועד ספטמבר 2003 : 13,367 ₪ (בסיס השכר) X 20% נכות תפקודית X 9 חודשים
= 24,061 ₪, בתוספת ריבית מאמצע תקופת החישוב (15.5.2003) ועד היום, מתקבל הסכום
של 31,967 ₪ נכון להיום.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

מאפריל 2006 ועד היום (תקופה של 70 חודשים): 13,367 ₪ (בסיס השכר) x 20% נכות תפקודית
70 חודשים = 187,138 ₪, בתוספת ריבית מאמצע תקופת החישוב ועד היום, מתקבל הסכום
של 196,349 ₪ נכון להיום.

הפיצוי לתובע מס' 3 בגין הפסד שכר לעתיד:

13,367 ₪ (בסיס השכר) x 20% נכות תפקודית x 159.6488 (מקדם היוון ל-17 שנה - עד הגיע
התובע מס' 3 לגיל 67) = 426,805 ₪.

קפו. נוכח הוראות צו ההרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק לפי חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-
1957, החל מיום 1.1.2008, זכאי התובע מס' 3 לפיצוי בגין הפסד פנסיה.

משנת 2008 ועד הגיע התובע מס' 3 לגיל פרישה (גיל 67) בשנת 2029, המדובר בתקופה
המתפרסת על פני 21 שנה. לפי שיעור פנסיה של 2% לשנה, זכאי התובע מס' 3 לפנסיה בשיעור
של 42% מגובה בסיס השכר.

חישוב הפסד הפנסיה ייערך לפי: 13,367 ₪ (בסיס השכר) x 42% פנסיה x 120.8041 (מקדם
היוון ל-12 שנה מגיל הפרישה – 67, ולפי תוחלת החיים – גיל 79) x 0.6050 (מקדם היוון כפול
ל-17 שנה, שכן הפסד זה היה עתיד לחול רק עם פרישתו של התובע מס' 3) x 20% (שיעור הנכות
התפקודית) = 82,064 ₪.

הואיל וגם התובע מס' 3 נדרש ויידרש להוציא כספים בגין ההפרשות לקרן הפנסיה, בשיעור של
כשליש מכלל ההפרשות, אני מעמיד את הפיצוי בגין פריט נזק זה על כשני שלישים מן הסכום
שהתקבל, דהיינו, על סכום של 55,000 ₪, וזאת על דרך האומדנא.

קפז. התובע מס' 3 זכאי גם לפיצוי בגין נזק שאיננו ממוני, לפי 20% נכות רפואית, ללא ימי אשפוז,
בסכום של 42,747 ₪, נכון להיום.

כך שסכום הפיצוי הכולל המגיע לתובע מס' 3 הוא: 752,868 ₪.

קפח. תביעת התובע מס' 4:

ב"כ הנתבעות טען בסיכומיו כי תביעתו של התובע מס' 4 נזנחה, ועל כן יש לדחותה.

ב"כ התובעים לא טען דבר בעניין בסיכומי התשובה מטעמו, ומכאן שאכן תביעה זו נזנחה, ועל
כן אני דוחה את תביעתו של התובע מס' 4, ללא צו להוצאות.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

קפט. שכר טרחה:

טוען ב"כ התובעים שמן הראוי לקבוע בפסק הדין כי שכר הטרחה בשיעור של 13% ומע"מ כחוק יחול על כל סכום הפיצוי שייפסק, כולל על תקבולי המוסד לביטוח לאומי, ולא על הסכום שנפסק לאחר ניכוי תקבולים אלה. לטענת ב"כ התובעים, אין היגיון בגזירת שיעור שכר טרחת עורך דין בסכום הנופל באופן משמעותי מסכום הנזק המלא אותו הוכיח הנפגע.

מוסיף וטוען ב"כ התובעים, כי במידה ושכר הטרחה יחושב לגבי סכום הפיצויים לאחר ניכוי תקבולי המוסד לביטוח לאומי, יוצא כי התובעים ובא-כוחם עמלו למען המוסד לביטוח לאומי, ללא כל שכר על עמלם.

ב"כ התובעים מפנה בסוגיה זו לדבריו של כב' השופט נ. הנדל בעניין ג'בארין (לעיל, ע"א 10758/08), שם נכתב כי טענות המערערים, לפיהן היה מקום לפסוק את שכר טרחת עורך הדין מן הסכום שהוכח, ולא מן הסכום ממנו נוכו תקבולי המוסד לביטוח לאומי "הינו **נימוק רלוונטי, אך יש לשקלל אותו עם נתונים רבים נוספים ובכך יש יתרון לערכאה המבררת**" (שם, בפיסקה 17).

ביום 11.10.2011 ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון בע"א 3099/11 **בוקאעי נ' אביטל** (לא פורסם, 11.10.2011) (להלן: "**עניין בוקאעי**"), בו נקבע שנוכח תיקון תקנה 512(ג) של תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, אין להוסיף מע"מ לסכום שכר טרחת עורך הדין. נוכח פסיקה זו הגיש ב"כ התובעים ביום 26.10.2011 בקשה לפיה יש להעמיד את שכר טרחת עורך הדין על 15.08%.

קצ. מנגד, טוען ב"כ הנתבעות (בעמ' 3 של סיכומיו), כי טענות ב"כ התובעים בדבר שכר טרחה, מהוות הרחבת חזית אסורה, שלא בא זכרן בכתב התביעה.

בתשובתו מיום 3.11.2011, שהוגשה בתגובה לבקשת ב"כ התובעים מיום 26.10.2011, טען ב"כ הנתבעות כי הפרשנות המוצעת על-ידי ב"כ התובעים, בגינה מבקש הוא לפסוק שכ"ט עו"ד בשיעור 15.08%, המהווים 13% בצירוף מע"מ, משמעותה המעשית ניסיון לעקוף את פסיקת בית המשפט העליון בעניין בוקאעי.

ב"כ הנתבעות מבקש לדחות את בקשת התובעים מיום 26.10.2011 ולהימנע מפסיקת מס ערך מוסף, בין במישרין ובין בעקיפין באמצעות גילומו בשכר הטרחה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

קצא. לאחר ששקלתי בדבר, סבורני כי אכן אין מקום להיעתר לבקשות ב"כ התובעים בכל הנוגע לפסיקת שכר הטרחה, הן באשר לשכ"ט עו"ד בשיעור 15.08%, והן באשר לטענתו בדבר פסיקת שכ"ט עו"ד על סכום הנזק הכולל ללא ניכוי תקבולי המוסד לביטוח לאומי.

קצב. לעניין פסיקת שכ"ט עו"ד על סכום הפיצויים לאחר ניכוי תקבולי המוסד לביטוח לאומי, אני מפנה לדבריו של כב' המשנה לנשיאה בספרו (א. ריבלין, **תאונת הדרכים - סדרי דין וחישוב הפיצויים** (מהדורה שלישית, 1999)), בעמ' 857 :

"שכרו של עורך הדין נקבע מתוך סכום הפיצוי אשר מקבל התובע. לכן מחושב השכר לאחר ניכוי תגמולי המוסד לביטוח לאומי, באשר אלה האחרונים אינם חלק מן הפיצוי המשתלם לתובע." (ההדגשה שלי – י.ג.).

המשנה לנשיאה מפנה בספרו בסוגיה זו לדבריו של כב' השופט י. מלץ ז"ל בע"א 311/85 **אפראימוב נ' גבאי**, פ"ד מב(3) 191, 196 (1988) :

"נמצא, שבסופו של דבר יקבל הקטין שכר טרחה בשיעור 13% על כל הסכום שיקבל בסופה של ההתחשבנות, ולמעשה קובלנת בא-כוח המערערים היא על כך שלא נפסק שכר-טרחה עבור הסכומים שינוכו לתשלומי המוסד לביטוח לאומי.

בדין נהגה הערכאה הראשונה כפי שנהגה. על-פי הוראות סעיף 16(א) לחוק, מחושב שכר הטרחה בהתאם לסכום שנפסק לתובע. תשלומי המוסד לביטוח לאומי אינם כאלה, ועבורם אין הוא זכאי לתשלומי שכר-טרחה. אין איפוא ממש גם בטענה זו." (ההדגשה שלי – י.ג.).

משכך, אין מקום לפסוק שכ"ט עו"ד על סכום הפיצויים הכולל, לפני ניכוי תגמולי המוסד לביטוח לאומי.

קצג. טוען ב"כ התובעים כי נוכח ההלכה שנקבעה בעניין בוקאעי, במסגרתה קבע בית המשפט העליון שנוכח תיקונה של תקנה 512(ג) של תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, אין להוסיף מע"מ לסכום שנפסק כשכ"ט עו"ד, יש להעמיד את שכ"ט עו"ד על שיעור של 15.08%.

תקנה 512(ג) של תקנות סדר הדין האזרחי, כנוסחה היום, קובעת :

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 "פסק בית המשפט או הרשם שכר טרחת עורך דין לפי תקנת משנה (א), לא
2 ייפסק ולא ייווסף לסכום שנקבע, כאמור, סכום השווה למס ערך מוסף הנגזר
3 מן הסכום שנקבע." (ההדגשה שלי – י.ג.)

4
5 בעניין פירושה של תקנה זו, כתב כב' המשנה לנשיאה, השופט א. ריבלין, בפסק-דינו בעניין
6 בוקאעי:

7
8 "מצטרף אני לפסק דינו של חברי השופט י' עמית, למעט נושא המע"מ. אף
9 אני סבור כמותו, כי ראוי לו למחוקק המשנה לשקול את תיקון הוראת התקנה
10 512(ג) לתקנות סדר הדין האזרחי, באופן שניתן יהא לפסוק ולהוסיף מע"מ על
11 שכר טירחה שנפסק לזכות תובע פרטי בתביעת נזיקין. עם זאת, אינני סבור כי
12 ניתן לעשות כך בהכרעה שיפוטית שכן כללי לשכת עורכי-הדין אינם סותרים
13 את (וממילא אינם גוברים על) הוראת התקנה 512(ג) הנ"ל." (ההדגשה שלי –
14 י.ג.)

15
16 על דבריו אלה של כב' המשנה לנשיאה הוסיף וכתב כב' השופט ע. פוגלמן (שם, בפסקה 7 של
17 פסק דינו)

18
19 "... כעניין שבשגרה נוהגים בתי המשפט לפסוק לבעל-דין שזכה בתביעה לפי
20 חוק הפיצויים שכר טרחה בשיעור המקסימלי שנקבע בכללים (13% מהסכום
21 שנפסק בתביעה שהסתיימה בפסק דין). כל עוד התוסף מע"מ לתעריף זה,
22 התוצאה הייתה שבתי המשפט פסקו לעורכי הדין בתביעות האמורות סכום
23 בשיעור זה לזה שהוסכם עם הלקוח. והנה לנו הגשמת המגמה במיטבה: בתי
24 המשפט פסקו שכר טרחה בשיעור "ראלי", כזה התואם את המוסכם. הקושי
25 נוצר עם תיקונה של תקנה 512(ג), כאשר מחד גיסא בתי המשפט המשיכו
26 לפסוק לבעלי הדין שכר טרחה בשיעור מקסימלי (13%, כפי שארע במקרה
27 דנן), אולם מפאת התיקון לא הוסיפו עליו מע"מ; בעוד שהסכום המקסימלי
28 שהוסכם בין עורך הדין ללקוחו (ושמותר לעורך הדין לגבות לפי חוק הפיצויים
29 והכללים) נותר כשהיה: 13% בצירוף מע"מ. במצב דברים זה, בתי המשפט
30 פוסקים לבעל דין שכר טרחה נמוך מזה שהוסכם בינו לבין עורך דינו, ובעל
31 הדין נאלץ לשאת בפער שנוצר. תמים דעים אני עם חבריי שמצב זה אינו רצוי
32 ועלול לפגוע בתובעים ובשל כך אני מצטרף בקריאה למחוקק המשנה לתקן את
33 תקנה 512(ג) כמוצע על-ידם. עם זאת, כתברי המשנה לנשיאה, אף אני סבור
34 ששני ההסדרים – זה הקבוע בחוק הפיצויים ובכללים מצד אחד, וזה הקבוע

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

**בתקנה 512(ג) מצד שני – אינם סותרים זה את זה, ולכן דין ערעורה של
המערערת להידחות גם בנקודה זו.** (ההדגשה שלי – י.ג.)

נוכח פסיקתו של בית המשפט העליון, ברי שאין להוסיף מע"מ על שכר טרחת עורך הדין
שנפסק.

קצד. באשר לשיעור שכר הטרחה, קובע סעיף 16 של חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-
1975, שכותרתו "שכר טרחה":

"(א) המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין תקבע, באישור שר המשפטים,
תעריף מקסימלי לשכר טרחה של עורך דין בעד הטיפול בתביעות לפי חוק זה,
ובלבד ששכר טרחה שנקבע לפי תוצאות הטיפול לא יעלה על 8% מהסכום
שהוסכם לשלמו לנפגע, ואם היו הליכים משפטיים - על 13% מהסכום
שנפסק; מי ששילם שכר טרחה העולה על התעריף המקסימלי, זכאי להחזר
העודף.

(ב) הרשות הנתונה לוועד מחוזי של לשכת עורכי הדין לפי הסיפה של סעיף 82
לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961, לא תהא נתונה לו לגבי תעריף שנקבע
לפי סעיף זה." (ההדגשה שלי – י.ג.)

כלל 2 של כללי לשכת עורכי הדין (תעריף מקסימלי לשכר טרחה בטיפול בתביעות לפי חוק
פיצויים לנפגעי תאונות דרכים), התשל"ז-1977, שכותרתו "שכר טרחה לאחר פסק דין", קובע:

"שכר טרחה בעד הטיפול בתביעה לפי החוק שהוגשה לבית המשפט, לא יעלה
על 13% מהסכום שנפסק."

הן לשונו של החוק והן לשונם של הכללים ברורים ונהירים, ומשכך ברי כי שכר הטרחה
המקסימאלי שיש לפסוק בתביעה לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים הינו בשיעור 13%.

לפיכך, איני נעתר לבקשת ב"כ התובעים לפסיקת שכ"ט עו"ד בשיעור 15.08%, ואני קובע כי
שכ"ט עו"ד בתביעה זו יהא בשיעור 13% הן ביחס לתשלום החד-פעמי בתביעתו של פלוני, והן
ביחס לפיצויים שנפסקו בתביעותיהם של התובעים מס' 2 ומס' 3.

קצה. בהחלטות ביחס לבקשות שונות שהגיש ב"כ התובעים למתן התחייבויות על-ידי הנתבעות
לציד, אביזרים, וטיפולים, קבעתי כי לעניין שכ"ט עו"ד בגין הבקשות הללו יוכלו ב"כ שני
הצדדים להתייחס בסיכומיהם, ואולם ב"כ הצדדים לא העלו נושא זה בסיכומיהם.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

לאחר ששקלתי בדבר, הגעתי למסקנה כי אין מקום לפסוק שכ"ט עו"ד נפרד בגין בקשות אלה, ולו מן הטעם שנפסק שכ"ט עו"ד בגין סכום הפיצוי הכולל לאחר ניכוי תקבולי המוסד לביטוח לאומי ולפני ניכוי התשלומים התכופים ששולמו.

קצו. שכר הטרחה בגין התשלום העיתי :

מקום בו נפסקים הפיצויים בדרך של תשלום עיתי, אין בסיס ודאי ומדויק לחישוב שכר הטרחה המגיע, ולכן ראוי לקובעו באופן גלובלי על דרך האומדנא. בעניין זה אני מפנה לפסיקת בית המשפט העליון בע"א 354/85 אברהם ממנ נ' בנימין קעטבי ואח', פ"ד מא(2) 113, 119 (1987) :

"ממילא לא ניתן שכר טרחה, המבוסס על תשלומים עתיים כאלה, להיקבע על-פי חישוב, ומן ההכרח להיזקק להערכה שבתשלום גלובאלי, ויפה עשתה הערכאה הראשונה שכך נהגה."

עיינו גם בדברי כב' המשנה לנשיאה, השופט א. ריבלין, בעניין זה :

1. בספרו : א. ריבלין, **תאונת הדרכים - סדרי דין וחישוב הפיצויים** (מהדורה שלישית, 1999), בעמ' 679-680.
2. בע"א 8629/07 יובל בן ארי ואח' נ' לב קליידרמן, בפסקה 4 (לא פורסם, 25.2.2009).
3. בע"א 11048/04 אלכסנדר רובין נ' הדר חברה לביטוח בע"מ, בפסקה 4 (לא פורסם, 20.9.2006).

בענייננו, נראה לי כי נכון יהיה להעמיד את שכר הטרחה המגיע לב"כ התובע בגין התשלומים העיתיים על סכום של 400,000 ₪ (ללא תוספת מע"מ), וזאת על דרך האומדנא.

קצו. הוצאות משפט :

לאחר ששקלתי בדבר, אני קובע כי הנתבעות ביחד ולחוד תישאנה בתשלום ההוצאות הבאות :

1. אגרת פתיחת ההליך בסכום של 1,000 ₪, שתישא הפרשי הצמדה למדד וריבית כחוק ממועד פתיחת ההליך (14.12.2005) ועד היום.
2. בעבור עדותו של הפסיכולוג ד"ר דוד יגיל – 1,500 ₪ + מע"מ (עיינו : עמ' 776 לפרוטי).

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

1 ככל שנגרמו לתובעים הוצאות משפט נוספות עקב ההליך, עליהם להגיש לבית המשפט בתוך
2 30 יום ממועד המצאת פסק-הדין בקשה לשומת הוצאות המשפט, עם העתק ישירות לב"כ
3 הנתבעות, שיהא רשאי להגיב על הבקשה לשומת הוצאות בתוך 30 יום ממועד המצאתה
4 למשרדו.

5
6 קצח. סוף דבר :

7
8 על הנתבעות לשלם, ביחד ולחוד, את הסכומים הבאים :

9
10 לתובע מס' 1, פלוני :

11
12 1. נזקיו של פלוני כתוצאה מן התאונה הנדונה ועד הגיעו לגיל 45 (20.3.2039) מסתכמים
13 בסכום של 10,861,871 ₪. מסכום זה יש להפחית את תקבולי המוסד לביטוח לאומי עד
14 היום בסך של 772,726 ₪, כך שיתרת הנזק בניכוי תקבולי הביטוח הלאומי עד היום היא
15 10,089,145 ₪.

16
17 2. מן הסכום הנ"ל יש להפחית את הגמלאות המהוונות של המוסד לביטוח לאומי (בגין
18 נכות כללית, שירותים מיוחדים וניידות) לתקופה שמהיום ועד הגיע התובע מס' 1 לגיל
19 45, וזאת לפי חוות הדעת האקטואריות שתוגשנה **בתוך 10 ימים ממועד המצאת פסק**
20 **הדין**, בהתאם למפורט בפיסקה קמ"ז של פסק דין זה.

21
22 3. לאחר שתנוכינה גימלאות המוסד לביטוח לאומי בהתאם לחוות הדעת האקטואריות
23 הנ"ל, זכאי התובע מס' 1 לשכר טרחת עורך דין בשיעור של 13% מן הסכום שיתקבל
24 לאחר הניכוי.
25 לאחר מכן יופחתו התשלומים התכופים ששולמו בסכום של 3,322,396 ₪. כמו כן, אתן
26 הוראה משלימה בה אקבע את המועד שבו על הנתבעות, ביחד ולחוד, לבצע את תשלומי
27 של הסכום הפסוק (לגבי הפיצוי החד-פעמי לתובע מס' 1) במשרד ב"כ התובעים.

28
29 5. בנוסף : לתקופה מיום 20.3.2039 ועד ליום 20.3.2061 תשלמנה הנתבעות, ביחד ולחוד,
30 לתובע מס' 1 : תשלום עיתי בסכום של 336,924 ₪ לשנה, שישולם אחת לשנה לא יאחר
31 מאשר ביום 31 למרץ של אותה שנה, כשסכום זה יהא צמוד למדד ממועד מתן פסק דין
32 זה (ללא ריבית) ועד לתשלום בפועל.

33
34 6. לתקופה מיום 20.3.2061, מועד בו פלוני יהא בן 67, ועד תום תוחלת חייו של פלוני :
35 תשלום עיתי בסכום של 257,160 ₪ לשנה, שישולם אחת לשנה לא יאחר מאשר ביום 31

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

למרץ של אותה שנה, כשסכום זה יהא צמוד למדד ממועד מתן פסק דין זה (ללא ריבית)
ועד לתשלום בפועל.

לתובעת מס' 2 – סכום של 551,365 ₪ בתוספת שכ"ט עו"ד בשיעור 13% (ללא תוספת מע"מ
על שכר הטרחה), דהיינו סכום כולל של 623,042 ₪ (כולל שכ"ט עו"ד).

לתובע מס' 3 – סכום של 752,868 ₪ בתוספת שכ"ט עו"ד בשיעור 13% (ללא תוספת מע"מ על
שכר הטרחה), דהיינו סכום כולל של 850,741 ₪ (כולל שכ"ט עו"ד).

תשלום הפיצויים המגיעים לתובעים מס' 2 ומס' 3, יבוצע במשרד ב"כ התובעים בתוך 30 יום
ממועד המצאת פסק הדין, שאם לא כן יישא כל סכום שבפיגור הפרשי הצמדה למדד וריבית
כחוק מהיום ועד התשלום בפועל.

קצט. התשלום העיתי יתבצע במשרד ב"כ התובעים, כאמור, אחת לשנה לא יאוחר מיום 31 למרץ של
אותה שנה, החל משנת 2039, וזאת רק לאחר שימציא ב"כ התובעים לנתבעות אישור חיים לא
יאוחר מאשר ביום 15 בפברואר של אותה שנה.

התשלום העיתי הראשון ישולם במשרד ב"כ התובעים לא יאוחר מיום 31.3.2039, ויהיה
לתקופה של שנה (12 חודשים) מראש, התשלום העיתי השני יתבצע לא יאוחר מיום 31.3.2040,
ויהיה לתקופה של שנה (12 חודשים) מראש, וכך הלאה ישולמו התשלומים העיתיים לא יאוחר
מיום 31 במרץ של כל שנה.

כל תשלום עיתי אשר ישולם בפיגור יישא הפרשי הצמדה למדד וריבית כחוק מן המועד שנקבע
לתשלום (דהיינו 31 למרץ של אותה שנה) ועד התשלום בפועל.

ר. כמו כן, תשלמנה הנתבעות, ביחד ולחוד, לב"כ התובעים שכר טרחת עורך דין בסכום של
400,000 ₪ בגין התשלומים העיתיים. התשלום יתבצע במשרד ב"כ התובעים בתוך 30 יום
ממועד המצאת פסק הדין, שאם לא כן יישא כל סכום שבפיגור הפרשי הצמדה למדד וריבית
כחוק מהיום ועד התשלום בפועל.

רא. בנוסף, תשלמנה הנתבעות ביחד ולחוד, בתוך 30 יום מהיום, גם את הוצאות המשפט נשוא
פיסקה קצ"ז. בנוסף תישאנה נתבעות אלה בתשלום יתרת אגרת המשפט וזאת במישרין לקופת
בית המשפט לפי דרישה שתמציא מזכירות בית המשפט למשרד ב"כ הנתבעות.

רב. תביעתו של התובע מס' 4, וכן, תביעת העזבון של התובעת מס' 5 – נדחות ללא צו להוצאות.

בית המשפט המחוזי בחיפה

26 פברואר 2012

ת"א 1209-05 פלוני נ' כלל חברה לביטוח בע"מ ואח'

המזכירות תמציא את העתקי פסק-הדין לב"כ הצדדים בדואר רשום:

ב"כ התובעים: עוה"ד פ. זלצר, תל-אביב.

ב"כ הנתבעות: עוה"ד א. אמסלם, חיפה.

התיק יובא לעיוני ביום 11.3.2012, לאחר קבלת חוות הדעת האקטואריות כאמור בפיסקה קמ"ז.

ניתן היום, ג' אדר תשע"ב, 26 פברואר 2012, בהעדר הצדדים.

יגאל גריל, סגן נשיא